SELYE JÁNOS EGYETEM

REFORMÁTUS TEOLÓGIAI KARA

Görözdi Zsolt

A KONFIRMÁCIÓ ELMÉLETE ÉS GYAKORLATA

2021

SELYE JÁNOS EGYETEM

REFORMÁTUS TEOLÓGIAI KARA

Görözdi Zsolt

A KONFIRMÁCIÓ ELMÉLETE ÉS GYAKORLATA

2021

Ezt a munkát a Selye János Egyetem Református Teológiai Karának Tudományos Tanácsa hagyta jóvá a katechetika tárgy oktatásának egyik tankönyveként.

Mgr. GÖRÖZDI Zsolt, Th.D.
Selye János Egyetem Református Teológiai Kara

Recenzensek:
prof. ThDr. Kocsev Miklós, PhD.
ThDr. Szénási Lilla, PhD.

Print ISBN: 978-80-8122-398-3
Online ISBN: 978-80-8122-399-0

TARTALOM

Előszó 5

1. A konfirmáció eredete, fogalma 7

2. Egyházunk konfirmációs értelmezése és gyakorlata . . 12

2. 1. A konfirmációval kapcsolatos egyházjogi előírások . . 14

2 .2 A konfirmációs felkészítés helye 15

2 . 3. A konfirmációs felkészítés időtartama, módjai 17

2. 4. Az oktató 19

2 . 5. A felkészítő alapállása 20

2. 6. A konfirmáció a gyülekezet ügye 22

3. A konfirmációs korosztály 23

4. A konfirmandusok igényei 25

5. A szülők, családok és a konfirmációs felkészítés . . 26

6. A konfirmációra való felkészítés anyaga 28

6. 1. A tananyag behatárolása 28

6. 2. A tananyag indoklása 36

6. 3. A konfirmációs tananyag - pro és kontra 46

6. 4. A tananyag redukálása 48

7. A tananyag beosztása 53

7. 1. A konfirmációs felkészítés teológiai-katechetikai lépcsőfokai 53

7. 2. A tananyag beosztásának, felépítésének egy modellje . . 55

8. A konfirmációs munka tanmenete 61

8. 1. A tanmenet ismérvei 63

8. 2. Tanmenet 64

9. A konfirmációs találkozók elemei 103

10. Konfirmandusaink és az istentiszteletek 118

11. A konfirmációs vizsga és istentisztelet 121

11. 1. Keresztelés a konfirmációs istentiszteleten. 128

12. Adalékok 129

12. 1. Otthoni bibliaolvasásra és kommentálásra adott néhány Ige 129

12.2. Kézrátételt kísérő Igék válogatása. 133

Felhasznált és ajánlott irodalom 140

ELŐSZÓ

A konfirmáció a gyakorlati teológiának egy olyan témája, amellyel állandóan foglalkoznia kell. A tudományág konfrontálódik a hitvallás- és fogadalomtétel felmerülő kérdéseivel, folyamatosan újrafogalmazza annak lényegét, értelmét, céljait, kritikusan értékeli az egyház gyakorlatát és normatív módon próbál arra nézve megoldásokat javasolni. Nem is tehet másként, hiszen a konfirmáció a katechézisünk egy fontos fázisának lezárását, sőt csúcsát jelenti; egy olyan esemény, folyamat, amely az egyháztagok túlnyomó többségét érinti.

A teológus hallgató a majdani munkája során számos problémával szembesül ezen a területen. Ennek egy részét önmaga próbálja megoldani, viszont a tanulmányai alatt szükséges elsajátítania az alapismereteket, megközelítési, értelmezési lehetőségeket, egy rendszert, alapelvet, hogy a konfirmációhoz való elvi hozzáállása és gyakorlati következtetései helyesek és érvényesek legyenek. A magyar nyelvű teológiai irodalom sajnos nagyon keveset foglalkozik ezzel a kérdéssel. Ezt a hiányt igyekszik a maga módján legalább részben pótolni ez az egyetemi tankönyv. A Selye János Egyetem Református Teológiai Kara a négy szemeszteren át húzódó katechetika tantárgy oktatásában egy teljes szemesztert szentel ennek a kérdésnek a teológus hallgatóknak, de a hitoktatói képzésben is részletesen kitér ennek tárgyalására.

A konfirmációs előkészítő felekezet-, hely- és környezet-specifikus. Nem vehetünk át egy az egyben kész rendszereket,

alkalmazott modelleket, nem hagyatkozhatunk pusztán arra a gyakorlatra, amely máshol bevált. Ezeket ismernünk kell, de tanulságaik mentén meg kell alkotnunk a saját modellünket.

A tankönyvnek az elsődleges célja abban van, hogy képet nyújtson a konfirmáció és az arra való felkészítés kérdésköréről. Érintjük az esemény egyháztörténeti előzményeit, teológiai értelmezését, egyházunk előírásait és gyakorlatát, a felkészítés körülményeit, céljait, tananyagát, annak tartalmát és teológiai felépítését, illetve közlünk egy kétéves, 59 találkozóra lebontott tanmenetet. Elsősorban a „mit oktassunk", „mit adjunk tovább", „milyen úton vezessük a konfirmandusainkat" kérdésekre keressük a választ. A vállalkozásunk akkor mondható sikeresnek, ha a teológus és katechéta szakos hallgatók betekintést nyernek a kérdéskörbe, továbbgondolásra, elmélyítésre alkalmas impulzusokat kapnak; ha segít egy biblikus hozzáállás kialakításában; ha a konfirmációs felkészítést végzők akárcsak néhány új gondolattal, ismerettel, ötlettel gazdagodnak, amelyet saját szolgálatukba beépítenek.

Kereteinken túlmutat a „hogyan" kérdése. Ezt csak néhány gyakorlati kérdésnél érintjük. Nem térünk ki a felnőtt konfirmációra, a konfirmandus hétvégéket, táborokat is csak megemlítjük. Mindezek átgondolása és kifejtése egy következő munkában történhet, amely az itt közölt, jórészt elvi anyagot is felhasználhatja. Csak utalás szintjén térünk ki azokra a területekre, amelyekről az érdeklődők más, könnyen elérhető, minőséges forrásokból tájékozódhatnak, buzdítva ezzel a szélesebb körű tudományos tájékozódásra és kutatásra.

Görözdi Zsolt

1. A KONFIRMÁCIÓ EREDETE, FOGALMA

A jelenkori konfirmációs értelmezésünket és gyakorlatunkat egy sok évszázados fejlődés több állomása, változó felfogása, teológiai, ekkléziasztikai impulzusa, gondolata, eleme befolyásolta. Ezekből többet átvettünk, tudatosan, vagy indokolatlanul megőriztünk, illetve elutasítottunk.

A konfirmáció kialakulásában meghatározó tényező volt az a korai egyházban kezdődő folyamat, amely során néhány, eredetileg a keresztség szertartásához szorosan kötődő elem fokozatosan különvált. A nyugati keresztyénségben már a 3. században ismeretes (Hippolytosnál, Tertullianusnál, Cyprianusnál), majd a 4. századtól egyre inkább elterjedt egyházi szokás: a püspökök általi kézrátétel (*cheirotonia*) és a megkenetés (*consignatio*) önálló, a keresztségben kapott javakon felüli ajándékok közvetítésére különíttetett el. Az eredendő bűnt eltörlő (gyermek)keresztség mellett kialakult a Szentlélek kézrátétel általi közlésének rítusa is (hivatkozva pl. az ApCsel. 8, 14–17-re, noha az újszövetségi összefüggések ezt nem feltétlenül támasztják alá). Ez a bűnbocsánaton felül a keresztyéni harcra, az apostolságra, hitvallásra erősít meg. A pogányok felvétele az egyházba is sok esetben kézrátétellel történt, emellett meg kell említenünk azt a tényt is, hogy a nem püspökök által megkereszteltek megerősítését (konfirmációját) maga a püspök egy elkülönített időpontban szolgáltatta ki. [1]

1 *A dogmatika kézikönyve. (Handbuch der Dogmatik).* SCHNEIDER, Theodor szerk. Budapest: Vigilia Kiadó 2002, 271–279. o.

Jelenleg a bérmálás, mint beavatási szentség a másik kettővel (keresztség, eucharistia) együtt a megkeresztelt római katolikus hívőnek a kereszténységbe való teljes beavatásához szükséges. Megerősítés, azaz konfirmáció olyan értelemben, hogy a „keresztségi kegyelmet növeli, erősíti és szilárdítja meg“. [2] Ez a „keresztségi történés megpecsételése, ratifikálása, beteljesítése“, „felkészülés (oktatás) után szolgáltatják ki" annak, aki „esze használatával rendelkezik... s meg tudja újítani keresztségi fogadalmait".[3] Hatása a pünkösdhöz hasonlóan a Szentlélek kiáradása. Ez az eltörölhetetlen jegyet hátrahagyó szentség a Szentlélek adományával gazdagít, („felléleszti a lélekben a Szentlélek ajándékait, tökéletesebben kapcsolja az egyházhoz és Krisztushoz, megerősíti és szorosabban kötelezi őket, hogy szóban és tettben Krisztus tanúi legyenek, s a hitet terjesszék és védelmezzék. A bizonyságtételhez különleges erőt ad"). Kézrátétel közben a krizmával való megkenéssel, meghatározott szavakban történik („vedd a Szentlélek ajándékának a jelét!") a püspök, vagy az általa felhatalmazott pap által. [4]

A reformáció egyházai elutasítják azt, hogy a bérmálás szentség volna, a szokást bibliai megalapozottság híján elvetik. Tagadják a püspöki jelenlét szükségességét, az olaj

2 vö. *A katolikus dogmatika lexikona. (Lexikon der Katholischen Dogmatik).* BEINERT, Wolfgang szerk. Budapest: Vigilia Kiadó, 2004, valamint *A Katolikus Egyház Katekizmusának Kompendiuma.* Budapest: Szent István Társulat, 2006, 101–103. o.

3 *A dogmatika kézikönyve.* SCHNEIDER, Theodor szerk. Budapest: Vigilia Kiadó 2002, 277. o.

4 *Az egyházi törvénykönyv (Codex Iuris Canonici)* Budapest: Szent István Társulat, 2001, 879–891. kánon.

„hatóerejét", ezáltal a megkenetés különleges hatását, amint azt is, hogy a bérmálás a keresztségnek egyfajta kiegészítése, megerősítése lenne. Annál intenzívebben hangsúlyozzák viszont a katechézis, a katechetikai nevelés, különösen a hitigazságok alapos ismeretének, valamint egy olyan számonkérésnek a szükségességét, amely egyrészt lezár egy katechizációs folyamatot, másrészt nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a fiatal egyháztagok az úrvacsorához járulhassanak. Az ismereteikről (nem világos, hogy a hittételekről, vagy a személyes hitükről) a növendékeknek egy katechetikai folyamat végén, az első úrvacsoravétel előtt (néhol nemcsak egy alkalommal, hanem rendszeresen, időszakonként megismételve) egy számadás, nyilvános, gyülekezet előtti, vagy a lelkész előtt történő zártkörű „vizsga" során győződnek meg. Egy olyan alkalmat szántak ennek, amely részben a jelenlegi konfirmációnk prototípusának is megfeleltethető. Ez a kazuália az egyes protestáns egyházakban különböző hangsúllyal bírt. A Cseh Testvérek sokak által példának felhozott, de nem kellően ismert gyakorlata erősen gyülekezetcentrikus aktus volt (hasonlóan a valdenseké is). Ennek során a gyermekeknek a „Jó pásztorhoz való felvétele" egyfajta konfirmációval kezdődik, amikor azok kellő tudással bírnak a hit dolgaiban. A felnőttek kézrátétellel vétetnek fel az egyházba és az Isten szava hallgatására, ha bizalommal vannak a Cseh Testvérek rendtartása és lelkigondozása iránt. Az úrvacsorához való járulás hitvallás és fogadalom nyomán, a keresztségi szövetség megújításában történik.[5]

5 GÖRÖZDI Zsolt. *Protestáns egyházértelmezés a reformáció századában a jelentősebb egyházi rendtartásokban.* Budapest: L´Harmattan Kiadó, 2014, 99–117. o.

Megjegyezzük azonban, hogy 1532-ig a konfirmáció mellett a bérmálást is szentségként tartották számon és gyakorolták.[6]

Nem tudjuk pontosan az okát annak, miért bírt olyan nagy jelentőséggel Bucer strassburgi konfirmációs értelmezése, mindenesetre több követőt talált és liturgiánkban mi is sok elemet megőriztünk a mai napig az övéből, annak ellenére, hogy nála erős sakramentális jelleg érezhető. A konfirmáció Bucernél egy katechizációs folyamat végén történik. Ekkor a keresztségi fogadalmat megismétlik, azt magukra veszik, hitükről vallást tesznek, a gyülekezet megbizonyosodik a megszerzett hitismereteikről. Ezt mintegy megerősíti kézrátétellel, egyfajta közbenjáró áldással, a gyülekezetbe való befogadással. A konfirmandusokat felhatalmazzák az úrvacsora vételére, és felvétetnek a gyülekezetbe.[7]

A protestáns orthodoxia jellemzően a tanok ismeretére helyezi a hangsúlyt ezen a területen. A pietizmus képviselői számára a konfirmációban a lényegesebb elemek a keresztségre való emlékezés, annak egyfajta megidézése, a hit, a hitvallás, a bizonyságtétel, a személyes elkötelezettség, az önálló döntés, meggyőződés, a tanítványság átérzése, megélése, az egyház iránti elkötelezettség.

---

6 LANDOVÁ, Tabita. *Liturgie Jednoty bratrské (1457-1620)*. Pavel Mervart, 2014, 185–199. o.

7 GRETHLEIN, Christian. Konfirmation. In: *Reli*gion in Geschichte und Gegenwart 4. Tübingen: Mohr Siebeck, 2001. 1558–1561. o., CSEPREGI Zoltán. A konfirmáció története. In: SZABÓ Lajos szerk. *Kezed rajtunk. Körültekintés a konfirmációval kapcsolatos elméleti és gyakorlati kérdések világában.* Budapest,Teológiai Irodalmi Egyesület, 2000, 42–45. o.

Megemlítünk néhány további hangsúlyt és felismerést, mellőzve a képviselőik megjelölését. Ezek szerint a konfirmáció (a felkészülés és maga az ünnepi aktus) lényeges hangsúlyai, elemei többek között: a hitvallás, akár az egyéni hitvallás, a bizonyságtétel; fogadalomtétel; vallásos hűségeskü, elköteleződés a tanítványságra és az egyházhoz, fogadalom a gonosz elleni harcra, a polgári életben megnyilvánuló hívő magtartásra; a keresztségi fogadalom megerősítése és megújítása; az Isten általi megerősödés aktusa; a megkövetelt ismeretanyag (liturgikus, hitvallásbeli szövegek, imádságok); a konfirmáció pasztorációs jellege; a gyülekezetbe való betagozódás, az egyház életében részt vevő odaadó aktivitás és munka, a felnőtt egyháztagság kötelezettségeinek vállalása, az egyháztag jogainak gyakorlása; áldás; sőt: a felnőtté válás aktusa, stb. Többen a konfirmáció egyházjogi vonatkozását emelik ki, mások annak katechetikai, egyházfegyelmi jellegét. [8]

8 Bővebben lásd: MEYER-BLANCK, Michael. Die Konfirmation. Geschichte und Theologie. In: SCHMIDT-LAUBER, Hans-Christoph szerk. *Handbuch der Liturgik*, Göttingen 2003, 481–494. o.

2. EGYHÁZUNK KONFIRMÁCIÓS ÉRTELMEZÉSE ÉS GYAKORLATA

A fent említettekkel való azonosulásunk, illetve néhány elem elutasítása nyomán alakult ki egyházunk felfogása a konfirmációról. Ezt szemléletesen követik az utóbbi évtizedekben érvényben levő liturgiáink elemei.

A Ravasz-féle Ágenda a keresztséghez kapcsolja a konfirmációt („a keresztségben virtualiter üdvjavak aktualizálódásának ünnepélyes kifejeződése”[9]), amely egy használatban lévő katechizmus tételeinek elsajátítása után (1) kijelentés,hogy a fiatalok a keresztségben vállalt kötelezettséget a hit megvallása által önként magukra veszik, (2) szabad akaratból, belső indíttatásból történő hitvallás, (külön egységként a református üdvösségtan (solatanok) artikulálásával), (3) fogadalom a tanítványi életre, (4) fogadalom a hűséges egyháztagságra.

Ezek nyomán a kézrátétellel történő megerősítés után „a gyülekezet önálló egyháztagnak nyilvánítja a konfirmandusokat és felhatalmazza őket az önálló gyülekezeti életre (beleértve az úrvacsoravételt) és megáldja őket”.[10]

Ezzel összhangban szól - normatív módon - az 1985-ös Istentiszteleti rendtartás is a konfirmációról, mint a vallásos nevelés egy fázisának céljáról, kiemelve a konfirmandus bizonyságtételét a személyes döntéséről Krisztus és az ő

9 *Ágenda. A Magyar Református Egyház liturgiás könyve.* RAVASZ László szerk. Budapest, Magyarországi Református Egyház, 1927, 37. o.

10 uo. 38. o

egyháza mellett. A Szentlélek munkálkodása nyomán indult bűnbánat-bűnbocsánat - megtérés hármasában történő döntéssel tagozódik be a konfirmandus Krisztus testébe, Krisztus áldozata nyomán az új emberré válás megvalósulásának útján. A hittételeket megismertető és az egyházi életbe plántáló katechézis e zárópontján a hit igazságainak ismerete feltétele a hit megvallásának.[11]

A Magyar Református Egyház Istentiszteleti Rendtartása szerint evangéliumi katechizáció vezet az érvényes konfirmációhoz, azaz a hitben való megerősítéshez, amely során a konfirmandusok a hittételek ismeretéről számot adnak és magukra veszik a keresztségi fogadalmat, megvallván a Ravasz-féle Ágenda tartalmával egyezően és az Apostoli Hitvallással a református hitük sajátos alapelveit, fogadalmat tesznek Krisztus követésére és a református egyháztagságuk megtartására. Ez alkalommal úrvacsorát is vesznek.[12]

Fontos tudatosítanunk, hogy a konfirmációt illetően a jelenlegi gyakorlatunk nem végső mérce, inkább egy meglátás eredménye, egy állomás. Nyitottnak kell lennünk arra, hogy az állandó, reflektív teológiai gondolkodásunk eredményei, felismerései nyomán, ha szükséges, változtassunk.

A konfirmáció kifejezésünk a confirmare, confirmatio szóból ered, amelynek jelentése többek között: megerősítés,

---

11 *Istentiszteleti rendtartás. A Magyarországi Református Egyház számára.* Budapest: Magyarországi Református Egyház Zsinati Irodájának Sajtóosztálya, 1985, 22. o.

12 *A Magyar Református Egyház Istentiszteleti Rendtartása.* A Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinata, 1998.

megszilárdítás, megnyugtatás, vigasz, elismerés, hitelesítés, bizonyítás, indoklás. A kifejezést megőriztük a kazuáliánk, mint a bérmálás (firmálás) egyfajta párhuzamának vagy alternatívájának a megnevezésére. Azonban, mint látjuk a fent írtakból, nem a római katolikus értelmezést vesszük át, amikor ezt a kifejezést használjuk. Nem a keresztség megerősítéséről van szó! A keresztséget, mint szentséget nem szükséges megerősíteni. Kerüljük ezt a téves beidegződést! A konfirmandus az ő keresztelésekor tett szülői- és keresztszülői fogadalommal a konfirmációjakor egyetért, méghozzá olyan módon, hogy megvallja a hitét és fogadalmat tesz, ezt nevezhetjük egyfajta megerősítésnek, annak a jóváhagyás, melléállás értelmében; a gyülekezet pedig a hitvallásra és fogadalomra úgy válaszol, hogy megerősíti a konfirmandust „a keresztyén hitben és szolgálatban”. [13]

2.1. A konfirmációval kapcsolatos egyházjogi előírások

A konfirmáció feltétele a (1) keresztségben való részesülés (gyermekkorban, vagy legkésőbb a konfirmáció alkalmával egyidejűleg), (2) legalább kétéves előkészület, mialatt a fiatal aktívan részt vesz a gyülekezet életében, (3) 13-14. életév (más helyen: a konfirmáció naptári évében betöltött minimum 14. életév), (4) a presbitérium előtt abszolvált vizsga a hit ismereteiből, (5) a presbitérium engedélye a konfirmációra,

13 SZŰCS Ferenc. A konfirmáció teológiai alapjai. In: Collegium Doctorum. A Magyarországi Református Egyház Doktorok Kollégiumának periodikája. IV. Évf. 1. szám. (2008), 135–138. o.

„látva a kellő ismereteket vagy odaadást ahhoz, hogy konfirmációi fogadalmát teljesíthesse". „ A konfirmáció a lakhelye szerint illetékes egyházközségben történik, esetleg presbitériumi jóváhagyás után más egyházközségben." „A konfirmandus a konfirmációs fogadalmát letéve önálló egyháztaggá válik", noha a konfirmációval nem nyeri el a felnőtt egyháztagság minden jogának gyakorlását, pl. a választójogot, sem a választhatóságot, mivel ezek életkorhoz is kötöttek.[14]

2 .2 A konfirmációs felkészítés helye

Ragaszkodunk ahhoz, hogy ez gyülekezeti talajon történjen. Az iskolai hitoktatás elvileg lehetővé tenné azt, hogy a konfirmációs felkészítés az iskolában folyék. Mégis, ez ellen, illetve a másik mellett sok érv szól. Az iskolákban nem biztosított az, hogy minden konfirmandus egy csoportba járjon, márpedig a közösség kialakulásának az egyik feltétele az, hogy a csoport tagjai, mint jövendő felnőtt egyháztagok megismerjék egymást. Az iskolai oktatási keretek nem teszik lehetővé azt, hogy megvalósuljon a felkészítés egyik célja: a gyülekezetbe való beépülés. Az hittanórán történő felkészítés könnyen „iskolás", „tanulós" jelleget kaphat,

14 vö. A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház 2/2011-es számú törvénye az egyes egyházi szertartások végzésének feltételeiről, 6. § - 8. §, A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház Hatályos egyházi jogszabályok hivatalos gyűjteménye, A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház Alkotmánya, II. fejezet, 5 §. 2. pont. http://www.reformata.sk/data/documents/2019/11/26/Torvenytar-2019-3.pdf [letöltés: 2021. október 31.]

ami csak részben fedi a felkészítés céljait. Maga az iskola intézménye nem hasonlítható össze a gyülekezettel mint egyfajta lelki otthonnal. A gyülekezetben, gyülekezeti talajon történő oktatás (az egyházi élet bizonyos elemeit gyakorolva) ezzel szemben lehetővé teszi azt, hogy a konfirmandusok az egyházban megismerjenek és megéljenek néhány hitigazságot, amely pusztán kognitív megértés útján nem fogható fel és nem érthető meg (pl. a szeretetszolgálat, istentisztelet). A puszta oktatás mellett az egyházi szolgálatok közös megélése a konfirmandusokkal nagyobb hangsúlyt kell, hogy kapjon.[15]

Kívánatos, hogy a konfirmandus abba a gyülekezetbe járjon a felkészítőre és ott konfirmáljon, amelynek ő (a családja) tagja. A felkészülésnek csak egy része a „tananyag", amit elméletileg bárhol megkaphat, a felkészítés többi célja viszont egy adott közösségben bontakozik ki (lelki-testvéri közösség megérzése és megélése, gyülekezeti-egyháztagsági tudat). Jó, ha azokkal éli meg a közösséget, akikkel együtt a következő időszakban, akár élete nagy részében együtt lesz, egy gyülekezetet alkot. Indokolt kivételt jelenthetnek esetleg rokoni kapcsolatok (lelkész és konfirmandus között), praktikus okok (lakóhely vagy átmeneti lakhely kérdése, ha a saját gyülekezetében egyedüliként készülne a konfirmációra, stb.)

15 vö. MEYER-BLANCK, Michael, WEYEL, Birgit. *Studien-und Arbeitsbuch Praktische Theologie*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2008, 180–190. o.

2 . 3. A konfirmációs felkészítés időtartama, módjai

A felkészítés előirányzott ideje minimum két év. Folyamatosan érkeznek egyéni kérések arra, hogy rövidebb idő alatt készülhessenek fel a konfirmációra, mondván: technikai akadályai vannak az előkészület látogatásának, vagy, „ügyesek, meg tudják tanulni a kátét, csak adjuk fel nekik a kérdéseket", sőt: „mi a gyülekezet magjához tartozunk, nekünk ugye nem kell két évig tanulnunk?" Ragaszkodjunk a kétéves időszakhoz, annál is inkább, mert tapasztalatunk szerint még a két év is kevés idő a felkészülésre. Technikai akadályok esetén inkább vállaljuk az egyéni felkészítést, a felzárkóztató pótórákat is.

A felkészítés alapvetően egy heti rendszerességgel megtartott találkozó formájában történik. A rendszerességnek itt nagy jelentősége van. A gyülekezeti élet egyrészt az egyházi évhez (üdvtörténet) igazodik, másrészt heti rendszerben is gondolkodik (istentiszteletek, bibliaórák, iskolai hitoktatás). A hetenkénti összejövetelek jobban követik a gyülekezeti élet ritmusát, szisztematikusabb odafigyelést, állandó foglalkozást kívánnak a konfirmandus részéről. A blokkban történő oktatás is csak végszükség esetében lehet alternatívánk.

A heti találkozókat kiegészíthetik (de csak kiegészíthetik, nem helyettesíthetik) találkozók, konfirmandus napok, többnapos összpontosítások, táborok, amelyeken elmélyíthetjük a megszerzett ismereteket. Olyan tematikus összejövetelek lehetnek ezek, amelyeken egy-egy témában elmélyülhetünk, mégsem válthatják ki a rendszeres sze-

mélyes találkozókat. Nagy szerepük van ezeknek a közösség kialakulásában, összekovácsolódásában. Történhet mindez a közösen megélt élmények, az együtt töltött idő, a közösen szerzett ismeretek, az eszmecsere, az Istenre figyelés, a közös elmélyülés, elcsendesedés, tanulás, különböző feladatok közös megoldása által. Többnapos együttlét alatt a keresztyén élet néhány elemét is megélik (szolgálat egymás felé), gyakorolják a testvéri, felebaráti szeretetet. Jó lehetőséget biztosítanak a téma alapos átbeszélésére, az anyag nem tanóra alapú elsajátításában. Ezeken koncentráltan nagy ismeretanyagot tudunk átadni, amit egyébként heteken keresztül lennénk kénytelenek átvenni. Több gyülekezet konfirmandusai számára szervezett közös táborban, hétvégén a szervező gyülekezetek vezetői, megosztva a teendőket nagyon hatékony munkát végezhetnek. Nagyobb létszámú résztvevőkkel már kiscsoportos munka (csoportbeszélgetések, kisköri viták) is lehetséges. Lelkigondozói szempontból ekkor ritka értékes lehetőségek mutatkoznak a hosszabb lélegzetvételű beszélgetésekre. S akkor még nem szóltunk azokról a sokszor meghatározó élményekről, amelyek a tábor szabadidejében, pusztán az együttlétből, a beszélgetésekből adódnak. Viszont, ha az ilyen típusú találkozókra helyeznénk a hangsúlyt a heti rendszerességgel megtartott találkozók helyett, egyfajta „fesztiválkeresztyénség" alakulhatna ki (ami még mindig jobb és több, mint sok konfirmandus ilyen élményének a hiánya), továbbá olyan „feeling", hatások, élmények utáni vágy, amelyeket csak táborokban, akciók, élmények, attraktív impulzusok füzérében lehet megélni, de nem a gyülekezetben, amely az előbbi élményével összevetve félholtnak tűnhet.

2. 4. Az oktató

Több szempontból indokolt, hogy a felkészítést a lelkész végezze. Ez a jelen gyülekezeti struktúrában kivitelezhető. Ahol az iskolai hitoktatást esetleg hitoktatók végzik, különösen fontos, hogy a lelkész alaposabban megismerje a leendő egyháztagokat, s ők is a lelkipásztort, akivel a későbbiek során is együttműködnek. A lelkész itt jó esetben a gyülekezet szellemiségét és lelkületét autentikusan képviseli. Emellett a felkészítésben olyan alapos teológiai ismereteket igénylő anyag átadásáról van szó, a spiritualitásra való olyan formájú nevelésről, az ifjúság lelkigondozásának olyan nehézségéről, amely teológiai képzettséget és tisztánlátást igényel. A lelkész személye, személyisége, lelkülete, magaviselete, hitének érzékelhető elemei a konfirmandusok számára szerencsés esetben inspiratív, olykor meghatározó lehet.

Emellett ajánlatos lenne (a körülmények adta lehetőségek között), ha egy koordinált csoport végezné a konfirmandusokkal való munkát. Ha a gyülekezeti szolgálat struktúrája megengedi, be lehet vonni a felkészítés fázisába az ifjúsági munkásokat, az ifjúsági bibliakör tagjait (akik később integrálnák a fiatalokat a csoportjukba), valamint azokat az egy-egy alkalomra meghívott gyülekezeti tagokat (gondnok, kommunikatív presbiter, diakónus, kántor, a misszió egy-egy területén működő egyháztag), akik a saját munkaterületüket ismertetik a konfirmandusokkal. A gyülekezethez való (személyeken keresztül létrejövő) kötődés így több szálon is erősödhet.

2 . 5. A felkészítő alapállása

A konfirmációs felkészítés soha nem volt egyszerű feladat, a különféle próbálkozások sokszor vallottak kudarcot. Minden generációnak, sőt, a társadalmi változásokat, helyzeteket, új lehetőségeket érzékelve minden egyes lelkésznek reagálnia kell egy saját katechetikai stratégiával, koncepcióval. A lelkész csak részben dolgozik mások által kidolgozott koncepció, tanmenet alapján. Állandó tanulás, kutatás nyomán ki kell alakítania a gyülekezetében megfelelő konfirmációs munkát.

Amennyire öröm a konfirmációs felkészítés lehetősége, az, hogy a fiatalok (mindegy, milyen ösztönzéssel, önként-e, belső indíttatásból, vagy a családjuk parancsára) készségesnek mutatkoznak az oktatásra, olyannyira jelen van az újra és újra visszatérő csalódás is. A munka sokszor hiábavalónak tűnhet, nem tapasztalva a várt lelki előrehaladást, s látva azt, hogy a fiatalok többsége a konfirmációval befejezettnek tudja a kötelező kapcsolatot az egyházzal, egyenesen „kikonfirmálkodik" a gyülekezetből.

Tapasztalatom, sőt meggyőződésem, hogy a lelkészek többsége minden esetben úgy indul neki egy-egy csoporttal a közös munkának, hogy „ez alkalommal talán mégsem ez következik be". Nem az a dolgunk (lelkészként, katechétaként), hogy egy feltételezett és tapasztalatunk által alátámasztott borús jövőképet fessünk, vagy rezignáljunk, lemondva a fiatalokkal való foglalkozásról. Tanulságos, vigasztaló és bátorító lehet több bibliai történet közül Illés példája (1Kir. 19). Illés kétségbe esett, minden életkedvét és

életerejét elvesztette, mikor nem látta munkája értelmét, eredményét. Pedig Isten Lelkével felövezve tette, amit tennie kellett. De világossá vált számára, hogy amit neki meg kell tennie, azt el kell végeznie, akár látja, akár nem az eredményt. A küzdelmet nem adhatja fel. Még a szolgálatának sikertelensége sem kérdés, hiszen Isten maga gondoskodik a megmaradásról, az eredményről. A mai oktatónak sem az eredmények latolgatása, méregetése a feladata, hanem az éppen aktuális tennivaló, a szolgálat, pontosan Isten rendelése szerint, azt teljes odaadással elvégezve. Ez persze nem jelentheti azt, hogy a sikertelenségben ne kellene önkritikusnak lennünk, vagy ne kellene keresnünk azokat az utakat, módszereket, amelyek az oktatást, a közös munkát hatékonyabbá tehetik.

A felkészítő részéről az imádságos lelkület elmaradhatatlan. Lehet, hogy ez tudománytalanul hangzik, de amennyiben az igehirdetői, lelkigondozói, diakóniai, missziós tevékenységünk nélkülözhetetlen alapeleme az imádság, ez ugyanúgy érvényes a konfirmációs munkára is. Szögezzük le: az igyekezet, munka, fáradozás az Isteni megbízatást magára vállaló gyülekezet és gyülekezeti szolgálattevő szolgálata, amelyet a megbízójával kapcsolatban maradva, hitharcában, imádságos lelkülettel végez, amint imádságos lelkülettel és jó reménységgel bízza magára Istenre a konfirmandusokat is; Istenre, aki egyedül ébreszthet bennük hitet és erősítheti azt, aki maga hívja el és teszi tanítványokká a konfirmandusokat.

2. 6. A konfirmáció a gyülekezet ügye

Manapság sok helyen a gyülekezeti tagok, de még a presbitériumok sem látnak bele a konfirmandusok felkészítésének nehézségeibe, örömeibe, rejtelmeibe. Sok helyen egyszerűen csak a lelkész feladatának tartják ezt a munkát. Pedig a fiatalok a gyülekezet, annak presbitériuma előtt tesznek hitvallást és fogadalmat, egy adott gyülekezet tagjai lesznek, maga a közösség tartja alkalmasnak őket a konfirmációhoz járulni, a közösség veszi fel őket a tagjai közé. Ezért fontos a gyülekezet gyakori tájékoztatása, a problémák, örömök, eredmények, hiányosságok megtárgyalása a presbiteri, egyházközségi gyűléseken, évzárókon, lelkészi jelentésekben.

3. A KONFIRMÁCIÓS KOROSZTÁLY

Egyházunkban jelenleg az általános iskola 8. és 9. osztályos tanulói készülnek a konfirmációra (13-16 évesek). Ennél fiatalabbak konfirmációját kifejezetten nem ajánljuk. Tudatosítva a konfirmáció komolyságát, fajsúlyát, jobbnak látnánk a felnőttkorban való konfirmációt, emberileg ezzel is „biztosítottabbnak" vélve a hitvallás hitelességét, bár, mint utalunk még rá, a magasabb életkor nem feltétlen biztosíték a hitelességre és a fogadalom melletti hűségre. Mindenesetre a magasabb korosztály számára az intellektuálisan is igényes anyag könnyebben elsajátítható, egyértelműbb az önkéntesség ténye, a megismerés, a válaszkeresés vágya. A hitvallás- és fogadalomtétel ajánlott lenne inkább a késői adoleszcencia szakaszában, illetve a hitbeli fejlődés későbbi szakaszaiban (az egyénivé és gondolkodóvá váló hit, elkötelező hit fokozatában).[16] Leginkább praktikus okai vannak az általános iskolás korúak felkészítésének.

16 vö. SCHWEITZER, Friedrich. *Vallás és életút. Vallási fejlődés és keresztyén nevelés gyermek- és ifjúkorban. (Lebensgeschichte und Religion. Religiöse Entwicklung und Erziehung im Kindes- und Jugendalter)* Budapest: Kálvin Kiadó, 1999, 95–125. o.

NÉMETH Dávid. A konfirmáció időpontjának fejlődéslélektani kérdései. In: Collegium Doctorum. A Magyarországi Református Egyház Doktorok Kollégiumának periodikája. IV. Évf. 1. szám. (2008), 148–157. o.

MIKLYA LUZSÁNYI Mónika, SZÉNÁSI Lilla. Kamaszokkal az iskolában és a gyülekezetben. In: SIBA Balázs, SZABÓNÉ LÁSZLÓ Lilla, PÁNGYÁNSZKY Ágnes szerk.: *Együtt a hit útján. Gyülekezetpedagógiai kézikönyv*. Budapest, Kálvin Kiadó, 2019, 245–287. o., valamint FODORNÉ NAGY Sarolta. *A katechézis kommunikációs problémái.* Budapest: Kálvin Kiadó, 1996.

Legtöbb esetben szülői ráhatás, utasítás szükséges ahhoz, hogy a fiatal abszolválja a felkészülést. Ennek híján sokkal kevesebb fiatal jelentkezne. Alapszintű tanulmányaikat a konfirmandusok rendszerint a lakóhelyükön végzik, ekkor még könnyen beillesztik a heti programjukba az előkészítőt. Középiskolai tanulmányaikkal sokszor nem tudják összeegyeztetni a felkészítést (időbeli, földrajzi okok miatt).[17]

Figyelemreméltó az a megoldás, amely szerint a több éves felkészítés egy-egy szakaszában a lelkész megkérdezi a konfirmandusokat, szeretnének-e hitvallást és fogadalmat tenni a következő konfirmációra kijelölt istentiszteleten, elérkezettnek látják-e magukra nézve az időt és alkalmat? Személyes döntésre kéri őket. Ez azt is jelenti, hogy nem automatikusan követi a konfirmációs felkészítést maga a konfirmáció. Nemleges válasz esetén a konfirmációs oktatás folytatódik. (Sajnos, egyházunkban ezt nem ültettük át).

17 Tudomásunk van más modellekről is. Pl. a Konfirmandenunterricht 3/4 (KU 3/4) , vagy KU 4/8 modell kétéves felkészülésének első évét a növendékek a tanulmányaik 3. illetve 4. évfolyamában, a másodikat a 8. évfolyamban abszolválják. Egy másik konstellációban a felkészülés meghatározatlan ideig tart, általában középiskolai tanulmányokkal párhuzamosan. Ezek a próbálkozások több kérdéssel konfrontálnak, jogosan: pl. a korcsoport kérdésével, vagy azzal a kérdéssel, hogy az iskolai hitkotatás alatt milyen anyagot lehetne átvenni a tanulókkal, amellyel a konfirmációi előkészítőn nem újdonságként találkoznának, hanem már elmélyítenék és differenciálnák az addigi ismereteiket.

4. A KONFIRMANDUSOK IGÉNYEI

A felkészítés anyagát, mint lent kifejtjük, elsősorban attól tesszük függővé, amit Istennek a konfirmandusoknak is adott kijelentéséből alapvető fontosságúnak tartunk, s nem attól, hogy az adott korosztály mivel szeretne közös időt eltölteni. Azonban nem hagyhatjuk figyelmen kívül a konfirmandusok igényeit. Segítenek ebben az erre vonatkozó felmérések tanulságos eredményei,[18] amelyekből kiderül, hogy mit tart fontosnak a célcsoport. Szembetűnő, hogy a konfirmációs felkészítéssel általában elégedett konfirmandusok számára milyen nagy fontossággal bírt a csoport, a jó hangulat, a lelkész személye, a tárgyalt hittételek életszerűsége, egyéni vonatkozása, kevesebbel viszont a hittételek tárgyalása.

Egyik legnehezebb feladatunk meghallani a kérdéseiket, felismerni azok fontosságát. Ezekre nem legyinthetünk. Meg kell próbálnunk válaszolni rájuk, ahelyett, hogy olyan kérdések válaszaival árasztjuk el őket, amelyeket nem tesznek fel, s éppen ezért a válaszok sem fontosak a számukra. Másrészt a feladatunk éppen az, hogy úgy segítsük előre a gondolkodásukban, hitbeli fejlődésükben a konfirmandusokat, hogy azokat a kérdéseket is feltegyék, amelyekről korábban nem is gondolták, hogy fontosak lehetnek.

18 PÁNGYÁNSZKY Ágnes, HÁMORI Ádám, SIBA Balázs. A konfirmáció, ahogy a fiatalok látják. In: Lelkipásztor 2015:(7), 249–256. o. valamint: NIEMELÄ, Kati, HÁMORI Ádám, SIBA Balázs. Will the Church Keep Them as Members? The Influence of Confirmation Work ont he Commitment to Church Membership. In: SCHWEITZER, Friedrich, NIEMELÄ, Kati, SIMOJOKI, Henrik, SCHLAG, Thomas SZERK. *Youth, Religion and Confirmation Work in Europe: The Second Study.* Gütersloh: Gütersloher Verlaghaus, 2015, 82–92. o.

5. A SZÜLŐK, CSALÁDOK ÉS A KONFIRMÁCIÓS FELKÉSZÍTÉS

A konfirmandusok oktatása, nevelése, lelkigondozása, lelki vezetése közvetetten a családokat is érinti. A konfirmandus megismerése egy kicsit a család megismerését is szolgálja. Az oktatási időszak több lehetőséget teremt az együttműködésre.[19] Apropót ad például a családlátogatásra. Több esetben a családok meglátogatása, meggyőzése szükséges ahhoz, hogy a szülők hozzájáruljanak a gyermekük konfirmációs felkészítéséhez, illetve, hogy egyáltalán küldjék, buzdítsák őket erre. Lehetőségünk van még a felkészítés megkezdése előtt egy olyan együttlétet szervezni a szülők (családok) és a leendő konfirmandusok számára, (játékkal, sporttal, esetleg közös főzéssel-sütéssel és vacsorával egybekötve), amelyen megtudhatják, miről szól majd a felkészítés, mit nyújtunk, mit szeretnénk elérni, mik az elvárások. Nem ritkán éppen egy-egy ilyen rendezvény lelkülete, tartalma, hangulata győzi meg a szülőt a konfirmáció fontosságáról és ennek nyomán is ösztönzi a gyermekét a részvételre.[20] Tarthatunk ún. szülői értekezleteket, pl. a felkészítés egy kezdeti időszakában, egy-egy istentisztelet után (értsd: istentiszteleten való részvétellel egybekötve), amelyen a „játékszabályokat", a lefolyást, a módszereket ismertetjük és a szülők

19 vö. KOLB, Herbert. szerk. *Stark machen. Konfirmation und Elternarbeit*. Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus, 2010.

20 vö. LÜBKING, Hans-Martin. *Kursbuch Konfirmation*, Ein Anwendungsbuchrb für die Uunterschiedlichen Modelle in der Konfirmandenarbeit. Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus, 2015, 32., 41., 46. o.

feladatát, közreműködését tárgyaljuk, a segítségüket kérve. Egy másik találkozó (ugyancsak istentisztelet után) szólhat a növendékek előrehaladásáról, egy következő a konfirmáció eseményére való felkészülésről, előkészületekről, a konfirmációs vizsgáról, stb. Ezáltal sok szülő több istentiszteleten vehet (pontosabban: kell, hogy vegyen) részt, mint tette azt a korábbi évek alatt összesen. Ezeken a találkozókon tarthatunk olyan előadásokat, amelyek a gyermekek, kamaszok nevelésének kérdéseire koncentrálnak, felkínálhatunk lelkigondozói beszélgetéseket (kereshetjük ennek alkalmát). A szülőket bevonhatjuk a templomlátogatásba (kísérjék el a gyermekeiket az istentiszteletekre), a konfirmációt megelőző alapos templomtakarításba, esetenként a környezet karbantartásába (érzékeltetve ezzel azt is, hogy az épületeink a mieink, szolgálatunkkal mi magunk tartjuk őket rendben), a konfirmandusnapok, táborok felügyeletébe, foglalkozások tartásába, kézműveskedésbe, sportolásba, technikai segítségbe, étkeztetés segítségébe, stb. Adhatunk nekik olyan feladatokat, amelyeket a szüleik segítségével oldhatnak meg, pl. egy- egy bibliai igerész otthon írt értelmezését. Több esetben tapasztalhatjuk, hogy a szülők éppen a gyermekeik által találnak vissza a gyülekezetbe, néha sokéves kihagyás után.

6. A KONFIRMÁCIÓRA VALÓ FELKÉSZÍTÉS ANYAGA

6. 1. A tananyag behatárolása

A konfirmációt egy katechetikai és pedagógiai szempontból komoly kihívásokkal és lehetőségekkel, örömökkel és csalódásokkal, pozitív és negatív élményekkel teli felkészítés előzi meg.

A következőkben a konfirmációs munka anyagát vizsgáljuk. Bemutatjuk azokat a témákat (több területről és több forrásból), amelyeket a konfirmációs munka során lényegesnek tartunk, amelyek teológiai alapállásunkat – biblikus, részben felekezeti hagyományainkat, reformációs és református örökségünket tükrözik. Ezzel egyidejűleg katechetikai-ekkléziasztikai szempontok alapján az ideálisnak mondható tananyagot az egyházi helyzetünkre és a konfirmandusok helyzetére való tekintettel pro és kontra mérlegeljük, értékeljük, szelektáljuk, szűkítjük, néhol kiegészítjük.

A konfirmáció értelmének, lényegének megítélésében számunkra máig döntő jelentőséggel bír a reformátorok véleménye és a kazuália általuk rögzített gyakorlata. Ugyanakkor a legtöbb teológiai irányzat, iskola, felekezet a saját felismerései, katechetikai, ekkléziológiai-ekkléziasztikai hangsúlyai nyomán nem csupán árnyalja, hanem esetenként alaposabban megváltoztatja ezt az értelmezést. Ez megnyilvánulhat akár a konfirmáció céljait, tartalmát, lelkületét illetően is.[21] Mindez maga után vonja a tananyag

21 vö. MEYER-BLANCK, Michael, DIENST, Karl. Die Konfirmation. In: SCHMIDT-LAUBER, Hans-Christoph szerk. *Handbuch der Liturgik*, Göttingen 2003, 481–494. o.

kérdését, ti. azt, hogy mit, mi alapján és milyen forrásból tanítsunk, milyen szerepet kap a Biblia, a hittételek, hitvallások (káték), az egyház (felekezet, gyülekezet) életének, történetének ismerete, a lelki élet gyakorlása, stb.[22] A befolyásoló tényezők másik része, mint mondtuk, maga a célcsoport, a konfirmandusok. Az adottságaik, előfeltételeik, korosztályuk jellemzői, egyházi kötöttségük mértéke, intenzitása, érdeklődésük vagy érdektelenségük, a felkészítéssel kapcsolatos elképzeléseik, elvárásaik, illetve ezek részleges hiánya olyan tények, amelyeket nem hagyhatunk figyelmen kívül. Ez további pedagógiai, pszichológiai, szociológiai kérdéseket vet fel.

A tananyag alapját a hitvallásaink, túlnyomó többségben a Heidelbergi Káté adja, tartalmában, hangsúlyaiban, részben teológiai rendszerében. A konfirmációs felkészítés során tájainkon a Heidelbergi Kátét a legtöbb helyen a Református keresztyén kis káté anyaga váltja ki[23], amelynek a Református keresztyén hit című fejezete felépítésében és tartalmában a Heidelbergi Kátét követi. Ez a tartalmában releváns káté tankönyvként kevésbé, csak komoly többletmunkával használható. Az egyes témákat zárt egységekben tárgyalja, és

22 vö. KOVÁCS, Ábrahám. A Heidelbergi Káté útján vagy arról letérve?: Újorthodox és liberális református antropológiák a Biblia fényében. In: *Ösztönző lelkiség: Tanulmányok Bodó Sára 60. születésnapja alkalmából.* BARÁTH Béla Levente, FEKETE Károly, KIS Klára. Debrecen: Debreceni Református Hittudományi Egyetem, 2019, 213–221. o.

23 vö. LÉVAI Attila. A Felvidéken használt református káték 1920-tól napjainkig. In: Református Szemle. 107. Évf. 2. sz. 2(2014), 147–158. o. *Református Keresztyén Kis Káté*, összeállította: Varga Imre, Komárom: Szlovákiai Református Keresztyén Egyház, 2008.

nem veszi tekintetbe a fiatalok ismereteit, képességeit. Egyre elterjedtebb a Megtaláltuk a Messiást! című református konfirmációi olvasókönyv, elvétve az És te miért neveztetel keresztyénnek? című kézikönyv és munkafüzet használata.[24] A II. Helvét Hitvallás, vagy Kálvin Genfi Kátéja az oktatási folyamatban közvetlenül ritkán jut szóhoz, ezeket a vezetők inkább háttérinformációként kezelik.

1. Dogmatikai anyag.

A tananyag legnagyobb részét a keresztyén tanítás tételei, általában a hitvallásaink által rendszerezett és felekezetünk sajátos teológiai hangsúlyait kiemelő dogmatikai ismeretek teszik ki. Gyakorlatilag a mérvadó református és evangélikus katechizmusok klasszikus négy pillére tartozik ide: az Apostoli Hitvallás, a Tízparancsolat, a sákramentumok és az Úri imádság magyarázata, valamint az ezekkel összefüggő kérdéskörök, problémák és azok megoldása.

Ezeket összegezve a következő fontosabb fogalmakat sorolhatjuk ide, a teljesség igénye nélkül:

1.1. Az Atya Istenről: teremtés, mindenhatóság, Isten szent volta, hatalma, akarata, igazsága, igazságossága, haragja, büntetése, irgalma, gondviselés, kiválasztás, eleve elrendelés.

24 SZÉNÁSI, Sándor. *Megtaláltuk a Messiást!:* Református konfirmációi olvasókönyv. Budapest: Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya,1992; TWARDELLA, Günter: *És te miért neveztetel keresztyénnek? Építőkövek a Heidelbergi Kátéhoz*. Budapest: MRE Kálvin János Kiadója, 2001.

1.2. A Fiú Istenről: közbenjáró, Krisztus (Messiás, Felkent), Úr, Emberfia, Megváltó, Üdvözítő, valóságos ember, valóságos Isten (isteni és emberi természete), pokolra szállása, szenvedése és halála az emberért (ennek haszna), elégtétel, keresztáldozat, váltság, megigazulás, hit általi megigazulás, bűnbocsánat, kegyelem, ingyen kegyelem, megbékéltetés, feltámadása, mennybemenetele (ezek haszna), közbenjárása, uralkodása, menny, mennyek országa, visszajövetele (parúzia), (ennek vigasztaló volta), ítélet.

1.3. A Szentlélek Istenről: a Lélek ajándékai, munkája, Szentháromság.

1.4. Sákramentumok: keresztség, úrvacsora mint zálog, pecsét, jegy; megmosatás, megtisztulás, újjászületés; gyermekkeresztség, Isten feltétlen, megelőlegező szeretete, szövetség, meghalás és életre kelés Krisztussal, részesülés Krisztus javaiban, Krisztus jelenléte, a vele való egyesülés, transsubstatiatio, (mise), a jegyek mibenléte.

1.5. Isten törvénye: Tízparancsolat, a törvény megtartása, hármas haszna.

1.6. Az imádság: a Miatyánk magyarázata.

1.7. Az emberre vonatkozó tanítás: teremtettség, istenképűség (és annak elvesztése), engedetlenség, sátán, gonosz, kísértő, vétek, bűn, bűnösség, eredendő bűn, nyomorúság, emberi természet, halál (meghalás a bűnnek, átmenetek az örök életbe), test-lélek, üdvösség, örök élet (élet az örökkévalóságban, közösség az örökkévaló Istennel, jövendő élet), elégtétel, örökkévaló büntetés, kárhozat, elvettetés, pokol, evangélium, vigasztalás, hit, igaz hit,

szabadulás, megváltottság, megfeszíttetés és feltámadás Krisztussal, megigazulás, megtérés (bűnbánat, újjászületés), megszentelődés, hála, jó cselekedetek, istenfiúság, istengyermekség, megőrzés.

1.8. Az előzőekbe nem besorolt témák, melyek többségét a II. Helvét Hitvallás külön anyaga adja: ördög, angyalok, szabad akarat, újjászületés, szentek kiválasztása, Isten dicsőítése, bizonyságtétel, hitvallás, keresztyén élet, adakozás, segítségnyújtás, misszió (hogy felebarátainkat megnyerjük Krisztusnak), bizonyságtétel.

2. Ekkléziológiai – ekkléziasztikai anyag

2.1. Az egyház lényege: létrejötte, fennmaradása, ennek isteni szándéka, küzdő és diadalmas egyház, az egyház feje, szentek egyessége, az igaz egyház jegyei (*notae verae ecclesiae*), látható, láthatatlan egyház, egyháztagság, kiátkozás/kirekesztés, a kulcsok hatalma, az úrvacsorához járulás joga.

2.2. Az egyház élete, szolgálata: istentisztelet, gyülekezeti összejövetelek (bibliaóra, konferenciák, táborok, gyülekezeti napok, gyermekistentiszteletek); kazuáliák, katechetikai, poimenikai, missziós, diakóniai szolgálatok, sajtószolgálat, egyházi iskolarendszer; a templom, mint az istentisztelet helye (a templomépítés célja), a templom külső és belső református jellegzetességei (csillag, kakas, berendezése, oltár, szobrok, díszítések, képek hiánya); a református istentisztelet elemei, lefolyása, a liturgiai elemek értelme (imádságok, igeolvasás, igehirdetés, áldás, adakozás, szentségek, stb.); a zsinat-presbiteri rendszer

lényege, a református egyház felépítése (egyházközség, egyházmegye (egyházkerület), egyetemes egyház), az egyház szolgálattevői, tisztségviselői, (lelkész, presbiter, diakónus, hitoktató, egyházfi), a gyülekezet és az egyetemes egyház működése szervezeti szinten (lelkész, gondnok, presbitérium, közgyűlések, zsinat, esperes, püspök, világi képviselet).

3. A keresztyén élet kérdései, megélése, az egyháztagság

3.1. Az egyházi év, istentiszteletünk: az egyházi év ünnepkörei, a vasárnap, főbb ünnepeink időpontja, értelme, üzenete, megünneplése; a kazuáliák néhány kérdése: a keresztség és az úrvacsora elemei, az úrvacsora gyakorisága, lefuttatása, rákészülés (nyilvános, egyéni), a konfirmáció lényege, tartalma, elemei, lefuttatása.

3.2. Egyháztagság, szolgálat: részvétel az egyházi alkalmakon, személyre, korosztályra eső szolgálatok, adakozás; egyetemes papság, az egyháztag jogai, kötelességei, szülők, keresztszülők kötelességei.

3.4. Hitünk megvallása, megélése: Istennel és embertársainkkal szembeni szolgálatunk, kötelességeink, teremtettségünk, megváltottságunk tudatosítása és ennek nyomán az Isten gyermekeként értelmezett és folytatott élet, Isten tisztelete, engedelmesség; ezek megnyilvánulása emberközi kapcsolatainkban.

3.5. Az imádság: hálaadás, magasztalás, dicsőítés, könyörgés, kérések, az imádsággal kapcsolatos általános kérdések; szabad és kötött imádságok: Úri imádság, imádság az

istentisztelet kezdetekor és annak végén, kenyérvételkor, borvételkor, reggeli, esti imádság.

3.6. A Biblia: bibliaismeret (lexikális-tartalmi és lényegi), egyéni bibliatanulmányozás, csendes óra, házi áhítat.

3.7. A gyülekezeti énekeskönyv és az egyházi (gyülekezeti) énekkincs megismerése.

4. A lelki, pneumatikus közösség kialakításának kérdései.

5. Egyháztörténeti ismeretek: ószövetségi előkép, az újszövetségi egyház megalakulása, az apostolok élete, munkájuk, az ősegyház, az óegyház élete, a keresztyénüldözések, a konstantini fordulat és az azt követő térítések, a keresztyénség felvétele a magyaroknál, az 1054-es egyházszakadás, az előreformátorok, a reformáció (részletesebben a folyamatok, újítások, változások Luther, Kálvin, Zwingli munkásságának bemutatásával), a magyar reformáció a legfontosabb reformátorok ismertetésével, az ellenreformáció (gyászévtized, gályarabok), a türelmi rendelet és az azt követő munka, a Magyar Református Egyház megalakulása, a trianoni döntés nyomán kialakult helyzet, egyházunk megalakulása, élete, egyházunk aktuális kérdései, gyülekezetünk történelme, előrehaladása, küzdelmei, a fontosabb személyek (prédikátorok), mérföldkövek (pl. templomépítés, református tanintézet, intézményes diakónia).

6. Hitvallásismeret: Heidelbergi Káté, II. Helvét Hitvallás.

7. Egyházi, társadalmi, közéleti, politikai, etikai kérdések (nem a személyi kapcsolatok szintjén): aktuális egyházi,

politikai események, társadalmi történések lereagálása, világi felsőbbség, engedelmesség, felelős élet, ellenállás, migráció, terrorizmus, munkamorál, stb.

8. Részegyházak: felekezetek, ökumenikus kapcsolataink, világvallások, szekták.

9. Társas kapcsolatok kérdésköre: család, szülők, testvérek, gyermekáldás, gyermekvállalás, házasság (házasságkötés, házassági eskü), idősek, társas kapcsolataink, barátság, szerelem, szexualitás.

10. Életvezetési és etikai kérdések: Isten tiszteletének megnyilvánulása az életcélokban, életértelmezésben, életvitelben, beszédben, cselekedetekben; mások értékeinek, javainak, életének, becsületének, igazságának megőrzése; az ellenség szeretete, testi-lelki tisztaságra való törekvés; az élet tisztelete (abortusz, euthatnázia, halálbüntetés, öngyilkosság), keresztyén erények (pl. türelem, békesség, szelídség, könyörületesség, szívesség, irigység, igazságért való küzdelem) és vétkek tematizálása (pl. harag, gyűlölet, bosszúvágy, ítélkezés); csapások, sorsfordulók, betegség, gyász értelmezése, hordozása, lelkiismeret, kísértés, stb.

11. Nemzetiség: nemzeti ünnepeink, nemzetiség, magyarság, népek és nemzetek közötti megbecsülés, békesség, kisebbségi lét, megmaradás.

12. Egyéb: aktuális, a fiatalokat ért impulzusok lereagálása, teológiai reflektálása: orvosi etika, környezetért (teremtett világért) való felelősség, ezoterika, szokások (halloween, gyertyagyújtás), stb.

6. 2. A tananyag indoklása

1.1-1.8. A dogmatikai anyag (hitvallásismeret)

A gyermekkeresztség és az ennek nyomán kialakult helyzet egy megoldási modellt kíván. Ennek részben a konfirmációs felkészítéssel, illetve magával a konfirmációval felelünk meg. A gyermekkeresztséget a szülők, keresztszülők, illetve amit kevésbé szoktunk figyelembe venni: maga a gyülekezet (!) kérésére, hitvallására, segítségnyújtásra tett fogadalmára nézve, jézusi parancs és ígéretek tudatában szolgáltatjuk ki.

Innen nézve a felkészítés célja abban van, hogy segítséget nyújtsunk a szülők és keresztszülők kereszteléskor tett fogadalmának teljesítéséhez, miszerint úgy nevelik és neveltetik a megkereszteltet, hogy azok önként tegyenek vallást hitükről a gyülekezet előtt (ez alatt értjük magát a konfirmációt, ugyanakkor a hit megvallásának több megnyilvánulását is). Az erre való vezetés, nevelés, felkészítés az egyház, ezen belül a helyi gyülekezet feladata is. A konfirmációs munkával ennek is igyekszünk megfelelni, többek között úgy, hogy a fent körülhatárolt anyagot megpróbáljuk átadni.

Mi indokolja a keresztséghez kapcsolódóan ezt a dogmatikai anyagot? A keresztségben átérezzük, tudatosítjuk Isten feltétlen, megelőlegező szeretetében közölt ajándékait, a megkeresztelt megajándékozottságát, a megelőlegezett és kiáradt áldásait. Ezeket a neki szánt javakat meg kell ismernie, meg kell tanulnia ezek alapján élni, gondolkozni, cselekedni. Vagyis azt kell tudatosítania, mit kapott Istentől (mit tett érte a Megtartója – Megváltója), továbbá

azt, hogy ennek nyomán mit tartson önmagáról, és azt is, hogy ez milyen következményekkel jár. Ez foglalható össze a tanításban, amelynek a dogmatikai anyag az alapját, kiindulópontját képezi.

Amennyire a kereszténységhez kötődik a konfirmáció, annyira kapcsolódik az úrvacsorához is. A vázolt témák tanítását indokolja az is, hogy a konfirmandus, mint felnőtt egyháztag, a hitvallás- és fogadalomtétele nyomán az úrvacsora vételére felhatalmazást nyer. Mint említettük, több reformátor a fiatalok hitvallását, hitbeli ismereteit éppen az úrvacsorára való tekintettel tartotta rendkívül fontosnak. Noha napjainkban az úrvacsora központi szerepe az egyháztagok tudatában erőtlenebb, mint a reformáció kezdeti évtizedeiben volt, (ezzel együtt a sákramentum értelmének ismerete is kevésbé elvárt), kétség nem fér annak fontosságához. A sákramentumban való részvétel olyan komoly dogmatikai ismereteket, megfelelő alapállást feltételez, amelynek egy, valamennyire tanítható részét éppen a konfirmációs felkészítés során szerzik meg a konfirmandusok.

Egyértelmű összefüggés van a tananyag és a konfirmáció aktusa között. Akár a konfirmáció általános definíciójából, akár az ahhoz többé-kevésbé kötődő egyházi gyakorlatunkból indulunk ki, elmondhatjuk, hogy a konfirmáció maga az önkéntes, nyilvános hitvallástételnek (a hit megvallása), a tanítványságra való elköteleződésnek, az egyházhoz való tartozás, az egyháztagság (velejárói, jogai és kötelezettségei) személyes vállalásának ünnepi eseménye. Vallást a hitünkről csak akkor tehetünk releváns, elfogadható

módon, ha a hitigazságokat tartalmilag és lényegileg megismerjük, azokkal a magunk módján és értelmi, érzelmi, hitbeli szintjén egyetértünk, azokat elfogadjuk, és mindezek mellett hitismeretként rögzülnek bennünk.[25] Ennélfogva kihagyhatatlanok ezek a témák. Az ideális cél egészen világos: amennyiben ez emberileg lehetséges, munkálható, a hitbeli érettségnek egy bizonyos fokát kellene elérni. Ne vétsük el a szemünk elől azt, hogy amiért fáradozunk, az nem más, mint hogy a konfirmandusainkat úgy vezessük, hogy az átadott „anyag" ismeret, szívbéli bizodalom, személyes bizonyosság legyen (*notitia, fidutia, assensus)*.[26] Általában, sajnos, erre való tekintet nélkül konfirmálunk, megelégedve a tudással, ismeretanyaggal, vagy csak magát a konfirmációs szándékot, a pozitív hozzáállást értékeljük.

2.1.- 3.6. Egyház, gyülekezet, keresztyén élet

Ha a konfirmációs hitvallás természetes, logikus következménye a tanítványság és a hit megélése az egyházban, illetve egy konkrét gyülekezetben, és a kinyilvánított fogadalom alapján komolyan vesszük a konfirmandusok fogadalmát („Ígérjük és fogadjuk, hogy a Jézus krisztusnak igaz követői, református anyaszentegyházunknak holtig hűséges, engedelmes és áldozatra kész hívei leszünk"[27]),

25 Ez utóbbi, ti. a konfirmáció azon feltétele, hogy a hittételeket ne csak ismerjük, hanem higgyük is, jelenleg a katechetikai együttgondolkodásnak az egyik intenzíven tárgyalt kérdése.

26 FEKETE Károly: A konfirmáció gyakorlati teológiai aspektusai. In: Collegium Doctorum. A Magyarországi Református Egyház Doktorok Kollégiumának periodikája. IV. Évf. 1. szám. (2008), 138–147. o.

27 Ágenda. A magyar Református Egyház liturgiás könyve. Budapest, 1927, 358. o.

magától értetődő, elsődleges célja a felkészítésnek az, hogy a fiatalok megismerjék az egyházukat, gyülekezetüket. Hiszen ez a fogadalom feltételezi, hogy az illető kellő mértékben ismerje az egyházat, az egyházzal kapcsolatos tényeket és az egyháztagságának tudata részben kialakuljon benne, legalább olyannyira, hogy ne tűnjön abszurdnak, hiteltelennek a fogadalma és ígérete. A konfirmáció egyházjogi következményei: az aktív egyháztaggá válás, az egyháztagság, az úrvacsorára való jogosultság, az egyházfegyelemnek való alávettetés és a keresztszülőségre való felhatalmazás egyértelműen feltételezik ezeket az ismeretet.[28]

Ennek a megismerési folyamatnak van egy kognitív vetülete, ami az ekkléziológiai és ekkléziasztikai kérdéseket illeti. Több konfirmációs tankönyvet, segédanyagot[29] áttekintve sajnálattal állapíthatjuk meg, hogy az egyházi, egyébként sokszínű élet megismertetésére visszafogottan vállalkoznak. Sokéves tapasztalat alapján elmondhatjuk, hogy a konfirmandusok általában úgy gondolják, az istentiszteleteken kívül csak az őket érintő szolgálatokat végzi a lelkész és a gyülekezet (hitoktatás, konfirmációs felkészítés, táborok, kirándulások, egy-egy gyülekezeti találkozó, „akció", valamint a kazuáliák), és kimaradnak olyan fontos szolgálati területek, mint a lelkigondozás,

28 vö. SOMOGYI Alfréd: Egyháztagság és választójog. In: Theológiai Fórum. 1. Évf. 1, sz. 1 (2007), 41–61. o.

29 pl. Hvožďara csak az igehirdetői és missziós munkát emeli ki, Szénási a diakóniát, az Evangelický katechismus ´88 nem tárgyalja az egyház szolgálatát, az Otázky a odpovědi című cseh evangélikus katechizmus csak röviden és általánosságban érinti a témát.

misszió, diakónia, amelyek pedig, ha a növendékek ezekbe betekintést nyernek, érdeklődésre tarthatnak számot. Az egyházunkban általánosan használt Kis Káté csupán egy kérdésben tárgyalja, meglehetősen szűkszavúan ezt a témát: „ A templomi istentiszteleten kívül a gyülekezet tagjai összejönnek még bibliaórákra, vallásos estékre, bibliatanfolyamokra és egyéb egyházi összejövetelekre, konferenciákra”.[30] Ennek oka nyilván abban is keresendő, hogy a szerző csak a Kis Káté első megjelenésekor (1955) szabadon, állami korlátozások nélkül gyakorolható egyházi szolgálatoknak csak egyik, nyilvánosan végezhető részét sorolta fel.[31]

Az ekkléziológiai-ekkléziasztikai alapismeretek értéke azonban majdhogynem jelentéktelenné válik, ha nem alakul ki a felkészítés ideje alatt egy szorosabb kapcsolat a gyülekezettel, egyfajta pozitív hozzáállás, s ha nem kezdődik el egy rendszeres részvétel az egyházi életben, illetve nem kezdik el a konfirmandusok a nekik megfelelő szolgálatot végezni a gyülekezetükben.

A konfirmációs munka egyik célja a felnőtt, önálló egyháztagság megéléséhez szükséges ismeretek elsajátítása mellett az egyházi életbe, a hitünk gyakorlatába való bevezetés. A végcél az lenne, hogy a konfirmandusok fokozatosan beépüljenek a gyülekezet életébe. Ez megkívánja, hogy az oktatás a megismertetés, a tények

30 Református Keresztyén Kis Káté, összeállította: Varga Imre, Komárom: Szlovákiai Református Keresztyén Egyház, 2008, 70. o.

31 vö. LÉVAI Attila: A Felvidéken használt református káték 1920-tól napjainkig. In: Református Szemle. 107. Évf. 2. sz. 2(2014), 147–158. o.

közlése mellett a résztvevő, élményszerű megismertetésre törekedjen. Egyetértünk azzal, hogy a konfirmációs felkészítés nem oktatás, hanem foglalkozás, találkozás, közös munka, amely során az egyházi élet és a hitélet néhány elemét megismerjük, gyakoroljuk. Ez nem az egyházi élet automatikus begyakorlását jelenti (pl. kötelező részvétel gyülekezeti eseményeken, bár ez sem lenne lebecsülendő eredmény), sokkal inkább arról van szó, hogy tanítsuk, vezessük a fiatalokat Isten megismerésére (amennyire ez emberi eszközökkel legitim módon, biblikusan lehetséges) és a hitük megélésére. A felkészülés anyagát ugyan maga a konfirmáció tartalma határozza meg, ezért olyan ismereteket kell elsajátíttatnunk, amelyekkel a konfirmandusok, amennyire csak lehet, felnőnek a hitvallás- és fogadalomtételhez. Viszont a konfirmációs munka nem csupán a konfirmációkor tett hitvallásra vonatkozik (messze túlmutat az ünnepi eseményen), hanem a hit naponkénti, egész életen át tartó megélésére, megvallására. Az előkészítőnek nem csupán a „sikeres" konfirmációs istentisztelet a célja, hanem az, hogy felkészítsen az azt követő időszakra. Ezért a konfirmációs munkának fontos része az egyén lelki vezetése, a hitre való nevelés emberi szolgálata. A hit megvallása, megélése az életben, a gyülekezetben konkrét ismereteket, bizonyos részvételt, hozzáállást, lelkületet feltételez. A konfirmációs felkészítés erre is nevelni igyekszik. Így, mint egy komplex munkafolyamat szétfeszíti az oktatás, tanítás fogalmát, kereteit. Inkább van szó egy közös úton való járásról, egy

lelki közösség kialakításáról, amely reménység szerint folytatódik a felnőtt egyháztagság, a keresztyén élet, a tanítványság közös és egyéni megélésében.[32]

A felsorolt témák mellett, amelyek itt nem szorulnak bővebb magyarázatra, csupán a Biblia megismertetésére térünk ki. A Bibliával kapcsolatos alapinformációk ismerete kihagyhatatlan lépés azon az úton, amelyen bibliaolvasó egyháztagokká válhatnak a konfirmandusaink. Tartalmi ismertetésre a felkészítőn nincs módunk (esetleg rövid csendes óra jellegű áhítatokon az óra keretén belül), de a lényegének összefoglalására, a megértés kulcsának átadására időt kell szánnunk. Fontos, hogy a konfirmandusok tanulják értelmezni és a maguk életére, létkérdéseikre vonatkoztatni a Bibliában adott kijelentést, és elsajátítsák a bibliaolvasás egyes lépéseit.

4. A közösség kialakítására irányuló törekvés

Az egyházi életbe való bevezetés egyik módja a gyülekezeti közösségi élet gyakorlása. A konfirmációs munka részét képezi az, hogy közösségben éljük meg a találkozók során a gyülekezeti lelki élet néhány elemét.

32 Ez az elvárásrendszer viszont a gyülekezetet is önismeretre készteti. Ha a konfirmandusoktól elvárjuk a hitük megvallását, az ismeretet, elfogadjuk a fogadalmukat, hogy az egyház áldozatra kész tagjai lesznek, ez azt vonja maga után, hogy a gyülekezet felnőtt, konfirmált tagjai is bírjanak legalább ilyen ismeretanyaggal, továbbá, hogy a gyülekezeti tagok az egyházukat, önmagukat úgy értelmezzék, mint a Krisztust szóban és tettben megvallók hitvalló gyülekezetét, s nem úgy, mint egy vallási hagyományokat ápoló közösséget.

A dogmatikai ismeretek átadása mellett ez is ránk bízatott, fontos feladatunk, amint a bibliai példák is erre intenek. Azonban ahogy az átadás, a hagyományozás ott sem nem pusztán információátadás volt, úgy számunkra is alapelv, hogy ennek egy keresztyén életközösségben, példamutatásban, „megélt hittel" kell történnie.

Az imádság, imaközösség, az igei üzenetek közösségben történő értelmezése, a minket ért eseményeknek, impulzusoknak az isteni kijelentésben való értelmezése, a lelki közösség megélése a csoportos szolgálatokon keresztül olyan terület, amelybe be kell vezetni a konfirmandusokat. Egyik célunk az, hogy az előkészítők során egy közösséget kovácsoljunk, illetve úgy vezessük a csoportot, hogy Isten jelenlétének megtapasztalásában, s az arra való válaszadásban alakuljon ki egy lelki közösség. Itt nem a csoport pszichológiai megerősítésére, ápolására gondolunk, hanem egy Isten által meghatározott, Lelke által ihletett pneumatikus közösség kialakítására.[33] A konfirmandusoknál a csoport meghatározó jelentőségű,[34] s az is, hogy az számukra vonzó legyen, annak tagjaival szívesen legyenek együtt, illetve megnyíljanak egymás előtt.

33 MOLNÁR Miklós. A konfirmáció célja és értelme. In: Bodó Sára, ifj. Fekete Károly szerk.: *Katechetika és valláspedagógiai szöveggyűjtemény.* Debrecen: Debreceni Református Hittudományi Egyetem, 1998, 178–185. o.

34 vö. PÁNGYÁNSZKY Ágnes, HÁMORI Ádám , SIBA Balázs. A konfirmáció, ahogy a fiatalok látják. In: *Lelkipásztor* 2015:(7), 249–256. o.

5. Egyháztörténeti anyag

Az egyháztörténeti ismeretek jó esetben az iskolai hitoktatás anyagát képezik, mégis indokolt a konfirmációs felkészítésen is foglalkozni vele. Itt már nem egy szisztematikus egyháztörténeti vonulat oktatása a cél, hanem az egyháztörténeti fordulópontokhoz, jelentős eseményekhez, személyekhez kapcsolódó tudnivalók, „tanulságok" tudatosítása. Egyetértünk az egyháztörténet oktatásának Németh Dávid által összefoglalt hasznával,[35] és fenntartással kezeljük azt a véleményt, miszerint a „konfirmáció mindenekelőtt való célja az egyház történetének megtanítása, mert szeretetet és lelkesedést kelt... az ifjúságban egyháza iránt. Ez teszi őt buzgó és igazi reformátussá".[36] Nem gondoljuk, hogy a példaképek, kedvencek plakátjait a konfirmandusok lecserélik a szobájuk falán, vagy kijelzőjükön az egyháztörténet hőseire, mégis fontos tárgyalnunk a jelenre is kiható múltbeli eseményeket, az abban részt vevő, Isten által eszközül felhasznált személyeket, egyháztörténelmünk jelentős eseményeit, tényezőit, szereplőit. Fontos megmutatni, hogy az egyház (az egyháztagjaiban) mint élte meg, miképpen vállalta a küldetését, teljesítette Isten előtti felelősséggel és lelkiismerettel az Istentől kapott feladatait. Tesszük ezt

35 vö: NÉMETH Dávid. *Vallásdidaktika. A hit- és erkölcstan tanítása az 5-12. osztályban.* Budapest: Károli Gáspár Református Egyetem, L´Harmattan Kiadó 2017, 423–462. o.

36 MOLNÁR Miklós. A konfirmáció célja és értelme. In: BODÓ Sára, ifj. FEKETE Károly szerk.: *Katechetika és valláspedagógiai szöveggyűjtemény.* Debrecen: Debreceni Református Hittudományi Egyetem, 1998, 178. o.

abban a reménységben, hogy ez az anyag a felkészülők gondolkodását formálja, önazonosságukat meghatározza, egyházi hovatartozásukat erősíti, döntéseik meghozatalában szerepet kap.

6. További anyag

A konfirmáció aktusa maga nem előfeltételezi a 7–13. pontban összefoglalt anyag ismeretét. Mi indokolja mégis ezek tematizálását? Úgy gondoljuk, feladatunk megtanítani a konfirmandusainkat arra, hogy lereagálják, biblikus szemléletmóddal értékeljék a körülöttük folyó, őket is érintő problémákat, kérdéseket és azokra a református értékrendünk alapján reflektáljanak.[37] A református egyház egyik jellemvonásának tekinthetjük a környezetért vállalt fokozott felelősséget,[38] valamint azt az igyekezetet, hogy a társadalmi kérdésekre a hitelveink alapján fogalmazzuk meg a hozzáállásunkat, válaszunkat, véleményünket, feladatainkat. A konfirmandusokat is nevelnünk kell erre, megmutatva, hogy a döntéseink (etikai, társadalmi, életvezetési, stb. szinten) összefüggnek a hittételeinkkel. Úgy,

37 Részletesen taglalja: NÉMETH Dávid. *Vallásdidaktika. A hit- és erkölcstan tanítása az 5–12. osztályban.* Budapest: Károli Gáspár Református Egyetem, L´Harmattan Kiadó 2017, különösen 305–419. és 471–511. o.
vö. továbbá: ADAM, Gottfried, SCHWEITZER, Friedrich szerk. *Etikai nevelés az iskolában.* Budapest: Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kara, 2005.

38 vö. FAZAKAS Sándor. Kálvin szociáletikája. In: FAZAKAS Sándor szerk. *Kálvin időszerűsége.* Budapest: Kálvin Kiadó, 2009, 104-139. o.; FILIPI, Pavel. *Křesťanstvo. Historie, statistika, charakteristika křesťanských církví.* Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996, 127–134. o.

hogy a jelenségeket azok alapján értékeljük, értelmezzük, másrészt, hogy a hitünk alaptételeit alkalmazni tudjuk az ítéletalkotásunkban személyes, közösségi, társadalmi síkon. A felsorolt témák teológiai értelmezésében a csoport tagjai rádöbbenhetnek arra, hogy a hitük „aprópénzre váltható", azaz az élet sok kérdésének megoldásában jelentős szerepe és főleg aktualitása, relevanciája van a hitnek.

Az említettek mellett ezen témák oktatását indokolja egyszerűen az a tény, hogy ezek közelről is érintik a konfirmandusokat, akár tudatosítják azok fontosságát, akár nem.

6. 3. A konfirmációs tananyag - pro és kontra

A felsorolt témák oktatását indokoltnak tartjuk, több okból.

Istentől kapott felelősségünk, kötelességünk, hogy generációról generációra átadjuk a hasznos lelki-szellemi hagyományainkat, szokásainkat, megismertessük a hitelveinket, tanításainkat, az egyházi életbe bevezessük a következő nemzedéket, tudatosítva, hogy ezek nem múzeumi leletek, hanem olyan értékek, amelyek alakítanak, nevelnek, tartást adnak, irányt mutatnak, megoldási javaslatokat villantanak fel. Nem mi határozzuk meg, minek az átadására vagyunk kötelezve. Látnunk kell a maga teljességében azt, amit maga Isten szán a kijelentésében az embernek. Ez nincs alárendelve annak, amit az ember átadni vagy kapni, átvenni

szeretne, megismerni akarna, akár annak, amire vágyna.[39] Ha Isten a konfirmandusoknak (is) szán számukra nehéz, nehezen elfogadható, vagy látszólag érdektelen témákat, nincs felhatalmazásunk arra, hogy azokat kiszűrjük, feleslegesnek tartsuk.

Sokszor az az érzésünk támad, tapasztalva a „kikonfirmálódást", a konfirmandusok gyülekezettől való eltávolodását,[40] hogy a felkészítő az utolsó lehetőségünk arra, hogy megtanítsuk a fiatalokat ezekre az ismeretekre, illetve bepótoljuk a hiányosságokat. „Most, vagy soha!" Ezt követően már nagyon kis terünk nyílik arra, hogy ilyen koncentráltan, ennyi idő alatt, ilyen intenzíven ekkora anyagmennyiséget átadjunk.

Egyházunkban a konfirmáció, és így a felkészítés is, egy katechizációs folyamat lezárása, amely megköveteli a minél átfogóbb, teljesebb, mélyebb ismeretet. Ez vezethet egyfajta görcsös késztetéshez, hogy a rendelkezésre álló időbe sűrítsünk bele a lehető legtöbb ismeretanyagot.

---

39 A katechézisben sincs másként, mint néhány más szolgálati területen. Az igehirdetés témájának kiválasztásakor tekintettel vagyunk a hallgatóra is, ám nem hagyjuk el az isteni kijelentés azon, nekünk címzett részeit, amelyek kellemetlenül érintenek, vagy akár ítéletesen szólnak ellenünk. A lelkigondozás során koncentrálunk arra, akinek segítünk, de a problémák megoldásánál nem segíthetjük a partnert abba az irányba, amely számára esetleg kézenfekvő, a Kijelentés szempontjából viszont elfogadhatatlan lenne.

40 vö. SIBA Balázs, HÁMORI Ádám. Bevonódás vagy kikonfirmálás?: A konfirmációs munka mint az ifjúsági misszió eszköze – kutatások tükrében. In: Igazság és élet: folyóirat a lelkipásztori és nevelői munka számára, 2015/I., 138–147. o.

Jelenleg (már több évtizede) nem számolhatunk azzal, hogy a saládi lelki - vallási - hitbeli nevelés a gyermekkorban olyan hatékony lenne (sok esetben szinte egyáltalán nincs jelen), hogy a konfirmandusaink ezen a területen alaposabb ismeretekkel bírnának, vagy gyakorlattá vált volna náluk a gyülekezeti élet, a hitélet több alapeleme. Vonatkozik ez többek között a bibliaismeretre, a hittételek, a kötött imák ismeretére, az ünnepek számontartására, az istentiszteleti és egyéb gyülekezeti alkalmakon való részvételre, a lelki élet gyakorlására. A növendékek közül néhányan még iskolai hitoktatáson sem vesznek részt rendszeresen, évekig. Ennélfogva egyre több olyan fiatallal dolgozunk, aki teljesen idegen, újszerű tényekkel, témákkal, magatartással, szellemiséggel találkozik a felkészítőn. Ez arra késztet miket, hogy a rendelkezésünkre álló „kegyelmi idő", a felkészítés szűk két éve alatt a lehető legtöbbet bepótoljunk a lemaradásból, és amennyire lehet, a legkomplexebb módon készítsük fel a konfirmandusokat, több területen az alapoktól kezdve az építkezést.

6. 4. A tananyag redukálása

Az anyag összeállításánál tekintetbe kell venni a konfirmandus korosztály sajátosságait, képességeit, hogy megítélhessük, mi a hasznos, érthető számukra. Miközben mi a lehető legtöbbet, a legfontosabbat akarjuk átadni, tudnunk kell, hogy ők milyen „lelki táplálékot" kaphatnak.[41] Ragaszkodhatunk a feltételezetten dicső

41 vö. SIBA Balázs, SZABÓNÉ LÁSZLÓ Lilla, PÁNGYÁNSZKY Ágnes szerk.: *Együtt a hit útján – Gyülekezetpedagógiai kézikönyv.* Budapest, Kálvin Kiadó, 2019.

régmúlt konfirmációs hagyományaihoz, szokásaihoz, követelményeihez. Ez viszont amellett, hogy – helyesen – az igényességet állítja mércéül, önmagában még nem vezet megnyugtató eredményre.

Azoknak a hitvallási iratoknak a megértése, amelyek alapját képezik a felkészítésnek, ma nem csak a fiataloknak okoz gondot. A Heidelbergi Káté vagy éppen Kálvin Genfi kátéja, de még Luther Kis Kátéja is, amelyek közül az utóbbiak kifejezetten azt az alapot próbálták összefoglalni, amelynek ismerete a keletkezésük idején már a fiatalokkal szembeni elvárást jelentette, tartalmában, fogalomrendszerében, kategóriáiban, gondolatkörében idegen a konfirmandusaink világától, gondolkozásától. Elvárhatnánk ezek memorizálását, de lehet, hogy ennél nagyobb eredményt nem nagyon érnénk el.

Kénytelen-kelletlen figyelembe kell vennünk, mégpedig neheztelés nélkül a konfirmandusok részéről tapasztalható felkészületlenséget (jó esetben a hitoktatás kellően előkészíti bizonyos ismeretekkel a konfirmációs oktatást) és az ehhez járuló közömbösséget, érdektelenséget. Ennek tudatában is sokszor arra kényszerülünk, hogy redukáljuk az átadandó ismeretanyagot, s a legszükségesebbre szorítkozzunk, a még vállalható minimumig eljutva, még akkor is, ha emiatt hiányérzetünk támad.

A tananyag redukálása nem azt jelenti, hogy lenézzük, lebecsüljük a konfirmandusokat, vagy úgy gondoljuk, ők csupán kisebb célok elérésére alkalmasak. A velük szembeni esetleges ellenérzés semmiképpen nem egyeztethető össze azzal a szeretetteljesen felelős hozzáállással, amely

lelkületével, szellemiségével a konfirmációs munka alaphangját megadja. A redukálás sokkal inkább azt jelenti, hogy megkeressük azt az induló szintet, amire építkezhetünk, s a kezdeti állapothoz viszonyított haladást, fejlődést tűzzük ki kezdeti célnak.

Miközben elismerjük az ismeretek fontosságát, tudatosítanunk kell azt is, hogy pl. a dogmatikai ismeretek az ún. személyes hit, az Istennel való komolyabb, mélyebb kapcsolat híján esetenként csupán annyit érnek, mint egy világatlasz adatai egy távoli országról. Vagy van közünk hozzá, vagy nincs. Ha nem érinti lényegileg (egzisztenciálisan) a fiatalt egy-egy tézis, annak jelentősége megmarad olyan adat szintjén, amelynek az életértelmezéséhez nincs sok köze. Ha a konfirmandus megtanulja a teremtésről, a megváltásról, vagy Krisztus visszajöveteléről szóló tant, úgy, hogy közben a Teremtővel, Megtartóval, Megváltóval nincs szorosabb kapcsolatban, maguk a tanok alig befolyásolják a gondolkozását, életértelmezését, életvitelét. Tudhatja (hiszen betanulta), hogy megváltatott, hogy feltámad, de ahhoz, hogy ez számára tényleg vigasztalás legyen, a hittételek puszta megismerése, megtanulása kevés. Ugyanez mondható el az olyan „dogmatikai" kategóriák tanításáról, mint pl. a megszentelődés vagy megtérés, amelyek – komolyabb személyes érintettség híján – legfeljebb egy olyan ideális hívő (szuperhívő) állapotot vázolnak fel, amelynek az elérésére a konfirmandusoknak csekély indíttatásuk van.

Mennyit kell tudniuk (megtanulniuk) a konfirmandusoknak az összegyűjtött témákból? Ha összehasonlítjuk a konfirmációs istentisztelet „vizsgáján" prezentált ismereteket

a felnőtt gyülekezeti tagjaink ismereteivel, vajon nem szárnyalja-e túl a konfirmandusoktól elvárt ismeretanyag sokuk tudását? Érvelhetünk azzal, hogy ezek az ismeretek a felekezetiség megerősítését szolgálják, hiszen hitvallásunk, sajátosságaink, református teológiai meggyőződésünk megismerésével erősödik a felekezeti hovatartozás tudata. A felekezeti hovatartozásnak a felekezet hittételeinek ismerete valóban lényeges, ám nem egyedüli velejárója. A gyülekezeti életben való részvétel, a hitélet „református" gyakorlása nélkül a tudásból akár az a magatartás is eredhet, hogy az illető büszke a református voltára, annak tanaira is, de az egyháztagsága ebben a mellveregető büszkeségben ki is merül.

Redukálnunk kell a tananyagot, hiszen az összegyűjtött anyag egy olyan nagy adathalmaz, amelyet képtelenség a maga teljességében a konfirmációs felkészítés rövid, mintegy kétéves ideje alatt átvenni. Ám nem is szükséges. Nem arról van szó, hogy minden témát belesűrítsünk a rendelkezésre álló időbe, hanem hogy átlássuk, milyen gondolati rendszerben mozgunk, s ennek találjuk meg a hangsúlyos, alapvető üzeneteit. Néha a „kevesebb több" elve a helyes döntés.[42]

A teológiai látásmódunk, víziónk és a megvalósítható célok ellentétben állhatnak egymással, az utóbbi erősen relativizálja, néha megfojtja az előzőt. Ám ha ezt ódzkodva

42 Sok téma tárgyalható a konfirmációs előkészítő találkozók mellett az iskolai hitoktatáson, gyülekezeti ifjúsági találkozókon, konfirmandustáborokban, konfirmandusnapokon, így a konfirmációs felkészülés során a leglényegesebbekre lehet koncentrálni.

fogadjuk is el, azt annál inkább meg kell fontolnunk, hogy a felkészítés anyagát ne csupán a konfirmációs istentiszteletre nézve tervezzük, hanem inkább arra, ami az után következik (vagy szeretnénk, ha következne). Ezért sem kell feltétlenül a két éves felkészülésbe sűríteni az összes információt. Tartsuk szem előtt azt is, ha - reménység szerint - a konfirmandus a „kötelező" tanulási folyamatot követően önszántából az egyházban marad, beépül a gyülekezetbe, fokozatosan megismerheti a további szükséges tudnivalókat, megélheti azt, amit az előkészítőn tanult, és előrehaladhat az ismeretekben is.

Több oktató jut arra a következtetésre, hogy lemond a dogmatikai kérdések túlzott tanításáról, mondván, ha a konfirmandus a felkészítésen nem kap kedvet az egyházi életbe való bekapcsolódásra, kevés értelme van „teletömni" a fejét az ilyen ismeretekkel. Ehelyett a találkozóknak azt a célt tűzi ki, hogy a konfirmandusok megismerjék Istent, a Kijelentését, jól érezzék magukat, megszeressék a közösséget, a lelkészt, kialakuljon egy pozitív hozzáállás az egyház felé. Teszi ezt abban a reményben, hogy talán ez a gyülekezetben tartja őket a későbbiekben is. Azaz: a felkészítésnél nem elsősorban tananyagban tervez, inkább arra nézve fejt ki igyekezetet, hogy a fiatalokkal, az Istennel való kapcsolat kérdéseit tematizálja. Ha a konfirmandus dogmatikai hittételek ismerete híján is, de „kommunikál" Istennel, keresi az akaratát, a vele való kapcsolatban, a Kijelentésben próbálja értelmezni önmagát, akkor a hittételek más dimenziókat nyitnak meg számára, mélyebb értelmet nyernek. Felismert, de nehezen megoldható feladatunk az, hogy a hittételeket úgy tanítsuk, hogy a konfirmandusok megérezzék azok aktualitását a saját életükben.

7. A TANANYAG BEOSZTÁSA

7. 1. A konfirmációs felkészítés teológiai-katechetikai lépcsőfokai

A konfirmációs előkészítő anyagát **a** Szlovákiai Református Keresztyén Egyház magyar ajkú gyülekezeteiben a legtöbb helyen a Református Keresztyén Kis Káté (a továbbiakban Kis Káté, KK)[43] alkotja. Ezért az alábbiakban ennek mint tananyagnak a felhasználásával foglalkozunk. A Kis Káté első részének teológiai felépítése a Heidelbergi Kátét követi. Az ember nyomorúságából indul ki (néhány kérdés erejéig időz itt), majd a megváltást magyarázza (az Apostoli Hitvallás, valamint a sákramentumok magyarázatával), a harmadik egység a háládatosságot tárgyalva végigvezet a Tízparancsolaton és az Úri imádság magyarázatán.

A tananyagot az oktatók sok esetben a Heidelbergi Káté kérdéseinek sorrendjében veszik és meglepően sok helyen az első, dogmatikailag és fogalomrendszerében is rendkívül nehéz kérdéssel kezdik a tanítást. Egy olyan kérdéssel, amely a tanuló számára sok fontos, ám ismeretlen fogalmat tartalmaz. A legtöbb fiatalnak gondja van a tétellel. Sokan nem értik, mit jelentenek pl. a következők: testtel-lélekkel, életben és halálban nem vagyunk a magunkéi; hogyan vagyunk Jézus tulajdona; ki az a Megváltó, Üdvözítő; mi a vér általi tökéletes elégtétel, mit jelent a megszabadítás; mi, illetve kicsoda az ördög, milyen lehet az ördög hatalma;

43 *Református Keresztyén Kis Káté*, összeállította: VARGA Imre, Komárom: Szlovákiai Református keresztyén Egyház, 2008.

hogyhogy minden az üdvösségemet szolgálja; hogyan biztosít Isten a Szentlelkével; micsoda az örök élet, stb. Az ismeretlen fogalmak sokasága miatt egy alapos, a fiatalok ismeretét és korlátait is figyelembe vevő teológiai előkészítés nélkül ezt a kérdést nem szabad oktatnunk. Nehéz elképzelni, hogy az első, hitvallásszerű kérdést akár két-három tanóra alatt sikerülne átvennünk, ha a kulcsfogalmak nincsenek tisztázva. Ellenkezőleg. Olyan fogalmakkal operálnánk, amelyek ismeretlenségükből, idegenségükből eredően inkább összezavarják a konfirmandust, mint gyarapítanák az ismereteiket.

Az egyes kérdések dogmatikai súlya és nehézsége mellett problémát jelent az is, hogy a Heidelbergi Káté teológiai vonulata mentén haladjunk előre. Vajon helytelen lenne az a koncepció, amely a bűnösség-megváltás-háládatosság sorozatában gondolkodik? Van a hitre jutásnak egy más - emberi szempontból „befolyásolható“ - része, amely más sémára épül, s ezért inkább el kellene vetnünk ezt a reformátori gondolatot?

Több reformátori mű - homiletikai, vagy katechetikai célzattal - éppen ezt a lelki folyamatot hangsúlyozza. Az első lépés önmagunk megismerése, a bűnösségünk, elveszettségünk tudatosítása, egyfajta összetörettetés Ebből ered az igazi bűnbánat és Isten ingyen kegyelmének felismerése, elfogadása. Ennek a következménye a hála megnyilvánulása.[44]

44 vö. pl. Melanchton 1528-ban keletkezett egyházrendjének homiletikai vonatkozású egységeivel. *Unterricht der visitatoren an die pfarrherrn im kurfürstenthum zu Sachsen.* 1528. In: SEHLING, Emil. *Evangelische Kirchenordnungen des XVI. Jahrhunderts,* Leipzig: O. R. Riesland, 1. kötet, 149–174. o.

A koncepciót semmiképpen nem szeretnénk megkérdőjelezni, viszont tudatosítanunk kell, hogy az a mód, ahogyan ezt a Heidelbergi Káté (és annak nyomán a Kis Káté rögzíti), ma nem tanítható a kívánt eredménnyel, a konfirmandusok lelki előrehaladásának igényével. Ha tudatosítjuk, hogy a Heidelbergi Káté eredetileg elsősorban a hitvallás funkcióját töltötte be, annak több velejárójával, akkor azt is észre kell vennünk, hogy a tanításánál, a megértetésénél nem feltétlenül maradhatunk meg a szöveg és a kérdések sorrendjénél. Azt valljuk, hogy ezt a koncepciót azonos építőelemekből, de más sorrendben kell megépíteni.

Ebben alkalmazkodnunk kell a mai fiatalok ismeretanyagához is. Az ismeretlen, mentálisan és hit szintjén meg nem emésztett, meg nem értett fogalmak sulykolása helyett célszerűbb kiindulnunk azokból a fogalmakból, amelyekkel már találkoztak, azokban a témákban megragadni néhány támpontot, és azokra építeni az előrehaladás lehetséges útját.

7. 2. A tananyag beosztásának, felépítésének egy modellje

Könnyen érthető kiindulási alapunk lehet az, hogy Isten kijelenti magát. Ebben egyetértünk több konfirmációs kézikönyvvel.[45] Keresztyén életünket értelmezhetjük a

45 Hasonló kiindulást talál alkalmasnak pl.: SZÉNÁSI, Sándor. *Megtaláltuk a Messiást! Megtaláltuk a Messiást!:* Református konfirmációi olvasókönyv. Budapest: Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya, 1992.; HVOŽĎARA, Miroslav. *Verím a sľubujem.* Liptovský Mikuláš: Tranoscius, 1997; GRUBER, Jiří. *Otázky a odpovědi: evangelický katechismus pro mládež i dospělé, skupiny i jednotlivce.* Praha: Kalich, 2004.

Kijelentésre (megszólításra) adott reakcióként, legyen az akár igeértelmezés, Isten akaratához való alkalmazkodás, engedelmesség, dicsőítés.

1. A Biblia, mint Isten kijelentése. Isten kijelenti magát a Bibliában. Ezért minél jobban meg kell ismertetnünk a fiatalokkal. Próbáljanak meg a Szentírásban tájékozódni, tanulják meg olvasni, értelmezni önmaguk számára. Ne tartsunk attól, hogy az erre való rávezetés nagyon sok időt elvesz. Ez nemcsak a Biblia szerkezetét, hanem a konkrét bibliamagyarázást is illeti (Kis Káté II/1–20). Ajánlatos rögtön a felkészülés kezdetén a naponkénti „csendes órára" tanítani a növendékeket (Kis Káté II/ 82–85).

2. A hit megvallása. Isten kijelentésére reagálunk a hitünk megvallásával is, egyrészt a konfirmációkor (Kis Káté II/ 63–66.) – ennek megmagyarázása helytelenül gyakran csak a második felkészítő év végén, sokszor mintegy mellékesen történik - másrészt az Istent dicsőítő keresztyén élettel.

3. Az imádság. A Kijelentésre, megszólításra, Istentől érkező impulzusokra, megszólításra reagálunk az imádsággal is (Kis Káté I/104–117.) Az imádsággal kapcsolatos sok kérdés és a Miatyánk alapos, érthető magyarázata gyakran kimarad a felkészítésből, többek között azért, mert a felkészítő inkább csak a Kis Kátéban található szűkszavú leírás átadására szorítkozik.

4. Az egyház és szolgálata. Isten kijelenti magát, s erre az egyház (Kis Káté I/51,52), a gyülekezet válaszol az életén, istentiszteletén (Kis Káté II/39–46), szolgálatán, (Kis Káté II/ 51–55, II/46) sőt szervezetén keresztül (Kis Káté II/93-112.).

Sajnos a Kis Kátéban, mint arról szóltunk, alig van szó az egyház szolgálatáról. Ez viszont azt jelenti, hogy az oktatónak ezt a hiányos egységet alaposan ki kell bővítenie, hogy a vasárnapi egyház – remélhetően téves – fogalmából a konfirmandusok ki tudjanak lépni.

5. Az egyházi év. Ezzel párhuzamosan vezetjük be a őket az egyházi évbe, számolva azzal is, hogy legtöbbjük az ünnepek, esetleg a kazuáliák révén kapcsolódik a gyülekezethez, de tesszük ezt mindenekelőtt azért, hogy megmutassuk: az egyházi év ünnepei az üdvtörténet döntő történéseit rajzolják ki (Kis Káté II/28–38).

6. Tízparancsolat. Az úgynevezett dogmatikai tananyagnak majdhogynem a kezdettől helye van. Az isteni kijelentés egyik központi egységét, a Tízparancsolatot kellő részletességgel fejtjük ki (Kis Káté I/80–110). Itt a Kis Káté néhol a fiatal számára nehezen érthetően, ködösen fogalmaz, ezért arra nem hagyatkozhatunk. A Törvény magyarázatát ide helyezzük, annak ellenére, hogy a Heidelbergi Káté azt csak a háládatosságról szóló, harmadik részben tárgyalja. Ne feledjük, a fiataljainknál ma nem feltételezhetjük automatikusan a Tízparancsolat alapos ismeretét! Csak haszonnal járhat az, ha a háládatosságban megnyilvánuló keresztyén élet tananyagánál újra átismételjük a Törvényt. A Tízparancsolat magyarázatával párhuzamosan, illetve azt összegezve lehet relevánsan szó az ember nyomorúságáról, bűnös voltunkról és a bűn büntetéséről, amellyel a Heidelbergi Káté indítja az első részt (Kis Káté I/6–14). A Törvény ismerete nélkül és anélkül, ahogyan a Törvény a bűnösségünkkel szembesít, a nyomorúságunk tudatosítása

inkább belesulykolás, mintsem hitbeli (vagy akár logikai) következtetés lenne. Természetesen nem tudjuk szavatolni, sem leellenőrizni, vajon annak hatására, hogy a fent említett egységet átvettük, a felkészítő végére kialakul-e egyfajta egészséges bűntudatot is magában foglaló bibliás önismeret. Amikor hitbeli-lelki előrehaladást próbálunk elősegíteni, pedagógiai elvek alkalmazásával, gyakran tűnhet nevetségesnek a próbálkozásunk, tudva, hogy a munka eredménye nem tőlünk, nem emberi akarattól függ. Tudatában vagyunk annak is, hogy imádságos lelkület nélkül a tanítás vagy bármilyen lelki cél kitűzése nevetséges, szánalmas próbálkozás lenne. Mindezek tudatában azért kitartunk amellett, hogy a konfirmációs felkészülés anyagát teológiailag, katechetikailag és pedagógiailag kellő körültekintéssel, nagy gonddal kell felépíteni.

7. Az Apostoli Hitvallás. A káté dogmatikai anyagában csak ezt követően tárgyalhatjuk alaposan, aprólékosan a hitről, az ember szabadításáról szóló fejezetet, az Apostoli Hitvallás tételeit (Kis Káté I/25–56). Ha fordítva tennénk, a szabadítást akarnánk megértetni azzal, aki nem érzi magát valamilyen módon rabnak, a szabadítás örömével akarnánk eltölteni azt, aki enélkül is teljesnek vélt örömben él. Vajon az eddig elmondottak azt jelentik, hogy a Törvény, a nyomorúságunk magyarázata előtt, vagy aközben nincs szó pl. a hitről, szabadításról, teremtésről, gondviselésről? Ellenkezőleg. Mindezek központi szerepet játszanak a felkészítés kezdetétől fogva, minderről ezek fényében, ezek tudatában tanítunk. Annál is inkább, mivel a diákoknak már a konfirmációs felkészítés előtt - jó esetben - ezekről tudomásuk van (pl. iskolai hitoktatás, családi nevelés

nyomán). Viszont az előzetes ismeretek megszerzésével, elmélyítésével elő kell készíteni ezeknek a kérdéseknek a gondolati terepet, s ha az anyag teológiai-katechetikai felépítéséről beszélünk, így ajánlatos felállítanunk a sorrendet.

A Credo tanításakor egyébként találkozunk mindazzal a fogalomkörrel, amely ismeretében egyáltalán megérthető a Heidelbergi Káté első, esszenciális kérdése, így azt immár mélyebben tanulmányozhatjuk.

8. A sákramentumok. Csak ezek után térhetünk a sákramentumok magyarázatára (Kis Káté I/58–71), amelyek csak az Apostoli Hitvallás krisztológiájának megértése nyomán válnak érthetővé. Bár a szentségekkel kapcsolatban vannak olyan ekkléziológiai-ekkléziasztikai ismeretek is, amelyeket már korábban átadhatunk, pl. koinonia, a kiszolgáltatás módja, liturgiája, hitvallás, fogadalom, ígéretek (Kis Káté II/56–62, 68–73), de a lényegét csak a fentiek tudatosításával sajátíthatjuk el (gondoljunk pl. a sákramentumok Krisztus váltságművével való kapcsolatára).

9. A háládatosságról. A Kis Káté háládatosságát érintő, a Tízparancsolatot is magyarázó harmadik fejezete (Kis Káté I/75–117) a reformátori gondolkodás szerint logikusan következik az ember nyomorúságáról és megszabadításáról szóló rész után. Viszont ez nem jelenti azt, hogy csak e kettőt lezárva tárgyaljuk a keresztyén élet néhány idevágó kérdését. Gondoljunk pl. Kálvin Genfi kátéjára, amelyben a reformátor az engedelmes, a Teremtőt dicsérő, a teremtés rendjére hangolódó életet, az engedelmességet nemcsak a hála megnyilvánulásának tartja, mondván: „miután

tökéletesen megismertem Istent, engedelmes, hálás leszek neki“. A Genfi káté az Istennek való engedelmességet, az ő dicsőítését egyenesen az Isten megismerésének egyik eszközének, módjának tartja, vagyis az engedelmesség nem csak az Isten teljes megismerése után következő lépés, Kálvin inkább megfordítja ezt a sort: az Istenre való hagyatkozásban valósul meg fokozatosan az Isten mind mélyebb megismerése.[46] A keresztyén élet kérdéseiről szóló tanítás a konfirmációs felkészítés során végig jelen kell, hogy legyen, egyrészt, mint a feltétlen engedelmesség, az Istenre való hagyatkozás, másrészt, mint a szabadításért való hála tudatos megnyilvánulása.

46 A genfi egyház kátéja. 1545. In: *Kálvin János kisebb művei.* Pápa: Magyar Református Egyház, 1912, 5–69. o.

8. A KONFIRMÁCIÓS MUNKA TANMENETE

A hitvallás- és fogadalomtétel és az arra felkészítő munka teológiai megítélése, katechetikai és pedagógiai megközelítése, a befogadó fél előfeltételei, képességei, érdeklődési területei, korosztálybeli meghatározottsága, valamint a felkészítés jelenlegi lehetőségei olyan faktorok, amelyek alapvetően meghatározzák nemcsak a tananyagot, hanem a tanmenetet is.

Ha a konfirmáció lényegének meghatározásában konszenzusra jutunk, és behatároltunk egy azzal összefüggő tananyagot, egy ismerethalmazt is, felmerül az a katechetikai kérdés, hogyan érhetjük el a kitűzött célunkat.[47] Mi módon rendszerezzük a tananyagot egy tanmenetben úgy, hogy az teológiailag logikusan egymásra épüljön, érthető, befogadható és építő, egyben véleményformáló legyen, sőt, egyfajta lelki, hitbeli változásnak, fejlődésnek nyisson utat.

A következőkben a fent írtak alapján vonunk le praktikus következtetéseket. Egy lehetséges tanmenetmodellt vázolunk fel heti, illetve havi beosztással, amelyben több típusú ismeretanyagot próbálunk harmonizálni

A tananyagot egy olyan tanmenetben kell rögzítenünk, amely

- lehetőleg az összes fontos, elvárt ismeretet tartalmazza, viszont úgy építi fel a tananyagot, hogy a növendéket egy úton vezeti, lépésről lépésre gyarapítva ismereteit;

47 vö. PÁNGYÁNSZKY Ágnes. A konfirmáció célja és gyakorlata. In: Lelkipásztor 2021: (7) (0133-2821): 96 8-9 pp 324–326. o.

- abból indul ki, amit a fiatalok már ismernek (az iskolai hitoktatás, vagy a családban, ill. gyülekezetben folyó lelki nevelés nyomán), és ezeket az ismereteket bővíti, mélyíti el;

- figyelembe veszi az életkori sajátosságokat, a konfirmandusok elvárásait (is), valamint azokat a témákat, amelyek megtárgyalása ajánlott a konfirmációs korosztálynak, olymódon tárgyalva azokat, amely a befogadó közegnek megfelel;[48]

- komolyan veszi a konfirmáció, mint ünnepélyes hitvallás- és fogadalomtétel hitvallásos jellegét, s elsődlegesen erre készít fel;

- emellett azonban megpróbálja szem előtt tartani a konfirmációs felkészítés további céljait is, pl. a lelki-pneumatikus közösség kialakítását, a hit megélésébe való bevezetést, a jövőbeli egyháztagságra való felkészítést, a bibliaolvasásra való nevelést, az egyházi szolgálatokban való részvételt.

48 PÁNGYÁNSZKY Ágnes, HÁMORI Ádám , SIBA Balázs. A konfirmáció, ahogy a fiatalok látják. In: Lelkipásztor 2015:(7), 249–256. o.; valamint SZÉNÁSI Lilla. Szempontok a Z generáció katechéziséhez. In: Magyar Református Nevelés: Református pedagógiai folyóirat, Sz. 4 (2017), 15–29. o.; továbbá SIBA Balázs, HÁMORI Ádám. Bevonódás vagy kikonfirmálás?: A konfirmációs munka mint az ifjúsági misszió eszköze – kutatások tükrében. In: Igazság és élet: folyóirat a lelkipásztori és nevelöi munka számára, 2015/I., 138–147. o.; valamint PÁNGYÁNSZKY Ágnes: Kontextuális kérdésfelvetések a gyülekezetpedagógiában. In: Lelkipásztor. 2020. (0133-2821): 95 5 172–175. o.

8. 1. A tanmenet ismérvei

Az általunk összeállított tanmenet 14-16 éveseknek ajánlott (az alapiskolák 8., 9., esetleg a középiskolák 1. évfolyama). Mivel a kétéves konfirmációs felkészítés egyházunkban az iskolai oktatás ideje alatt folyik, ezért 60 találkozóra osztottuk el a tananyagot. Ez egy irányadó, tapasztalatunk alapján megállapított szám. A találkozók kötött, lényegi időtartama kb. 60 perc.

Az egyes foglalkozások szembetűnően tagoltak, töredezettek. Ennek oka részben abban van, hogy vannak olyan tevékenységek, amelyeket rendszeresen gyakorolnunk kell (pl. rövid áhítatok, „csendes órák" csaknem minden találkozó kezdetén), ezeknek teret kell adnunk, viszont tagolják az órát. Illetve vannak olyan nagy ívű ismeretek, amelyeket csak részleteiben tudunk megtanítani, óránként néhány percben. (pl. egyházi élet, egyházunk felépítése, egyháztörténelem, felekezetismeret, világvallások, stb.). De úgy véljük, a központi témákat is ajánlatos részleteiben átvenni, úgy, hogy időről-időre visszatérünk rájuk, ismételjük és bővítjük az ismereteket (pl. sákramentumok, megváltás, teremtés). Erre egyrészt az anyag nehézsége miatt van szükség, másrészt azért, hogy a konfirmandusok egy-egy témában jobban elmélyülhessenek, valamint hogy ezek a többszöri visszatérés nyomán a gondolkozásba mélyebben beépüljenek. Néhány kérdéshez természetszerűen többször visszatérünk (pl. ünnepeink).

Az egyes találkozók különféle típusú tananyagokkal foglalkoznak. Külön hangsúlyt kapnak a dogmatikai ismeretek (pl. a Tíz-

parancsolat, az Apostoli Hitvallás magyarázata, a sákramentumok), a keresztyén élet kérdései (pl. imádság, szolgálat), az ekkléziológiai-ekkléziasztikai ismeretek, hitvallásismeret, közéleti, társadalmi, politikai, etikai, életvezetési kérdések. A találkozók szerves része a közös bibliaolvasás, imádság.

A tanmenetben nem térünk ki az éneklésre, a találkozók imádságaira (minden találkozó ezzel kezdődik és ezzel zárul), a memoriterek kérdésére. A „házi feladatokat" csak rendhagyó esetekben tüntetjük fel. Nem jelöltünk ki külön tananyagot összefoglaló, ismétlő találkozókat sem. Az egyházi ünnepekkel való foglalkozás időpontjait hozzávetőlegesen határoztuk meg.

8. 2. Tanmenet

Első tanév

Szeptember

1. találkozó

Rövid áhítat, imádság: Mt. 7, 12.

Ismerkedés (bemutatkozás, ismerkedést elősegítő játékok, esetleg közös sportolás.[49]

49 Az első találkozókon figyelembe kell vennünk azt, ha a konfirmandusok nem ismerik egymást az iskolából. A felkészítőn olyan témákról van szó, amelyeket nehezebb úgy elfogadni, közösen feldolgozni, ha a fiatalok egymást idegennek érzik. Ezért szükséges, hogy olyan csoport alakuljon ki, amelynek tagjai egymást ismerik, nem éreznek félelmet, szégyent, esetleg szorongást. Több ismerkedő játék, foglalkozás segíthet ebben.

A lelkész bemutatkozása (ha szükséges) „kérdezd meg a lelkészedtől, amire kíváncsi vagy…”

Ekkléziológiai anyag: A református templom alaposabb megismerése (kívülről). A csillag (vagy kakas) magyarázata. Ki építette (feltehetőleg a konfirmandusok ősei), mi célból, miből építették (adakozás). Ha lehetséges, menjünk fel együtt a toronyba, nézzük meg a harangokat, beszéljünk arról, mire hívogatnak, figyelmeztetnek. Ismerjük meg a harang feliratát (ha Ige van rajta, beszéljünk annak üzenetéről).

Otthoni foglalkozás: Saját kommentár, magyarázat, kérdés, ötlet, észrevétel az igével kapcsolatban[50] (Mt. 7, 12).

2. találkozó

Rövid áhítat, imádság: Isten kijelentése, tapasztalatunk megosztása Isten vezetésével kapcsolatban: 2 Tim. 3,16, Ézs. 48,17.

A Biblia, mint Isten kijelentése: Ószövetség, Újszövetség (39, ill. 27 könyv).[51]

A Biblia eredeti nyelve. Nézzünk meg egy héber Ószövetséget és egy görög Újszövetséget. Olvassunk néhány verset mindkettőből.

---

50 Ha lehetőség van rá, több bibliai igének a saját kommentálását kérhetjük rendszeresen, házi feladatként a konfirmandusoktól, egy papírra kinyomatott ige hátlapjára írva. A könyvünk végén közlünk erre alkalmas Igéket és erre írt kommentárokat.

51 Hasznos lenne, ha mindegyik konfirmandusnak jutna saját Biblia a felkészülés idejére.

Mit jelent a konfirmáció? Mit szeretnénk elérni, hova szeretnénk eljutni?

„Játékszabályok", szervezési kérdések tisztázása.

Beszélgetés arról, mit várnak a konfirmandusok a felkészüléstől.

Kezdő imádság megtanulása.[52]

Otthoni foglalkoztatás: a család felekezeti feltérképezése, előre elkészített kérdőív alapján.[53]

3. találkozó

Rövid áhítat, imádság: a hit megvallása, az Istentől jövő megbízatás vállalása Mt.5,14–16.

Beszélgessük a konfirmációról! Isten megszólít a Biblián keresztül, válaszunk: vallást tenni Róla - a konfirmációval, illetve a mindennapokban, különböző élethelyzetekben. A hitünk, alapállásunk, értékrendünk megvallásának akadályai és lehetőségei.

52 A helyi gyülekezetben használatos, istentisztelet előtt mondott csendes imádság. pl.: Imádkozni jöttem ide, szent felséged eleibe, míg nevedet ünnepelem, szívembe szállj le, Istenem! Ámen. Vagy: Imádni jöttem nevedet, Uram, szenteld meg szívemet, közöld velem kegyelmedet! Ámen.

53 A kérdőív kérdései: milyen felekezethez tartoznak a szülők, nagyszülők, testvérek, hol voltak keresztelve, konfirmáltak-e (ha nem, mi az oka), volt-e a növendékek felmenői között lelkész, gondnok, presbiter, stb.

Egyháztagság: a keresztelési anyakönyvben megkeressük a konfirmandusok keresztelési bejegyzését, elolvasva (ha fel van jegyezve) a keresztelési igehirdetések textusait.

Záró imádság megtanulása.[54]

Ekkléziológiai anyag: a templom belső elemei, berendezése: szószék, úrasztala, „mózesszék", persely, kegytárgyak (sákramentumokkal kapcsolatosak). Miért hiányoznak a templomunkból az oltár, kereszt, feszület, képek, szobrok, díszítések?[55]

Biblia: az egyes bibliai könyvek tagolása. Tájékozódás a fejezetek, versek szintjén. Néhány klasszikus igehely kikeresése (keresési verseny).

Otthoni foglalkoztatás: a csendes óra gyakorlása (Mt.5,14–16).

54 A gyülekezetben az istentisztelet végén mondott csendes imádság. pl.: Házunkba is jöjj el velem, s tedd templomoddá, Istenem! Ha áldott volt bejövésem, legyen áldott kimenésem! Ámen. vagy: Színed elöl, jó Istenem, bocsáss el most kegyelmesen, áldásoddal maradj velem! Ámen.

55 Mozogjanak szabadon (de ne tiszteletlenül) a templom terében, ott is, ahol az istentisztelet alatt csak a lelkész tartózkodik, próbálják ki az orgonát, stb.

Október

4. találkozó

Rövid áhítat, imádság: 2Móz. 14,1–26.

Dogmatikai anyag: Isten kijelenti magát a Tízparancsolatban. A Tízparancsolat mint ajándék, lehetőség, „segítség az emberré válás útján." A két kőtábla.

Biblia: a Biblia, mint Isten kijelentése. Az isteni kijelentés területei, „fajtái" (lelkiismeretben, történelemben, életünk eseményeiben, próféták által, Jézus Krisztusban adott kijelentés, Szentírásban közölt kijelentés).

A keresztyén élet kérdései: imádság. Kötött imádságok. Reggeli és esti imádság.[56]

Ekkléziológiai anyag: A konfirmandusok egy gyülekezet tagjai. Mit tudtok a gyülekezetről? Kérdőíves felmérés a szolgálati területekről, létszámról, személyekről, stb.

Adakozás. Miért adakozunk? Milyen célokra? Adakozás elindítása a konfirmációs felkészítőkön.[57]

Egyéb kérdések: október 6.: nemzeti ünnepünk. A szabadság, mint Istentől jövő ajándék, amelyért felelősek vagyunk.

---

56 Reggeli kötött ima: Összeteszem a két kezem, úgy kérem a jó Istenem, áldjon meg, legyen velem, míg csak a nap le nem megyen! Ámen. Esti kötött ima: Én Istenem, jó Istenem, lecsukódik már a szemem. De a tiéd nyitva, Atyám, míg én alszom, vigyázz reám! Vigyázz az én szüleimre és az én szeretteimre, mikor a Nap újra felkel, csókolhassuk egymást reggel! Ámen.

57 Nyissunk egy kofirmandus-perselyt, amelybe adományunkat tesszük, amelyet Isten dicsőségére tudunk személy szerint felajánlani. Választhatunk konfirmandus-pénztárost is.

5. találkozó

Rövid áhítat, imádság: Mt. 7,7–11.

Dogmatikai anyag: Tízparancsolat – 1. parancsolat.

Ekkléziológiai anyag: Isten megszólít – válaszolunk a gyülekezeti munkánkkal. Milyen területeken működünk gyülekezetként, egyénenként, egyetemes egyházként? Isten szól a gyülekezet munkáján keresztül is, a szolgálatunk által is.

Istentisztelet, ünnepek: templomlátogatás.[58]

Egyháztörténeti anyag: a keresztyén egyház megalakulása.

Egyéb kérdések: ezoterika, horoszkóp (az első parancsolattal is összefüggésben).

6. találkozó

Rövid áhítat, imádság: a gondviselésről. Mt. 6,25–33.

Dogmatikai anyag: Isten gondviselése (az 1. parancsolattal is összefüggésben). Isten akarata. Miért történnek a jó és rossz dolgok? Isten akarja? Engedi? Isten mindenhatósága. Rábízás, bizalom, aggódás.

Egyháztörténeti anyag: Luther és a reformáció kezdetei I.

Bevezetés az otthoni csendes órába (imádság, bibliaolvasás, az üzenet keresése, „megharcolása", az ige alkalmazása az életünkre, imádság).

58 Ismertetjük a gyülekezet igényét, hogy a konfirmandusok vegyenek részt az istentiszteleteken és gyülekezeti eseményeken, ha lehet, minél több alkalommal.

A keresztyén élet kérdései: étkezés előtti és utáni imádság.[59]

Egyéb kérdések: október 23. – nemzeti ünnepünk (ellenállás, forradalom jogosultsága, alapvető információk a kommunizmusról, az egyház elnyomásáról).

Házi foglalkozás: Mt. 6,25–33.

7. találkozó

Rövid áhítat, imádság: a hit megvallása, kiállás az igazság, meggyőződés mellett (a reformációra nézve is) Mt. 10,32.

Dogmatikai anyag: 2. parancsolat.

Biblia: az Ószövetség könyvei. Próbáljuk memorizálni az Ószövetség könyveit, pl. egy dallamra vetített szöveggel, amelyet ismételhetünk néhány találkozón.[60]

Istentisztelet, ünnepek: reformáció (október 31., az elhunytak emléknapja, a közismert katolikus ünnep (mindenszentek) ismertetése.

Egyháztörténet: Luther és a reformáció II.

---

59 pl.: Jövel, Jézus, légy vendégünk, áldd meg amit adtál nékünk! Ámen. Vagy: Kérünk, Urunk, áldj meg minket, italunkat, ételünket! Ámen. Aki ételt, italt adott, annak neve legyen áldott! Ámen.

60 Az ószövetségi (prófétákon kívüli) könyvek memoriterszövegét: „Mózes, Józsué, Bírák, Ruth, Sámuel, Királyok, Krónikák, Ezsrás, Nehémiás Eszter, Jób, Zsoltárok és Példabeszédek, Prédikátor, Énekek éneke" énekelhetjük egy létező dallamra (pl. „Esik az eső, ázik a heveder" kezdetű énekre. De bármilyen, a fiatalok által ismert, közkedvelt, a szótagszámokkal összeegyeztethető dallammal énekelhető).

Egyéb kérdések: gyertyagyújtás a temetőben, templomban? A temetői szokások (helyesnek és helytelennek tartottak) ismertetése. Mit jelent a gyertyagyújtás? Miért nem gyújtunk mécsest a sírokon?

Házi foglalkozás: a szokásos temetői látogatásokkor fényképezzék le a családi sírkövek igeverseit.

November

8. találkozó

Rövid áhítat, imádság: **t**éma: teremtés. 1 Móz. 1, Jel. 4,11.

Dogmatikai anyag: a teremtés I. A teremtés, mint Isten gondviselésének a jele.

Dogmatikai anyag: Tízparancsolat – 3. parancsolat. Isten szent volta, szentsége.

Egyéb kérdések: káromkodás, blaszfémia, vulgáris beszéd. Isten dicsőítése.

Egyháztörténeti anyag: az első keresztyén gyülekezetek élete, szolgálatuk.

Istentisztelet: a gyülekezeti énekeskönyvünk megismertetése.

Keresztyén élet kérdései: adakozás – a tized. Saját adakozási szokásunk, tapasztalataink.

Egyéb kérdések: az otthoni csendes órai tapasztalatok megbeszélése.

9. találkozó

Rövid áhítat, imádság: 1 Móz. 2.

Dogmatikai anyag: a teremtés II. Az ember teremtése. Istenképűségünk. Néhány problematikus kérdés megbeszélése: pl. a természettudományos világnézet és a hit).

A 4. parancsolat. Az Úr napja. A vasárnap lelki töltete. Mire szánja számunkra Isten a nyugalom napját? Templomlátogatás.

Ekkléziológiai anyag: Beszélgessünk az istentiszteletről! Az istentisztelet elemei I.

Egyháztörténeti anyag: Péter, András, János és a többi apostol munkássága, missziója.

10. találkozó

Rövid áhítat, imádság: Mt. 5, 38–42

Dogmatikai anyag: Tízparancsolat. az első kőtábla ismétlése. Az 5. parancsolat (szülők, feljebbvalók, világi vezetés).

Biblia: könyvek fajtái (prófétai, tanítói, történeti). Kik írták? Mit jelent az, hogy Isten által ihletett? Az ÚSZ könyvei I. Evangéliumok, Apostolok cselekedetei, levelek, Jelenések könyve. A levelek sorrendjének memorizálása egy dallam alapján.[61]

61 Az újszövetségi levelek memoriterszövege: „Római, Korinthus, Galata, Efézus, Filippi, Kolossé és Thesszalonika. Timóteus, Titusz, Filemon, Zsidókhoz. Jakab Péter, János, Júdás, Jelenések" énekelhető pl. egy népdal dallamára (Imreg): Elment a szeretőm Dél-Amerikába ..., vagy: Elmegyek, elmegyek, el is van vágyásom ..., de más, hat szótagú verssoros dallamra is.

Egyéb kérdések: hogyan válaszol Isten az imádságunkra? (Igéjében, történésben, személyeken keresztül). Mit jelent, ha nincs válasz, ha „hallgat"? A meghallgatott imádság. Az állhatatos imádság.

Egyéb kérdések: kapcsolataink a családon belül, felelősségünk, (szülőkkel, nagyszülőkkel szemben)

Házi foglalkozás: a csendes óra igéje folytatásának otthoni tanulmányozása: Mt. 5,43–48.

11. találkozó

Rövid áhítat, imádság: Mt. 5,21–22.

Istentiszteletek, ünnepek: az egyházi év. Az egyházi év utolsó vasárnapja, kitekintés az örökkévalóságra. Advent. Jelentése, megünneplésének formái. Adventi programunk, terveink gyülekezeti, egyéni, családi, kisközösségi szinten. Hogyan éljük meg az adventet ?

Dogmatikai anyag: 6. parancsolat I. (pl. gyilkosság, halálbüntetés, háború, önvédelem). Krisztus magyarázata a Hegyi Beszédben.[62]

A keresztyén élet kérdései: adakozás: mi a célja? Mire költjük az egyházban? (Nem személyek kapják meg, hanem Isten országa terjedésére szolgál). Adakozás Isten dicsőségére, egyházfenntartási járulék.

Egyháztörténeti anyag: Pál apostol élete, missziós útjai.

62 alapul szolgálhat pl. KÓKAI NAGY Viktor. *Hegyi beszéd* : A hegyi beszéd értelmezése a nagyobb igazság tükrében. 1.kiad. Budapest: L´Harmattan, 2007; továbbá MRÁZEK, Jiří. *Kázání na hoře*. Jihlava: Mlýn, 2017.

December

12. találkozó

Rövid áhítat, imádság: Lk. 1,26–38 Lk. 1,32–38

Dogmatikai anyag: Angyali üdvözlet. Jézus Krisztus személye. A Jézus név jelentése, a Krisztus (Messiás) jelentése. Eljövetelének célja. Bevezetés Jézus isteni és emberi lényegének kérdésébe).

Tízparancsolat: 6. parancsolat – 2. rész. Öngyilkosság, abortusz, euthanázia.

Ekkléziológiai anyag: Az egyház szolgálata: az advent mint az adakozás különleges lehetősége. A diakóniai szolgálatunk.[63]

Igei adventi kalendárium készítése – közös kézműveskedés.

Házi foglalkozás: készítsünk szeretteinknek igei adventi kalendáriumot ajándékba.

63 A konfirmandus korosztály gyülekezetbe, egyházi életbe, szolgálatba való bevonásához l. SZÉNÁSI Lilla. "Mert kell egy hely, egy vonzás, melyhez tartozunk" a serdülők egyházi életbe való bevonásának lehetőségeiről. In:A Selye János Egyetem 2018-as 10. Nemzetközi Tudományos Konferenciájának tanulmánykötete: Teológiai szekció : Sekcia teologických vied. Komárno : Univerzita J. Selyeho, 2018. CD-ROM, 20–26.0.

13. találkozó

Rövid áhítat, imádság: A Lélek gyümölcse – Gal. 5,22-23

Dogmatikai anyag: Az ember nyomorúsága, Honnan ismerjük meg? Megtarthatjuk-e Isten parancsolatait?[64] Vétek és bűn (szóval, tettel, gondolattal, szándékkal, mulasztással).

Miért lett Isten emberré? Az inkarnáció szükségessége és üzenete. Mit adott Jézusban az Atya?

Istentisztelet, ünnepek: advent, adventi programunk. Karácsony a gyülekezetben.

A keresztyén élet kérdései: egyes kéréseink az imádságban (helyes, hasznos, helytelen, nem helyénvaló). Milyen kérésekkel fordulhatunk Istenhez?

Keresztyén élet kérdései: karácsonyi szolgálati lehetőségek a gyülekezetben (karácsonyi igés kártyák készítése, osztása, gyermekek mellett felügyelet, stb.)

Ekkléziológiai anyag: diakónia II. Egy konkrét gyülekezeti/egyéni adakozási projekt sorsa, folyamata, eredménye. (kórháznak, betegnek, gyermekotthonnak, rászoruló családnak katasztrófasújtottaknak, stb.)

64 A parancsolatok eddigi részletezése révén is, a közelgő karácsony kapcsán is aktuálissá válik konkrétan a bűnösségről szólni.

14. találkozó

Évzárás és ünneplés.

Rövid áhítat, imádság: Ézs. 9, Mt. 1, 21.

Karácsonyra való közös lelki készülődés, elcsendesedés, áhítat (esetleg rövidfilm, zenemű, művészeti alkotás segítségével).

Dogmatikai anyag: karácsony lényege, Isten szeretete. Kicsoda a kis Jézus? Kit tisztelünk, imádunk benne?

Istentisztelet, ünnepek: ünnepi istentiszteleti alkalmak (karácsony, december 31. – óévi hálaadó istentisztelet, január 1. – újévi ünnepi istentisztelet).

Egymás megajándékozása, közös éneklés.

Ünnepi (adventi, karácsonyi) szeretetvendégség közös elkészítése, elfogyasztása.

Óévi gondolataink, üzenetünk. Visszatekintés az elmúlt évre, hálaadás.

Január

15. találkozó

Rövid áhítat, imádság: Zsolt. 68,20 Jób. 10,12.

Dogmatikai anyag: Isten gondviselése II. (A gondviselés jelei, „bizonyítékai" életünkben, bizonyosságunk, személyes tapasztalataink. Újévi kilátásaink, Isten vezetése az új évben.

Dogmatikai anyag: Tízparancsolat – 7. parancsolat. A test és lélek tisztán tartása (a kapcsolatainkban, házasságban). Szerelem, házasság, hűség, házasságtörés, hűtlenség.

Egyéb kérdések: szexualitás.

A keresztyén élet kérdései: az Úrtól tanult imádság. A Miatyánk magyarázata I. Isten - Mennyei Atyánk (érintve az Apostoli Hitvallás 1. cikkelyét is).

Egyháztörténeti anyag: keresztyénüldözések, az ókeresztyének élete, hitvallása.

Istentisztelet, ünnepek: január 6-ával kapcsolatos keresztyén ünnepek, üzenetek (vízkereszt, „háromkirályok", Jézus megkeresztelése, epifánia).

16. találkozó

Rövid áhítat, imádság: Ef. 4,28.

Dogmatikai anyag: Jézusról. Jézus mint tanító, Isten igazságainak kinyilvánítója, tanításának sajátossága, lényege, központja.[65]

Dogmatikai anyag: a 8. parancsolat. A másik értékeinek megbecsülése, megőrzése, a javaink becsületes megszerzése, a munka erkölcse. Adakozás eltulajdonítás helyett.

65 vö. MRÁZEK, Jiří. *Kázání na hoře*. Jihlava: Mlýn, 2017; illetve KÓKAI NAGY Viktor. *Hegyi beszéd* : A hegyi beszéd értelmezése a nagyobb igazság tükrében. Budapest: L´Harmattan, 2007.

A keresztyén élet kérdései: tanítványságunk egy jele: Jézus tanításainak követése.

Ekkléziológiai anyag: szolgálataink lehetősége a gyülekezetben: segítségnyújtás gyülekezeti rendezvényeken (lekció felolvasása, istentiszteleti ünnepi műsorokon szerepvállalás, harangozás, takarítás, területrendezés, istentiszteleti énekek kifüggesztése, igék szórólapok kiosztása, stb.).

Biblia: az otthoni csendes óra néhány felmerülő kérdéséről.

Egyéb kérdések: párkapcsolat, párválasztás.

17. találkozó

Rövid áhítat, imádság: Mt. 5,10

Dogmatikai anyag: 9. parancsolat. Az igazság szeretete, az igazságért való küzdelem, a másik igazságának, becsületének, jó hírének megőrzése, megóvása. A népek jó hírének megőrzése, pletyka.

Dogmatikai anyag: Eredendő (örökletes) bűn. Bűnösség, emberi természet, engedetlenség.

A keresztyén élet kérdései: a Miatyánk magyarázata – szenteltessék meg a Te neved.

Egyháztörténeti anyag: a Konstantini fordulat, Milánói ediktum.

Egyéb kérdések: a szabad akarat.

Ekkléziológiai anyag: gyülekezeti összejövetelek megismerése (bibliaórák, ifjúsági bibliaórák, miniifi, konferenciák, táborok, hittanok, gyermekistentiszteletek, stb.).

Február

18. találkozó

Rövid áhítat, imádság: Zsolt. 103,2.

Dogmatikai anyag: a 10. parancsolat. Irigység. Megelégedés az Istentől kapott javakkal, azok tudatosítása, hála, hálaadás.

Ekkléziológiai anyag: kik szolgálnak és milyen területen a gyülekezetben (diakónusok, hitoktatók, kántor, gondnok, presbiterek, harangozó, egyházfi).

Biblia: a Károli Biblia, Szenci Molnár Albert.

Az (iskolai és konfirmációs) 1. félév lezárása beszélgetéssel, játékkal. Hálaadás, ünneplés, szeretetvendégség, játék.

19. találkozó

Rövid áhítat, imádság: Józs. 1,7–8.

Dogmatikai anyag: a második kőtábla összefoglalása. A törvény hármas haszna (alapszinten)

Törvény – bűn, büntetés (kárhozat). Isten haragja. Büntet-e Isten? Miért szükséges, hogy a bűnt büntetés kövesse?

(Isten igazságossága) Hogyan büntet Isten? Mikor büntet? Most vagy egy más „létmódban"? A büntetés megfelel az elkövetett bűn nagyságának? Mi a célja Isten büntetésének? Mit jelent az örök büntetés (kárhozat)? Ha irgalmas, miért büntet?

A keresztyén élet kérdései: a Miatyánk magyarázata: jöjjön el a Te országod.

Istentisztelet, ünnepek: a böjt, a böjti időszak lényege, jelentősége, időtartama, (esetleg hamvazószerda ismertetése).

20. találkozó

Rövid áhítat, imádság: Ézs. 58, 3–7.

Dogmatikai anyag: a bűn egyenes következménye (halál, örök halál, kárhozat kitérve esetleg a tisztítótűz kérdésére). Mit tudhatunk az üdvösségről, örök életről? A mennyről?

Ekkléziológiai anyag: az egyházközség (anyaegyházközség, leányegyházközség, szórvány, missziós egyházközség).

A keresztyén élet kérdései: a Miatyánk magyarázata: legyen meg a te akaratod, mint a mennyben, úgy a földön is.

Egyháztörténeti anyag: pápaság intézménye, középkori egyház.

Március

21. találkozó

Rövid áhítat, imádság: Jn. 3,16.

Dogmatikai anyag: Nagypéntek. Jézus Krisztusról - a testet öltés célja: megváltás. Jézus életútjának célja: a passió. A bűn, mint adósság. Isten megoldása – a váltság, adósság lefizetése, megváltás, bűnbocsánat. Jézus – Isten báránya. A (páska) bárány és Jézus Krisztus kereszthalálának összefüggése. Helyettes áldozat.

A keresztyén élet kérdései: böjt - igen, vagy nem? Lelki böjt.

A keresztyén élet kérdései: a Miatyánk magyarázata: mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma.

Egyháztörténeti anyag: a középkori egyház elfordulása a rendeltetésétől, visszaélések az egyházban.

22. találkozó

Rövid áhítat, imádság: az igazi böjt. Mt. 6,16–18.

Dogmatikai anyag: miért kellett Jézus Krisztusnak meghalnia? (Helyettem-miattam- érettem). Halálának szükségszerűsége. Isten igazságossága – elégtétel, közbenjáró szükségessége. Jézus halálának „haszna" számunkra. Bűnbocsánat és az ebből eredő örök élet. Isten könyörülete, irgalma, kegyelme.

Dogmatikai anyag: bűntudat, lelkiismeret, bűnbánat.

A keresztyén élet kérdései: a Miatyánk magyarázata: bocsásd meg a mi vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek.

Egyéb kérdések: március 15. – a szabadságért vívott harc(unk), felelősségünk, őseink küzdelmei, áldozatvállalása.

Házi foglalkozás: egy ige magyarázata Krisztus áldozatára. Jn. 1,36. Róm. 5,6–9.

23. találkozó

Rövid áhítat, imádság: Krisztushoz tartozunk. Róm. 8,38–39.

Dogmatikai anyag: Nagypéntek. Mit jelent Krisztushoz tartozni. Nem az ördöghöz tartozom. Krisztusé vagyok testemmel, lelkemmel, életemben, halálomban. Ennek vigasztalása (bátorítás, megerősödés, kétségbeesés, félelemből való szabadulás lehetősége).

A keresztyén élet kérdései: Péter tagadásával kapcsolatban a mi tagadásaink, árulásaink, küldetésünk.

Egyháztörténeti anyag: a magyarok felveszik a keresztyénséget. István király. A keresztyénség, a keresztyén etika, életszemlélet, értékrend, hit, jelentősége a kultúránkban, társadalmunkban, nemzetünk életében, gondolkodásunkban.

Nagyheti ünnepeink: virágvasárnap.

Ekkléziológiai anyag: a presbitérium (presbiterek, feladatuk, választásuk, elnöksége, gondnok (beszélgetés a gondnokkal, gondnokhelyettesekkel).

Április

24. találkozó

Rövid áhítat, imádság: Jn. 13, 1–10, Róm. 5, 6-8 (a lábmosás története és Jézus Krisztus vállalja a rosszért, rosszakért is a halált).

Dogmatikai anyag: Jézus utolsó vacsorája és Nagypéntek történései.

Istentisztelet, ünnepek: a nagyhét ünnepei: nagypéntek, húsvét.

A keresztyén élet kérdései: hálaadás, dicsőítés (élettel, imádsággal).

A keresztyén élet kérdései: a Miatyánk magyarázata: ne vígy miket a kísértésbe, de szabadíts meg a gonosztól.

Egyéb téma: a gonosz, sátán kérdése (Jézus győzelmének fényében).

25. találkozó

Rövid áhítat, imádság: A feltámadás – Mt. 28.

Dogmatikai anyag: Húsvét történései – Jézus feltámadása az evangéliumokban. A feltámadott megjelenései. Krisztus feltámadása – a halál legyőzése. Jézus Krisztus Úr. Az élet – halál – örök élet új „képlete" a feltámadás nyomán. Új teremtés.

Istentisztelet, ünnepek: a húsvéti ünnepkör, az egyházi év kicsúcsosodása nagyhét – nagypéntek, húsvétvasárnap, húsvéthétfő.

Ekkléziológiai anyag: egyházunk címere (szimbólumok magyarázata).

26. találkozó

Rövid áhítat, imádság: a mi feltámadásunk. 1 Kor. 15.

Dogmatikai anyag: Jézus feltámadásának a haszna - a mi feltámadásunk, örök élet/élet az örökkévalóságban, Istennel való közösségben. Üdvösség. Eszkatológiai váradalmaink, reménységünk.

A keresztyén élet kérdései: a Miatyánk magyarázata: mert Tiéd az ország, a hatalom és a dicsőség, mindörökké. Ámen

Egyéb kérdések: reinkarnáció.

Szeretetvendégség. Ha van rá lehetőségünk, megtehetjük ezt a páskavacsora elemeinek a felidézésével.

Május

27. találkozó

Rövid áhítat, imádság: egy csoda. pl. Jn. 5,1–9, vagy: Lk. 18,35.

Dogmatikai anyag: Jézus Krisztusról - messiási jelek, ereje, csodatételek, Vannak-e ma csodák? Gyógyít-e Isten ma is?

Dogmatikai anyag: a húsvéti ünnepkör történéseinek, üzenetének összefoglalója.

Ekkléziológiai anyag: a gyülekezet szolgálata: katechézis.

Egyháztörténeti anyag: az 1054-es egyházszakadás (keleti és nyugati keresztyénség).

A keresztyén élet kérdései: tanítványságunk kérdése - az isteni szeretet hogyan van jelen, miben látszik meg az életünkben, gondolkodásunkban, tetteinkben? Hitvallásunk.

A keresztyén élet kérdései: hogyan imádkozzunk? Az imádságaink elemei – hálaadás, bűnbánat, dicsőítés, kérések. Miért kell hálát adnunk? Mit jelent a nem gépies bűnbánat?

28. találkozó

Rövid áhítat, imádság: Zsid. 11,1.

Dogmatikai anyag: Krisztus valóságos Isten és valóságos ember.

Dogmatikai anyag: Beszélgessünk a hitről! A hit fogalma. A hit tárgya? A személyes hitrejutás, a hit megélése. A hit tartalmának összefoglalása: a Credo.

A keresztyén élet kérdései: kísértés.

Ekkléziológiai anyag: diakónia – a rászorulók között.

Egyéb kérdések: betegség, fogyatékosság.

29. találkozó

Rövid áhítat, imádság: Róm. 8, 34 (Jézus közbenjáró, szószóló).

Dogmatikai anyag: Krisztus mennybemenetele. Isten Országa, mennyország. Közbenjáró. Krisztus könyörög értünk. Lelkét küldi alá. Helyet készít nekünk. Krisztusnak alávettetik minden hatalom.

Ünnepek: Áldozócsütörtök.

Ekkléziológiai anyag: egyházmegye (szervei, vezetése, egyházunk egyházmegyéi).

Egyháztörténeti anyag: előreformátorok Vald, Wyclif.

Egyéb kérdések: terrorizmus.

A keresztyén élet kérdései: bekapcsolódás a szeretethíd diakóniai kezdeményezésbe.

Június

30. találkozó

Rövid áhítat, imádság: a pünkösdi történet. Apcsel. 2.

Dogmatikai anyag: Szentlélek. Kitöltetése, jelei, munkája, ajándékai. A Szentháromság kérdése.

Istentisztelet, ünnepek: pünkösd – sátoros ünnepünk.

Egyéb kérdések: a szentlélek ajándékainak tulajdonított jelenségek (pünkösdisták).

Egyháztörténeti anyag: előreformátorok: Husz János.

Egyházi élet: az előző konfirmációs csoport vizsgájának, konfirmációjának megbeszélése.

Egyéb kérdések: június 4. – nemzeti emléknapunk keresztyéni megközelítése.

31. találkozó

Rövid áhítat, imádság: Az egyházról – 1Pt. 2,4–5.

Dogmatikai anyag: mit hiszel az anyaszentegyházról? (egyúttal a gyülekezetről). A gyülekezet - szentek egyessége/közössége. A közösség gyakorlása.

Keresztyén élet kérdései: jó cselekedetek kérdése (érdemszerzés). Jó cselekedetek – hála. A hit gyümölcsei.

Egyéb kérdések: angyalok.

Ekkléziológiai kérdések: egyetemes egyházunk, szervei: zsinat, zsinati tanács, zsinati elnökség, püspök, főgondnok, helyettesek. Feladatuk, hatáskörük.

Istentisztelet, ünnepek: Szentháromság vasárnapja.

Egyháztörténeti anyag: előreformátorok – Husz János.

Ekkléziológiai anyag: az egyház szolgálata: lelkigondozás.[66]

Az összegyűlt perselypénz felajánlása valamilyen célra.

66 Beszéljük a lelkigondozásról; a fiatalok számára érthető, fontosnak tartott esetekről, amely által betekintést nyernek ebbe a szolgálatba (pl. kórház, betegek, esetleg haldoklók lelkigondozása).

32. találkozó

Az első tanév lezárása. Áhítat, rövid összefoglalás, értékelés, némi ismétlés.

Visszacsatolás, szeretetvendégség. Tervek a jövőre nézve. A nyári találkozási lehetőségek számbavétele.

Második tanév

Szeptember

33. találkozó

Beszélgetés.

Rövid áhítat, imádság: hála a megtartatásért. Zsolt. 105.

Dogmatikai anyag: Az apostoli Hitvallás átvett tételeinek memorizálása. A három cikkely, Szentháromság.[67]

Ekkléziológiai anyag: lehetőségünk a misszióra, misszionáriusok.

Ekkléziológiai anyag: Mi jellemzi a reformátusokat (a múltban és most)? Hol élnek reformátusok (országok, földrészek).

A keresztyén élet kérdései: hogyan kell adakozni?

67 vö: PÓLYA Katalin. Kiben hiszünk, avagy az Apostoli Hitvallás magyarázata. In: Teológiai Fórum: A Selye János Egyetem Református Teológiai Kara és a Calvin J. Teológiai Akadémia tudományos folyóirata, Évf. 16, sz. 2 (2020), 32–52. o.

34. találkozó

Rövid áhítat, imádság: 2Tim. 4,2.

Dogmatikai anyag: a Heidelbergi Káté 1. kérdés-felelete részletesen, a már megtanultak alapján. A megigazulás fogalma, értelme.

Ekkléziológiai anyag: hitvallásaink: a Heidelbergi Káté és a II. Helvét Hitvallás.[68]

Ekkléziológiai anyag: szolgálattevők a gyülekezetben: a lelkész munkája, tevékenysége, céljai. Örömei és munkájának nehézségei.

A keresztyén élet kérdései – imádság: nyelvezet, terjedelem, testtartás, hely, (helyzet), ahol és amikor imádkozhatunk.

Egyéb kérdések: keresztyénüldözés – ma.

35. találkozó

Rövid áhítat, imádság: Jézus visszajöveteléről. Mt. 24,14–40.

Dogmatikai anyag: parúzia (Krisztus visszajövetele), második ádvent. Krisztusvárás. Ítélet, (utolsó ítélet). Miért vigasztaló az, hogy Krisztus visszajön? Jézus kérdései a visszajövetelkor.

Dogmatikai anyag: mi az értelme a jó cselekedeteknek, ha ingyen kapjuk a kegyelmet?

A keresztyén élet kérdései: miért szükséges imádkozni?

Egyháztörténeti anyag: Zwingli

68 PÓLYA Katalin. Hitvallás – a magasztalástól a szimbólumig. In: Studia Doctorum theologiae Protestantis: Jubileumi kötet a Heidelbergi Káté születésének 450. évfordulójára. Évf. 5. sz. 1 (2014), 101–108.o.

Október

36. találkozó

Rövid áhítat, imádság: Gal. 3, 26–27.

Dogmatikai anyag: sákramentumok. Mik a szentségek? Hány szentséget szerzett Krisztus? A keresztség. Megmosatás, megtisztulás, szövetség.

A keresztyén élet kérdései: mi szükséges ahhoz, hogy Isten kedvelje az imádságot?

Egyéb kérdések: világi felsőbbség. Engedelmesség a felsőbbségnek? Állampolgári kötelességek, engedetlenség, lázadás, ellenállás joga.[69]

Ekkléziológiai kérdések: keresztyén felekezetek. A római katolikus egyház néhány jellemzője.

Egyéb kérdések: október 6. – a nemzeti ünnep keresztyén megközelítése.

37. találkozó

Rövid áhítat, imádság: Jer. 1,5., Zsolt. 139.

Dogmatikai anyag: sákramentumok. Az újjászületés fürdője. Gyermekkeresztség. Isten feltétlen, megelőlegező szeretete. A keresztség lefolyása. Szülők, keresztszülők szerepe, kötelességei.

69 KÓKAI NAGY Viktor. A hatalomról: Textus: Róma 13,1-7. In: Igazság és élet: folyóirat a lelkipásztori és nevelői munka számára. Évf. 10, sz. 4, 551–260. o.

Egyháztörténeti anyag: Kálvin I.

Ekkléziológiai anyag: református és evangélikus egyház, a protestáns egyház fogalma.

A keresztyén élet kérdései: Mire való a Biblia? Az egyéni bibliaolvasás nehézségei, kérdései.

Egyéb kérdések: test és lélek (halhatatlan lélek?).

Ekkléziológiai anyag: Hogyan szolgál a gyülekezetünk? Mi a gyümölcse, „haszna" a szolgálatunknak?

38. találkozó

Rövid áhítat, imádság: 1 Kor. 11,23–26.

Dogmatikai anyag: sákramentumok. Az úrvacsora szerezte-tése, értelme. Krisztus – páskabárány párhuzam. Az úrvacsorával kapcsolatos ígéretek: bűnbocsánat és örök élet.

Ekkléziológiai anyag: a gyülekezet közösséget alkot (az úrvacsorában is).

Ekkléziológiai anyag: a közösségvállalás néhány speciális területe (diakónia): gyermekotthonok, anyaházak, fogya-tékosok, szenvedélybetegek.

Egyháztörténeti anyag: Kálvin II.

Egyéb kérdések: reagálás a társadalmi történésekre – pl. migráció, migránsválság.

A keresztyén élet kérdései: mit jelent a keresztyén (keresztény, Christianos) szó, mit jelent, hogy keresztyének vagyunk. Mik ennek a következményei ránk nézve?

Egyéb kérdések: október 23. - nemzeti ünnepünk keresztyén megközelítése.

39. találkozó

Rövid áhítat, imádság: 1Pt. 1,3.

Dogmatikai anyag: hogyan viseljük a gyászunkat, mit tartunk az elhunytakról?

Dogmatikai anyag: sákramentumok: az úrvacsora elemei, benne a bűnvallás, hitvallás, fogadalom. Egyéni és közös készülődés az úrvacsorára.

Ekkléziológiai anyag: a közelgő egyházi ünnepek ismétlése (esetleg látogatás a helyi temetőben, a sírköveken található hitvalló bibliai igék keresése).

Egyéb kérdések: a halloween eredeti értelme.

November

40. találkozó

Rövid áhítat, imádság: Mt. 18, 21–35.

Dogmatikai kérdések: ingyen kegyelem (sola gratia).

Egyházi élet kérdései: úrvacsorai imádságok. Évente hányszor/mikor veszünk úrvacsorát?

Egyéb kérdések: a gyászév értelme, hagyománya.

Egyházi élet kérdései: mit kíván egyházunk azoktól, akiket kisgyermekként megkereszteltek? (hitvallás, konfirmáció).

Egyháztörténeti anyag: a magyar reformáció I.

41. találkozó

Rövid áhítat, imádság: 1Tim. 2,5–6.

Dogmatikai anyag: solus Christus (közbenjárók, érdemszerző jó cselekedetek, szentek, Mária kérdése).

Dogmatikai anyag: sákramentumok – a sákramentumok jegyei (transsubstantiatio kérdése). Az úrvacsorához járulás feltételei/lehetősége. Az úrvacsoravétel belső, személyes (egyéni) és közösségi élményei.

Egyháztörténeti anyag: a magyar reformáció II.

Egyéb kérdések: kisebbségi lét, nemzetiségünk.

Egyéb kérdések: mit kell tudnunk az ismert felekezetekről - a római katolikusokról?

42. találkozó

Rövid áhítat, imádság: 2Tim. 3,16.

Dogmatikai anyag: sola Scriptura (a Biblia páratlan volta). Isten kijelentése a Bibliában, a Biblián kívül (teremtett világ, történelem, lelkiismeret).

Ekkléziológiai anyag: az egyháztag kötelességei.[70]

Keresztyén élet kérdései: imaéletünk.

Egyéb kérdések: betegség.

Egyéb kérdések: mit kell tudnunk az ismert felekezetekről – a keleti keresztyénségről?

Istentisztelet, ünnepek: az egyházi év vége, kitekintés az örökkévalóságra.

December

43. találkozó

Rövid áhítat, imádság: megbékélés. Mt. 5,23–24.

Dogmatikai anyag : sola fide.

Dogmatikai anyag: Mit hozott Krisztus? Összefoglalás: Isten igazságainak kinyilvánítása, tanítás, csodák, gyógyítás, segítségnyújtás, megváltás.

Ekkléziológiai anyag: advent – adventi programunk.

Ekkléziológiai anyag: szolgálataink lehetősége a gyülekezetben: gyermekotthon, idősek otthona, kórház – szolgálat ifjúsági énekekkel, ajándékozás, további lehetőségeink ezen a területen.

70 vö. SOMOGYI Alfréd. Egyháztagság és választójog. In: Theológiai Fórum. 1. Évf. 1, sz. 1 (2007), 41–61. o.

Egyéb kérdések: népek közötti megbékélés. Bosszú, történelmi sérelmek, megbocsátás, megbékélés, rendezés.

Egyéb kérdések: mit kell tudnunk az ismert felekezetekről – az evangélikus egyházról?

44. találkozó

Rövid áhítat, imádság: 1Jn. 4,8

Dogmatikai anyag: advent, inkarnáció – a tavalyi összefoglalása, bővítése, kiegészítése.

A keresztyén élet kérdései: bűnbánat, megtérés (metanoia), ó ember megöldöklése, új ember megelevenítése.

Egyháztörténeti anyag: ellenreformáció – hitvalló őseink, gályarabok.

Egyéb kérdések: gazdagság, szociális jólét, szegénység.[71]

45. találkozó

Adventi ünnepi együttlét, évzárás, szeretetvendégség.

Ünnepeink: decemberi ünnepi istentiszteleteink.

Egymás megajándékozása.

71 vö. KARASSZON István. „Szaporodjatok és sokasodjatok“: Világméretű és helyi problémák a Biblia fényében. In: Confessio: A Magyarországi Református Egyház figyelője. Évf. 42. sz. 1. 6–12. o.

Január

46. találkozó

Rövid áhítat, imádság: Jn. 9, 1–3.

Dogmatikai anyag: szenvedés, betegség és Isten akarata. Hogyan viseljük a nehézségeinket, próbáinkat?

Dogmatikai kérdés: „szálla alá poklokra".

A keresztyén élet kérdései: bizonyságtétel, hitvallás.

Istentisztelet, ünnepek: január 6.

Egyháztörténeti anyag: a türelmi rendelet, 1781.

Egyéb kérdések: rasszizmus, antiszemitizmus.

Ekkléziológiai anyag: a zsinat-presbiteri rendszer alapismereteinek összefoglalása.

47. találkozó

Rövid áhítat, imádság: 1 Kor. 12–13. A Lélek ajándékai.

A keresztyén élet kérdései: Isten gyermekeként élek (megszentelődés).

Egyéb kérdések: a lélek különleges, attraktív ajándékai?

Egyéb kérdések: világvallások – iszlám.

Egyháztörténeti anyag: a református egyházunk megalakulása Trianon után.

Ekkléziológiai anyag: mit kell tudnunk az ismert felekezetekről – a baptista, metodista, anglikán, adventista egyházakról?

Egyéb kérdések: cigánykérdés. Egyházunk cigánymissziója.

48. találkozó

Az átvett anyag kibővített, szisztematizált ismétlése. A Heidelbergi Káté (továbbiakban: HK) 1. és 2. kérdése, Kérdések az ember nyomorúságáról (HK 3–11. kérdés).

A Bibliáról tanultak összefoglalása (pl. Kis Káté II/1–20.).

Egyháztörténeti anyag: Egyházunk, a SZRKE adatai.

A keresztyén élet kérdései: újjászületés.

Egyéb kérdések: világvallások – buddhizmus.

Egyéb kérdések: genetikai, orvosetikai kérdések.

Február

49. találkozó

Az átvett anyag kibővített, szisztematizált ismétlése. Az ember megváltásáról, (HK 12-24.).

A Hitvallásainkról átvett anyag ismétlése (pl. Kis Káté II/21–27.).

Egyháztörténeti anyag: gyülekezetünk története, jelenlegi helyzete.

A keresztyén élet kérdései: a keresztyén élet megélése – Istennel szembeni kötelességeim.

Egyéb kérdések: világvallások – judaizmus.

A keresztyén élet kérdései: a keresztyén házasságkötéssel kapcsolatos tudnivalók (templomi esküvő).

50. találkozó

Az átvett anyag kibővített, szisztematizált ismétlése: az Apostoli Hitvallás 1. cikkelye (HK 25-29.).[72]

Az ünnepeinkről átvett ismeretek összefoglalása (pl. Kis Káté II/28–38.).

Ekkléziológiai anyag: az ökumenikus kapcsolataink, lehetőségeink, közeledés, értékeink megtartása.

Egyéb kérdések: gyermekáldás, gyermekvállalás.

Egyéb kérdések: világvallások – hinduizmus.

72 Amikor a konfirmandusok a hit alapfogalmairól, a hitigazságokról elegendő ismerettel bírnak, az ismétlésben helyet kap a Heidelbergi Káté hármas felosztása, amely a bűnösség – megváltás – hála hármasában tárgyalja a hittételeket. Ennek a felépítésnek az érvényességét nem vonjuk kétségbe, viszont a tanítás kezdeti fázisában nem magát a rendszert oktatjuk, hanem annak elemeiből jutunk el a rendszer felismeréséhez.

51. találkozó

Az átvett anyag kibővített, szisztematizált ismétlése: az Apostoli Hitvallás II. cikkelye (HK 30–36.).

Az egyházzal kapcsolatos néhány kérdés összefoglalása (pl. Kis Káté II/39–50.).

Egyéb kérdések: helyem, szerepem, feladatom a családban – testvérekkel, szülőkkel, nagyszülőkkel szembeni kötelességeink.

Egyéb kérdések: szekták - életük, missziójuk, nézeteik, veszélyek. Jehova tanúi.

Március

52. találkozó

Az átvett anyag kibővített, szisztematizált ismétlése: az Apostoli Hitvallás II. cikkelye: HK 37–45.).

Az egyházunk felépítésével kapcsolatos ismeretek összefoglalása (pl. Kis Káté II/93–112.).

Egyéb kérdések: szekták – életük, missziójuk, nézeteik, veszélyek. A Hit Gyülekezete.

A keresztyén élet kérdései: a keresztyén hit megélése – emberekkel szembeni kötelességeink, segítségnyújtás, diakónia, adakozás.

Ekkléziológiai anyag: Az egyháztag jogai.

Istentisztelet, ünnepek: Felkészülés a konfirmációra. A konfirmáció elemei.

53. találkozó

Az átvett anyag kibővített, szisztematizált ismétlése: az Apostoli Hitvallás II. cikkelye: HK 46–52.).

Néhány egyháztörténeti fordulópont ismétlése (pl. Kis Káté III/1–14).

Istentisztelet, ünnepek: felkészülés a konfirmációra. A hit megvallásának formája.

A keresztyén élet kérdései: a böjti időszak üzenete, lehetőségei.

Egyéb kérdések: felelősségünk a környezetünkért, a református szellemiség örököseiként.

54. találkozó

Az átvett anyag kibővített, szisztematizált ismétlése: az Apostoli Hitvallás III. cikkelye: HK 53–61.).

Egyháztörténeti ismétlés: Luther, Zwingli, Kálvin (pl. Kis Káté, III/15–18.).

A keresztyén élet kérdései: házi áhítat. Készítsünk el közösen egy házi áhítatot a családunk számára!

Istentisztelet, ünnepek: felkészülés a konfirmációra: a konfirmációs fogadalmunk tartalma.

Egyéb kérdések: munkanélküliség, munkamorál, felelősség, a munka értelme a boldogulásunk, gyarapodásunk útján.

Egyéb kérdések: nemzeti ünnepünk (március 15.) keresztyén értelmezése.

55. találkozó

Az átvett anyag kibővített, szisztematizált ismétlése: jó cselekedetek (HK 62–64.), a háládatosság (HK 86–91.).

Egyháztörténeti ismeretek összegzése: (pl. Kis Káté III/19–24.).

Istentisztelet, ünnepek: Felkészülés a konfirmációra: a felnőtt egyháztagságunk lehetőségei, jogai, kötelességei.

Egyéb kérdések: környezetvédelem. A teremtett, ránk bízott világ megőrzése.

Április

56. találkozó

Rövid áhítat, imádság: Mt. 21,7–13.

Az átvett anyag kibővített, szisztematizált ismétlése: a Tízparancsolat (HK 92–115.).

A kötött imádságok számbavétele.

Nagyheti ünnepeink üzenete: Jézus Krisztus király volta - egyedülálló erényekkel, hozzáállással.

Nagyheti ünnepeink üzenete. Jézus halála és feltámadása. Nagypéntek üzenete. Krisztus szenvedésének és halálának gyümölcse, következményei. Megváltás. Jézus mint Isten Báránya kereszthalála, áldozat.

57. találkozó

Az átvett anyag kibővített, szisztematizált ismétlése: sákramentumok (HK 65–82.).

Húsvét. A feltámadás örömüzenetének újabb összefoglalása.

Krisztus hármas tiszte.

Felkészülés a konfirmációra – a konfirmációs istentisztelet elemeinek lényege (liturgiája).

A második évben összegyűlt perselypénz felajánlása valamilyen meghatározott célra.

58. találkozó

Készülődés a konfirmációs vizsgára.

Május

59. találkozó

Készülődés a konfirmációra. A konfirmáció lefuttatása.

Hálaadás, szeretetvendégség.

Beszélgetés a közös jövőről, a várható ifjúsági alkalmakról, táborokról.

9. A KONFIRMÁCIÓS TALÁLKOZÓK ELEMEI

Gyülekezés

Az órát megelőző együttlétnek nem kis haszna van. A fiatalok különböző időben érkeznek. Fontos, hogy a vezető már az első érkező számára rendelkezésre álljon. Itt van lehetőségünk sokszor a személyes, lelkigondozói beszélgetésre, esetleg olyan témák megbeszélésére, amelyet a konfimandus csoportban nem szeretne felhozni a fiatal, de annak örülne, ha négyszemközt a lelkésszel megoszthatna. A lelkigondozás szolgálata az egész gyülekezetre kiterjed, s mindegyik releváns korosztályban vannak feladataink e téren. Nem képeznek kivételt a konfirmandusaink sem.[73] Nem csak az érezhetően problémás esetekre gondolunk. A kamaszok ezekben az éveikben óriási változásokon mennek át[74], szinte mindenki nehezen küzdi át magát ennek személyes nehézségein. Szükség van a speciális lelkigondozói segítségre, vezetésre. Fordítsunk kellő időt arra, találjuk meg a módját annak, hogy a felkészítés során négyszemközt mindenkivel legalább egyszer elbeszélgessünk.[75]

---

73 KOCSEV Miklós. A konfirmáció pasztorálpszichológiai megközelítése. In: Collegium Doctorum. A Magyarországi Református Egyház Doktorok Kollégiumának periodikája. IV. Évf. 1. szám. (2008), 157–161. o.

74 SIBA Balázs, SZABÓNÉ LÁSZLÓ Lilla, PÁNGYÁNSZKY Ágnes szerk.: *Együtt a hit útján. Gyülekezetpedagógiai kézikönyv*. Budapest, Kálvin Kiadó, 2019, 178–191. o., 221–228. o.

75 Erre a konfirmációs előkészítőkön kívül jó lehetőséget biztosíthatnak a konfirmandusnapok, -hétvégék, -összpontosítások, vagy a velük együtt töltött szabadidős tevékenységek is.

A konfirmandusoknak élményszámba megy a templomudvarban, gyülekezetben eltöltött idő, közös sport, társasjáték, zenélés, beszélgetés. Jó alkalom ez az egymásra hangolódásra, illetve arra, hogy megtapasztalják: a templom közelében, a gyülekezeti talajon is lehet jó hangulatban, hasznosan az időt eltölteniük. Itt van a helye az érdeklődésnek a lelkész részéről; a napi örömök, gondok, problémák, felvetések megbeszélésének (akár előre felkészülve a lelkész által választott témából). Ez az idő alkalmas arra is, hogy a konfirmandusok egymást jobban megismerjék, ezáltal is összehangolódjanak, egymás felé jobban megnyíljanak.

A találkozó jellege

Szorgalmazzuk azt, hogy az együttlét több istentiszteleti elemet hordozzon, lelkületében egyedülálló összejövetelnek számítson, amelyen el lehet csendesedni, Istennel beszélgetni, róla, vele tanulni, fontos kérdéseket megtárgyalni, mindezt egy sajátos lelkülettel, pneumatikus közösségben.

Imádság

Kezdhetjük a foglalkozást közös imával. Ajánlatos akár a gyülekezetben meghonosodott, az istentisztelet kezdetén egyénileg mondott, „bejövő” imádságot minden találkozó elején elmondani. Ezáltal a foglalkozás kezdete az istentisztelet kezdetét idézi (mindkettő célja hasonló, fedik egymást), és világossá válik a lelkületünk, a szándékunk, alapállásunk: a találkozónk Isten előtt, rá figyelve, őt segítségül hívva zajlik. Természetesen imádkozhatunk

saját szavainkkal is, hálát adunk, Isten segítségét kérjük (epiklézis) az alkalomra, ez funkciójában és tartalmában az istentisztelet ún. prófétai imádságát is idézi.

Ének

A konfirmációs felkészítésen az éneknek hasonló szerepe van, mint az istentiszteleten. A találkozó istentiszteleti jellegét (Isten előtt zajló voltát) jelzi az is, ha énekben fordulunk hozzá, dicsérve őt, hitvallást vagy énekelt imádságot viszünk elé. Több helyen tárgyalt kérdés a fiatalok énekléshez való viszonya, ezen a kétségbeejtő helyzeten itt nem fogunk siránkozni. Az éneklés terén megoszlanak a vélemények. Vannak lelkészek, akik igyekeznek a gyülekezeti énekeskönyv legalább néhány énekét megtanítani[76], akár szokatlan kísérettel, hangszereléssel, azzal a céllal, hogy a református énekkincset megszerettessék a következő generációkkal és átmenekítsék a következő évtizedekre. Mások lemondanak erről és ifjúsági énekeket tanítanak a foglalkozásokon, remélve, hogy egyszer majd az azoknál igényesebb énekeskönyvi énekeket is meg szeretnék ismerni. Többen már annak is örülnek, ha a kamaszkorban egyébként is szégyenlős tizenévesek egyáltalán bekapcsolódnak az éneklésbe, így csak olyan énekeket tanítanak, amelyeket hajlandók a fiatalok énekelni. A helyzet ellenére – tudatosítva az énekkincsünk mélységeit, gazdagságát – igyekeznünk kell megismertetni azokat az énekeket is, amelyeket a gyülekezet az istentiszteletein énekel.

76 Gondolunk néhány klaszikusnak mondott, közismert zsoltárra és dícséretre. A 2021-ben kiadott Református énekeskönyv anyaga az előzőnél bővebb választékot kínál azokból az énekekből, amelyek a fiatalokhoz közelebb állnak.

Csendes óra

Lehetséges elemként iktathatjuk be a találkozó első részében a bibliaolvasást és egy rövid, frappáns igehirdetést. Ha a református kegyességhez hozzátartozik a Biblia alapos ismerete, annak rendszeres olvasása, és szeretnénk, ha ez a konfirmandusaink életgyakorlatává válna, szükséges megtanítanunk, bevezetnünk őket ebbe. Egyik módja ennek az, hogy a lelkész egy ismert, központi tanítást közvetítő igehelyet olvas, s hozzáfűz egy rövid magyarázatot (nem exegézist vagy kortörténeti adalékokat), megosztja azt, amit ő maga megértett és megélt az Igéből, ha kell, személyes élménnyel illusztrálva. Ezt hallva a fiatalok azt láthatják, hogyan, s milyen természetes módon, személyes szinten lehet értelmezni, az életünkre levetíteni, aktualizálni a Bibliát. Jó esetben kedvet kaphatnak a személyes bibliaolvasásra is. Emellett ez a tanóraegység az ifjúsági bibliaórába való bekapcsolódás előkészülete is egy kicsit, ahol hasonló módon történhet a közös bibliatanulmányozás. Hasznos lehet ismert igéket (l. az egyes találkozók anyagánál) kinyomtatni, szétosztani, azzal, hogy házi feladatként írják a lap hátuljára, mit gondolnak az adott igéről.[77] Az sem nagy baj, ha a szüleiktől kérnek tanácsot a „megoldásra". A következő találkozón - megőrizve a fiatalok anonimitását(!) – ki lehet értékelni a beadott lapokat. Ha rosszul értelmezett válaszokat kapunk, azt korrigáljuk, de szeretettel, elismerve a belefektetett munkát és megdicsérve a megfelelő meglátásokat, gondolatokat. A találó kommentárokat (az

77 vö. BOROSS Géza: *Katechetika.* Budapest: Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kara, 1998.

anonimitást szintén megőrizve) felolvassuk, továbbgondoljuk. Néhány lelkész a konfirmandusok számára külön bibliaolvasó vezérfonalat készít (heti 3-4 alkalomra szánt perikópákkal), amely szerint a csoport tagjai egyénenként olvassák a Szentírást, s ennek tapasztalatait az órán megbeszélik. A „visszacsatolás" mindkét esetben szükséges.

Ismétlés, kikérdezés

A feleltetés (kikérdezés, az előző óra, sőt órák anyagának felelevenítése) több okból szükséges. Le kell mérnünk (visszajelzésekből), megértették-e az elmondottakat, valamint számon kérjük a tanultakat, feladatot. Ha ezt elmulasztjuk, az előkészítő végére olyan mennyiségű anyag halmozódik fel, amelynek memorizálása komolyabb gondot okozhat.

A tanagyag szószerinti memorizálásával kapcsolatban megoszlanak a vélemények. Egyesek a hitvallások vagy a katechizmus szövegét archaikusnak, nehézkesnek, nehezen megtanulhatónak tartják (sok fiatal komoly szövegértési akadállyal küszködik). Néhányan fölösleges tehernek tartják a memorizálást, amely elveszi a konfirmandusok kedvét és még inkább eltávolítja őket az egyháztól. Az iskolai tananyag megkövetelt memoriterek mennyisége is alaposan megcsappant az utóbbi években. Másrészt tekintetbe kell vennünk azt is, hogy az elsajátított definíciók, idézetek, memoriterek, hitvallási formulák, hitigazságok jó esetben rögzülnek, megmaradnak az emlékezet valamelyik rétegében, időről időre előtörnek, mintegy „aktivizálódnak" az emlékezetből, egy-egy kérdés megoldásakor alapállásként,

kiindulópontként, bátorításként, vigasztalásként, vagy döntő érvként szolgálhatnak. Ezért ne adjuk fel túl könnyen a szöveg nemcsak megértésének, hanem akár szó szerinti megtanulásának az igényét sem. A memoriterek nagy szerepet játszanak a különböző közösségek, így az egyes felekezetek, gyülekezetek életében. Olyan hitigazságokat, definíciókat sajátítanak el a konfirmandusok, amelyeket a gyülekezetük számos tagja ugyanolyan formában ismer. Ezek egy közösség „jelszavaiként" is funkcionálnak. Emellett szól az a nem teológiai érv is, hogy a konfirmandus tananyag szókincse sok fontos kulcskifejezést tartalmaz, amelyekkel a fiatal a tanulmányai más területein alig találkozik, de amelyek a hitélet területén nélkülözhetetlenek, illetve a szinkretista jellegű környezetükben a keresztyén/református fogalomrendszert is képviselik. A nem anyanyelvi iskolába járó konfirmandus számára pedig ezek a szövegek egyedülálló forrásai lehetnek a teológiai nyelvezetnek.

Nem szabad azonban a hitvallás archaikus nyelvezetéhez a megértés rovására ragaszkodnunk. Ha szükséges, ha teológiailag is megengedett az egyszerűsítés, s a mai kifejezések használata, akkor ezt a jobb megértés, a diákok előrehaladása érdekében tegyük meg. Szabályként kezeljük azt, hogy csakis átbeszélt, megértett tételeket memorizáltatunk, valamint tudatosítanunk kell azt is, hogy a leghatékonyabb memorizáltatás, ami hosszabb távon is megmarad, magán az órán történik, kevésbe az otthoni tanulás során. Ha nincs mód, képesség, készség a szószerinti elsajátításra, ragaszkodjunk legalább a lényeg pontos visszaadásához.

Az új anyag

A felkészítő találkozókon igyekszünk egy tanterv, tanmenet alapján haladni. Ám figyelembe kell venni, hogy a konfirmandusok értik-e, érzik-e az előzőleg átvett anyagot, és: van-e valami köze az átvett anyagnak a hitéletükhöz? Számít-e az életükben (hitéletükben) az ismeretük, van-e annak kellő súlya? Ha a konfirmációs felkészítés egyik célja a „hitre jutás alkalma”[78], a hitvallásra való felkészülés, előrehaladás csak akkor valósul meg, ha a konfirmandusok a hitük szintjén kezdik értelmezni a tanultakat. Ezt „leméri” nincs módunk, viszont ennek a lépésnek a hiányát érezhetjük. A tananyag átvételének a kényszere ne győzze le azt az igyekezetünket, hogy lelki úton vezessük a fiatalokat, s a megtett út fontosabb, mint a megtanulandó tananyag. Mindettől függetlenül viszont a tervezett új anyag átadása, megértetése az óra gerincét alkotja.

Az anyag teológiai felépítéséről fentebb szólunk, ezen a helyen az egy-egy találkozón átvett anyag tagolásáról, jellegéről fogalmazunk meg néhány irányelvet.

A nagyobb fajsúlyú anyagok (különösen a dogmatikai jellegűek) tanítását ne szorítsuk be egy találkozóba.[79] Tagoljuk a nagy témákat, és azok egy-egy aspektusát több találkozón vegyük át. Több okból: az anyag összetett volta, a megértési fokozatok, nehézségek miatt, de akár egy-egy konfirmandus

78 SZÉNÁSI Sándor. *Megtaláltuk a Messiást!:* Református konfirmációi olvasókönyv. Budapest: Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya, 1992, 5–12. o.

79 Ezt a magától értetődő elvet csak azért kell itt részletezni, mert ez a jelenség sajnálatos módon jelen van az egyházi gyakorlatunkban.

időnkénti hiányzása miatt is. Példaként említsük meg a szentségek oktatását. Szükséges szólnunk a megváltói műről, annak „gyümölcseiről", következményeiről, a sákramentumok szereztetéséről, azok meghatározásáról (látható szent jegyek és pecsétek), a „funkcióiról" (az evangélium ígéretét megérteti, megpecsételi); arról, hogy két sákramentumunk van, külön-külön kell átvennünk a kereszteséggel és úrvacsorával kapcsolatos ígéreteket (megtisztítás, a vétek „lemosása", bűnbocsánat, örök élet, Jézus Krisztussal való közösség, stb.); a külső jegyek bűnöket eltörlő tanításáról, a transsubstatiatio kérdéséről, a kisgyermekek megkereszteléséről (és a felnőttkeresztségről), ezen kívül arról, hogy milyen módon készülünk az úrvacsoravételre, kik járulhatnak az úrasztalához, hányszor veszünk úrvacsorát; a keresztség és az úrvacsora lefolyásáról, a szülők, keresztszülők kötelességeiről, stb. Ezek az tudnivalók fontosak, át kell adnunk azokat (legalábbis néhányat az említettek közül), emellett viszont olyan sokrétűek, hogy kis haszonnal erőltetnénk azokat – sűrítve, felületesen – egy-egy órába. Sokkal nagyobb haszna van, ha egy találkozón az említett témákból csak néhányat érintünk (az egyszerűbb tanításokkal kezdve), és több órán újra visszatérünk a sákramentumokhoz (l. az óraterveknél). Ezáltal állandóan a köztudatban tartjuk a témát, jobban rögzül a jelenség, a tananyag, mintha egy órán „elintéznénk" a kérdést.

Mint fent láttuk, a tanmenet egy-egy találkozójának tananyaga sokszínű. Ez jó lehetőséget ad arra, hogy rövidebb (kisebb koncentrációt igénylő) egységekben több területet is érintsünk egy órán belül. Dogmatikai kérdések után

beiktathatunk pl. ekkléziológiai-ekkléziasztikai kérdéseket (egyházunk, gyülekezetünk élete, szolgálata, működése, felépítése, istentiszteletünk elemei), egyháztörténeti kérdést (pl. évforduló kapcsán), a hitünk gyakorlásának elemeit (imádság, bűnbánat, bibliaolvasás), az egyházi év egy ünnepe, de akár a környezetünkben fennálló problémák, a konfirmandusok által felvetett kérdések (iskolai élet, a korosztály problémái, család, kapcsolatok, szexualitás, migráció, szekták, világvallások, más felekezetek, stb.) Ezáltal a diákok figyelme könnyebben fenntartható, a találkozó több impulzust adhat, kevésbé lesz oktatás jellegű. Előfordulhat azonban, hogy a túl sok információ gátat szabna annak, hogy egy-egy kérdésben mélyebbre merüljünk.

A tanulási célokat úgy a teljes felkészítésre, mint az egyes találkozóra lebontva meg kell határoznunk. Nem görcsösen ugyan, de tartsuk magunkat a vallásdidaktika felismeréseihez, amelyek a találkozók tanulási céljaira, az eljárási módokra vonatkoznak.[80]

Figyelembe kell vennünk azt is, hogy a konfirmandusok milyen ismeretanyaggal kezdik az előkészítőt. Némelyek intenzívebb egyházi, családi lelki nevelésben részesültek, vagy a hitoktatás során folyamatosan részesülnek. Néhá-

80 vö. NÉMETH Dávid. *Vallásdidaktika. A hit- és erkölcstan tanítása az 5–12. osztályban.* Budapest: Károli Gáspár Református Egyetem, L´Harmattan Kiadó 2017, 93–105. o. Itt kiváló áttekintést kapunk a kognitív, akarati, érzelmi szféra területéről, a kognitív, affektív, pragmatikus tanítási célokról, felkínáló-előtáró és munkáltató-felfedező eljárási módokról, a tanítás átadó, tisztázó, megbeszélő eljárási módjáról, amelyeket a konfirmációs előkészítőn alkalmaznunk kell.

nyan egy sor kérdést már tudnak, amelyet a felkészítés során csak összefoglalni, ismételni kell. Mások nem vesznek részt az iskolai vagy gyülekezeti hitoktatásban, s az alapvető bibliai ismereteik is hiányosak, sőt az egyházi élet és hitélet legegyszerűbb elemei (kötött imádságok, istentisztelet) is ismeretlenek számukra. Próbáljuk meg a találkozókon ezeket a hiányokat – legalább minimális szinten – bepótolni, úgy, hogy a „haladóbbak" számára is igyekezzünk újat mondani.

Nem tervezett témák

Gyakran előfordul, hogy a konfirmandusok maguk vetnek fel témákat, tesznek fel kérdéseket, akár a hitélet, egyházi élet, teológia területéről, akár őket foglalkoztató problémákat. Bármit is terveztünk az órára, a konfirmandusok kérdéseit (hacsak azokat nem azért teszik fel, hogy elterelj ék a figyelmet a tervezett anyagról) ne hárítsuk el. Foglalkozzunk azokkal kellő alapossággal és figyelemmel. Egyenesen ösztönözhetjük őket arra, hogy kérdéseket tegyenek fel, akár úgy, hogy egy dobozt helyezünk ki rendszeresen a találkozókon, amelyekbe a leírt kérdéseiket dobhatják be. Ezeket alkalomadtán elővehetjük, megbeszélhetjük. Felmerülhetnek a közéletben éppen aktuális kérdések, események, amelyekre hitünk alapállásából szintén reagálnunk kell (háború, migráció, terrorizmus, korrupció, csapások, járvány, stb.).

Rendszeresen ismétlődő kötött szövegek

Ajánlatos azokat a hosszabb szövegeket, amelyek megtanulása nehézséget okoz, akár minden órán elmondani (először olvasni, majd „fejből" mondani). Ilyen pl. az Apostoli Hitvallás, vagy a Heidelbergi Káté 1. kérdésére adott felelet, Tízparancsolat, klasszikus igeversek. A konfirmáció után a kötött szövegeinket a fiataljaink egyháztagságuk intenzitásának megfelelően (jobban mondva annak híján) alig elevenítik föl, s ugyanúgy elfelejtik, mint pl. a valamikor megtanult, de régóta nem alkalmazott természettudományos képleteket. A rendszeres felfrissítés nyomán sokkal jobban, mélyebben rögzül az adott szöveg.

Záró rész

Záró, közös imádság, Úri imádság

Az istentisztelethez hasonlóan a konfirmációs találkozók végén is imádságban felelünk az Istentől jövő, úgy a mindennapjainkban tapasztalt, mint az éppen átvett tananyagban történt megszólításra, impulzusokra. A lelki közösség az Isten előtti közös megállásban, hálaadásban, könyörgésben is születik, formálódik, növekszik.

Az imádkozásra való ösztönzés, tanítás, vezetés nem elsősorban az imádságról szóló kérdések tárgyalása által történik (ez is fontos). A vezető a maga imádságával mutat példát, megmutatva az Istenhez fordulás egy lehetőségét, formáját, tartalmát. Az imánk az Istennel való kapcsolatunk különböző vetületeit tükrözi, egy lelkületet, magatartást mutat, amelyet megélünk a hitünk gyakorlásában. A

konfirmandus ezt nem szolgai módon kell, hogy kövesse, utánozza, de számára mindez mégis mintaértékű lehet. Ha a vezető imádkozik, ügyeljen arra, hogy érthető, természetes (de ne profán), kellő mértékben személyes (de ne önközpontú) legyen. Vegye tekintetbe azt, hogy lélekben milyen korúak csatlakoznak az imádságához, de tartózkodjon attól, hogy erőltetetten fiatalosnak, trendinek mutatkozó legyen, ez egy idő után egyébként is erőltetett hatást kelt. Az imában előforduló dogmatikailag korrekt, ám érthetetlen kifejezés, forma, barokkos körmondat, kánaáni nyelvezet inkább elidegeníti a fiatalt, esetleg eltántorítja őt attól, hogy maga is próbáljon hangosan imádkozni.[81]

Megpróbálhatjuk bevezetni azt, hogy a találkozó végén egyvalaki hangosan imádkozzon a többiek nevében (pl. névsor, születési dátum alapján megállapíthatunk egy sorrendet). Néhányan készek erre, sokan azonban ódzkodnak ettől. Többféle segítséget adhatunk. Ha a megfogalmazás, vagy a hangosan elmondott imádkozás a probléma, közösen beszélgethetünk a lehetséges imatémákról (miért van okunk hálát adni, mit kel megköszönnünk, milyen kérésekkel

81 Egy hittanóra végén a hitoktató a következőképpen fejezte be az imádságát (egyébként helyesen) „…mindezekért kérünk Téged, mennyei Atyánk a mi drága Urunk, az Úr Jézus Krisztus, a mi Üdvözítőnk érdeméért, akinek a drága vére kiontásával megváltottál, s akiért adassék Néked dicsőség“. Ezután felszólította a tanulókat, imádkozzanak ők is, mire az egyikük azt mondta: én nem tudok imádkozni. Azt hitte, az ilyen nyelvi regiszter ismerete nélkül érvénytelen lenne az imádsága, nem lenne szép, sem méltó, megfelelő, ezért Isten előtt nem is lehet kedves. Úgy gondolta, ez az ima lényege, hiszen elsősorban ez tűnt fel neki óráról órára az oktatója imádságában.

fordulhatnánk Isten felé), ezeket a konfirmandus hangosan a többiek nevében viheti Isten elé, ha ez is problémát jelent, úgy a vezető mondja az imádság egyes mondatait, amelyet a konfirmandus ismétel.

Az imádság folytatódjék a Miatyánk közös elmondásával. Ezt követi a közös záróének, majd egy áldás.

Adakozás

Nemcsak az istentiszteletnek, hanem a konfirmációs felkészítőknek is szerves része lehet az adakozás. Ezt azonban megfelelően elő kell készítenünk. Beszélhetünk az adakozás céljairól, a befolyt adományok felhasználásáról; arról, hogy a gyülekezet nagy részben adakozásból tartja fenn magát, stb. Ha tizedet adunk, beszéljünk annak elhatározásáról, körülményeiről, öröméről, céljáról. Szögezzük le, hogy a felkészítő perselypénzére nem kérhetünk a szülőktől pénzt, hanem próbáljunk meg a magunkéból félretenni Isten dicsőségére, gondolni rá, a gyülekezetre; biztassuk a konfirmandusokat, hogy adakozzanak a lehetőségeikhez mérten, de rendszeresen. Beszéljünk a másokért való felelősségünkről, a diakóniáról, bízzuk a csoportra, hogy az összegyűlt perselypénzt mire szeretnék felajánlani (gyermekotthon, fogyatékosok otthona, idősek otthona, beteg gyermek gyógyíttatására, szegény család megsegítésére, katasztrófa sújtotta emberek megsegítésére, egyéb gyülekezeti kiadásra, gyermekmisszióra, stb.). Az összegyűlt pénzt közösen, pl. egy istentisztelet alatt is átadhatjuk a címzetteknek. Választhatunk egy konfirmandus-pénztárost (a gyülekezeti

pénztáros mintájára), aki folyamatosan jegyzi a befolyt összeget. Ügyeljünk arra, hogy vezetőként mi is adakozzunk a fiatalokkal együtt, ha erről elfeledkezünk, ismerjük be a saját mulasztásunkat, figyelmetlenségünket, legközelebb pótoljuk azt.

Elbocsátás

Az áldás előtt megfelelő tér mutatkozik a foglalkozás végére tartogatott frappáns, találó útravaló történetekre, amelyek bibliai tanulsággal bírnak.[82]

Levezetés

Az órazárást követő idő alkalmas a beszélgetésre, lelkigondozói beszélgetésre, játékra, sütés-főzésre, közös étkezésre, teázásra, sportolásra. Ekkor nyílhat lehetőség a gyülekezeti szolgálatra való felkészülésre is (pl. látogatás a kórházban, gyermekotthonban, egy „műsor" elkészítése, egy gyülekezetnek szánt digitális tematikus anyag elkészítése).

Terepmunka

A megértés részét kell képeznie a gyakorlatnak, a „terepmunkának." Nagy élményt jelenthetnek a látogatások az idősek otthonában, idős, rászoruló egyháztagoknál, gyermekotthonban, fogyatékosoknál. Kedvező esetben megbízhatjuk a konfirmandusokat diakóniai szolgálatokkal (Szeretethíd), bevonhatjuk őket a gyülekezet területének karbantartásába

82 Választhatunk történeteket pl. a „Fején a szöget" c. kiadványsorozatból. RICE, Wayne. Fején a szöget. Debrecen: Új Remény Alapítvány, 2017.

(templomtakarítás, kerítésfestés, templompark rendezése, díszítés, igés kártyák készítése, stb.) Kérhetjük őket többek között a harangozásra, az istentiszteleti énekek kirakására, a kisgyermekek felügyeletére, technikai segítségnyújtásra. Ezek által hatékonyabbá válhat több téma, pl. az egyház szolgálatának megértése.

10. KONFIRMANDUSAINK ÉS AZ ISTENTISZTELETEK

Egyházunk rendelkezései (l. fent) és az egyházközségek hagyományai alapján néhány gyülekezet feltételül szabja a rendszeres (akár vasárnaponkénti) templomlátogatást, legalább a felkészítés ideje alatt. Ezt az elvárást néhány szülő helyesli vagy hallgatólagosan elfogadja, mások hevesen ellenzik, hivatkozva arra, hogy a templomlátogatást, a hit megélését vagy a vallásgyakorlást mégsem lehet (nem szabad) kötelezővé tenni a református egyházban. Ha abból indulunk ki, hogy a konfirmáció szervesen összefügg az egyháztagsággal, az egyházba való beépüléssel, szolgálattal, a rendszeres templomlátogatás természetes elvárás. Annál is inkább, mert egyházi életünkben az istentisztelet alapvető fontosságú, központi jelentőségű. Ha azonban a tapasztalatainkból indulunk ki, látjuk, ez a kérdés sem a konfirmandusok, sem a családok többsége számára nem magától értetődő.

Kitartunk a szomorú tapasztalatok láttán is amellett, hogy a konfirmációs felkészítés egyik célja az, hogy a konfirmandus beépüljön a gyülekezetébe. Ezért a templomlátogatás feltétele indokolt. Hiszen ha a fiatal a konfirmációs felkészítés alatt nem látogatja az istentiszteletet, a Szentlélek működésébe vetett reménységünkön kívül mi utal arra, hogy egyszer csak elkezdi – magától – látogatni az istentiszteleteket?

Az istentiszteletek látogatásának kötelezővé tétele már több gyülekezetben nem működik. Ebben a helyzetben ösztönző megoldás lehet az ún. pontgyűjtés is. A

presbitérium, missziós bizottság határozatot hozhat a konfirmandusaik kötelezettségeire nézve, amelyeket pontokkal honorál. Pontokat kaphatnak istentiszteleten való részvételért (a pontok számát befolyásolhatja az istentisztelet ünnepi jellege, akár a konfirmandust kísérő családtagok, barátok jelenléte), gyülekezeti szolgálatokért (segítség gyermektáborokban, gyermekistentiszteleteken), bibliaversenyeken, táborokban, konfirmandusnapokon való részvételért, táborokban való részvételért, diakóniai jellegű szolgálatokért, apró segítségekért, stb.

Ha feltesszük azt a kérdést, miért nem látogatják szívesen a konfirmandusok a gyülekezeti istentiszteleteket, azt a kérdést is fel kell tennünk, mit nyújtunk egy istentiszteleten belül ennek a korosztálynak? Gondolunk-e külön rájuk? A velük szemben támasztott igényünk bennünket arra is kötelez, hogy rájuk nézve is alakítsuk az istentiszteleteinket, és rájuk való tekintettel is prédikáljunk, válasszunk témát, igyekezzünk nekik is érthető módon közvetíteni az istentisztelet értékeit. Igazat adhatunk annak a lelkésznek, aki úgy gondolja: az állandó templombajárók akkor is eljönnek, ha úgy prédikálunk, úgy tartunk istentiszteletet, hogy a fiatalokra külön koncentrálunk. Nem lesznek elégedetlenek, hiszen a fiatalokat érintő témák általában őket is érintik. Fordítva viszont ez nem állja meg a helyét: az időseket érintő problémákat és az időseknek megfelelő istentiszteleti miliőt a fiatalok még nem tudják kellően a magukénak érezni. Mindezek mellett a fiatalokhoz való alkalmazkodást e téren jól meg kell fontolnunk, hiszen az istentiszteletünk nem véletlenül, hanem teológiailag indokoltan zajlik az általunk gyakorlott formában és

tartalommal. Ha a konfirmandusok miatt változtatásokat is eszközlünk, liturgiai, homiletikai elveinket nem adhatjuk fel.

Egyre elterjedtebb az ún. konfirmandus-istentiszteletek tartása, amelynek lényege az, hogy a konfirmandusok maguk állítanak össze egy teljes istentiszteletet, vagy annak részét (énekeket, áldást választanak, igehirdetést írnak közösen és elő is adják). Erre nézve sok támpontot találhatunk a katechetikai szakirodalomban. Ennek a kezdeményezésnek a tapasztalatához tartozik, hogy azok a fiatalok, akik aktívan részt vettek egy-egy istentisztelet előkészítésében (tartalmi vagy technikai szinten), azok másként tekintenek a „rendes" istentiszteletekre, fontosabbnak tartanak néhány elemet, s magát az alkalmat is. Mások számára az ún. konfirmandus istentisztelet elszigetelt jelenség, kuriózum marad, egyszeri alkalom, amely híján a hagyományos, megszokott istentisztelet ugyanolyan értelmetlen, unalmas, fárasztó marad, mint azelőtt.

11. A KONFIRMÁCIÓS VIZSGA ÉS ISTENTISZTELET

Az egyházunkban használatos istentiszteleti rendtartások jórészt tükrözik a konfirmációról alkotott elképzeléseinket, eltekintve attól, hogy az utolsó rendtartásunk a XX. század végén született, s az óta ezen a területen több új szempont is felmerült. Az istentisztelet konfirmációs részének főbb elemei a „Ravasz-féle liturgiában" a fohász (epiklézis), ének (gyülekezeté, konfirmandusoké), igehirdetés, a kikérdezés („vizsga"), a szándék kinyilvánítása, hogy a keresztségben vállalt kötelezettséget a hitük megvallása által önként magukra veszik a növendékek, a hitvallás (az Apostoli Hitvallás elmondása a megváltás szigorúan református hangsúlyainak kiemelésével), fogadalomtétel (elköteleződés Jézus Krisztus tanítványságára és az egyházi szolgálatra), megerősítés kézrátétellel, felhatalmazás az önálló egyháztagság gyakorlására, az úrvacsora vételére, imádság a konfirmáltakért, áldás. A liturgia javasolja, hogy a konfirmáció ünnepi és hitvallásos jellegét és méltóságát őrizzük meg, azt a vizsga ne rombolja szét. Ajánlja, hogy a kikérdezés történjen külön, az istentiszteletet megelőzően. Jónak látja, hogy a konfirmandusok az első úrvacsorához egy közeli istentiszteleten járuljanak, a gyülekezet többi tagjával együtt.

Az 1985-ös Istentiszteleti rendtartás az előzőhöz képest kiemeli a konfirmandusok bemutatását, énekét, javasolja az előzetes vizsga mellett is megtartani a rövid kikérdezést, indokolva ezt azzal, hogy a hit ismeret és bizodalom, így a kikérdezésen az ismeretről, a hitvallás- és fogadalomtételben a bizodalomról győződhetünk meg. Új elemként jelenik

meg a hitről való bizonyságtételként a Heidelbergi Káté 1. kérdésére adott válasz, amelyben a megváltás üzenete a személyességgel párosul; továbbá a presbitérium részéről elhangzó köszöntés, intés, a konfirmandusok imádsága.

Ami a kikérdezést illeti, azon a véleményen vagyunk, hogy alkalmasabb egy külön konfirmációs vizsgán, a lelkipásztor, presbitérium, a családtagok, illetve a konfirmandusok által meghívottak előtt számot adni az ismeretekről, meghatározott kérdések és kötött szövegek alapján. Ezen lemérhető a tárgyi tudás, s egy beszélgetés nyomán részben betekintést nyerhetünk a hitbeli magatartásba, meggyőződésbe, elkötelezettségbe is. Egyébként ez utóbbi kellene, hogy legyen a konfirmációhoz járulás elsődleges kritériuma, mint azt néhány külföldi református gyülekezetben tapasztalhatjuk.

A sikeres „vizsgát" követően már megadhatók előre azok a kérdések, amelyeket az egyes konfirmandusok a konfirmációs istentiszteleten kapnak.[83] Ezáltal a vizsga jelleg háttérbe szorul és kidomborodik az istentisztelet hitvallásos jellege. Az istentiszteleten nem tesszük fel a tananyag minden kérdését, csak a hitvallásunk legfontosabb, központi kérdéseit, amelyek megválaszolásával a gyülekezet is mintegy felfrissíti az ismereteit, egy csokorban hallva a tudnivalókat. Nem lebecsülendő az sem, hogy az előre

83 Tudjuk, ez néhány generációval ezelőtt elképzelhetetlen lett volna. Az akkori konfirmandusok a maiakéhoz képest sokkal alaposabb tárgyi tudással rendelkeztek, magától értetődő elvárás volt a hitvallás anyagának szó szerinti ismerete.

megadott kérdések megnyugtatják a konfirmandusokat, ennek híján az egész istentisztelet alatt izgulnának.

Ami a konfirmációs istentisztelet időpontját illeti, az egyházi praxis több támpontot ad, amely hagyományra vagy teológiai megindoklásra vezethető vissza: néhol az áldozócsötörtökön tartott konfirmációs vizsga utáni vasárnapon, azaz pünkösd előtt egy héttel tartják, esetleg virágvasárnap, vagy egyszerűen akkor, amikorra a felkészítő vagy a gyülekezet presbitériuma úgy ítéli meg, hogy a résztvevők készen állnak a konfirmációra. Néhol az úrvacsorás istentisztelet előtti istentisztelet jelölik ki a konfirmációra.

Igyekezzünk különleges fontosságú alkalommá emelni a konfirmációs istentiszteletet. (Nem teátrális értelemben szükséges, hogy attraktív legyen.) Ennek több oka van. Az első a közömbösség. Egyre növekvő közönnyel szembesülünk a konfirmandusok és szüleik részéről, s ezt gondosan ellensúlyoznunk kell. Ezzel is hangsúlyozzuk a konfirmáció, a hitvallás és fogadalomtétel jelentőségét, magasztos voltát. Olyan jelentős esemény történik, amelynek ünnepi keretet szükséges adnunk. Ne tartsunk attól, hogy az ünnepi jelleg tartalmatlansággal párosulna vagy ürességbe torkollna. Akkor, amikor az egyháztagjaink jelentős hányada csupán ünnepnapokon látogatja az istentiszteleteket, az ünnepi istentiszteletekre (is) speciálisan missziós lelkülettel és célzattal kell készülnünk. További indokunk a konfirmációhoz való pozitív családi hozzáállás, amelynek hol teológiailag helyes, megalapozott, némely esetben azonban megalapozatlan motívumaival találkozhatunk. Sokan értelmezik a konfirmációt egyfajta

rituális fordulópontként. Több családban él a konfirmáció, mint a gyermekkor lezárása, a felnőtté válás, sőt beavatás képzete (párhuzamosan más rítusokkal). A konfirmáció sokak számára igazi családi ünnep, amely ritka alkalma az együttlétnek (szülők, keresztszülők, nagyszülők, testvérek). Nem ritkán több év után (!) ekkor találkozik az elvált szülők gyermeke az őt nem nevelő szülővel, keresztszülőkkel. A konfirmandusok életében sokuknál ez az első olyan esemény, ráadásul egy ünnepi istentiszteleten, amelyen az ö „megmérettetésük" folyik; ők vannak a központban, rájuk figyelnek, hitvallást és fogadalmat tesznek, konfirmációs vizsgát abszolválnak, a hozzájuk közeliek és rendszerint népes gyülekezet előtt. Ez az életútjuk egyik állomása, a keresztelő után az első egyházi „mérföldkő".

Azonban mindezeken túl azért fordítunk nagy gondot a konfirmációs istentiszteletre, mert az a gyülekezet életének egyik – túlzás nélkül állítható – létfontosságú eseménye.

Ezen nem változtat az sem, hogy a felkészítő, a lelkész, a presbitérium, a gyülekezet örömteli, ünnepi érzéseibe üröm vegyül. Hiszen csalódottan, fájdalmasan tapasztaljuk az ünnepi istentisztelet több ellentmondását. Mi váltja ki ezt az érzést? Például az, hogy a konfirmandusok tanúságot tesznek az ismeretükről, magasröptű memoritereket, pontosan megfogalmazott, bonyolult válaszokat adnak fontos kérdésekre, miközben sok esetben érezhető vagy tudható, hogy betanult, csak töredékében felfogott mondatokat hallunk. A konfirmandusok megvallják hitüket, miközben – néhányuk által bevallottan, vagy akár évekkel később bevallotttan – ezt többen nem gondolják komolyan. Fogadal-

mat tesznek, de évek óta azt tapasztaljuk, hogy sok esetben kikonfirmálnak az egyházból, már a következő vasárnaptól hiányoznak az istentiszteletről, a következő évtől többen kiiratkoznak a hitoktatásról, nem mutatnak érdeklődést a korosztályuknak szóló gyülekezeti alkalmak iránt sem. Így, ezek tudatában szinte akár színjátéknak minősül, képmutató tetszelgésnek a konfirmációs istentisztelet, amelynek ellentmondásosságát az ünnepi jelleg még inkább kidomborítja.

Mi lehet a gyakorlati teológiai megoldása ennek az ellentmondásnak? Nézzünk szembe ezekkel a tényekkel, és ami komolytalan, méltatlan, azt hagyjuk el, változtassuk meg, azaz hagyjuk el a hitvallást vagy a fogadalmat, mondván: amit nem tudunk vállalni, azt ne vállaljuk? Ami mögött nem állunk hittel, azt ne mondjuk ki, hogy az ne minősüljön hazugságnak, azaz a hit, meggyőződés híján? Eszerint a konfirmáció inkább a katechézis egy fázisának lezárását jelentené, s nem függne a hitvallástól. Feltételül megmaradna a hittételek, tanok, s egyéb tudnivalók ismerete.[84]

Viszont a konfirmáció maga – úgy gondoljuk – tartalmában, lényegében bizonyos részben eleve adott, azaz ha megfosztjuk annak lényegi elemeitől, nem biztos, hogy egy megcsonkított, megnyirbált eseményt még valóban konfirmációnak nevezhetünk. Úgy gondoljuk, hogy nem a hiányosságainkhoz kell igazítani azt, amihez nem érünk

84 vö. MEYER-BLANCK, Michael, WEYEL, Birgit. *Studien- und Arbeitsbuch Praktische Theologie.* Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2008, 188–189. o.

fel, vagy aminek időnként nem látjuk meg a lényegét, értékét. Így gondolkodunk más szertartásunk esetében is. Kazuáliáinknál a kötött liturgiai elemek, tartalom kérdésében nem egyfajta engedékenység vagy a résztvevő személyek igényeihez, esetleg hiányosságaihoz való alkalmazkodás vezérel. Pl. a keresztség kiszolgáltatásakor is gyakran találkozunk tudatlansággal (a családok részéről, a keresztséggel kapcsolatos téves elképzelésekkel, sok esetben nem tudunk szabadulni attól az érzésünktől, hogy a szülők és keresztszülők a kimondott ígéretüket átgondolatlanul, komolytalanul, automatikusan vállalják). Mégsem hagyjuk ki ezt a lényeges elemet. A házasságkötés esküszövegét esetleg megváltoztatni óhajtó házasulandók kéréseinek azért nem teszünk eleget, mert nem az ember, a házasulandó a mérce, hanem a házasság Isten általi meghatározottsága. Az istentiszteletünk liturgiai elemei hangsúlyainak eltolására való, teológiailag helytelen igyekezetnek nem teszünk eleget (bár feltesszük a kérdést, nem kell-e alakítanunk a liturgiát az résztvevők igényéhez, szintjéhez (is), mégsem ebből indulunk ki, hanem sokkal inkább abból, hogy a liturgia, vagy kazuáliák eredeti értelme, teológiai hangsúlyai, biblikussága megőriztessék). Miért ne ragaszkodnánk a konfirmáció esetében is a magasabb igényekhez?

A konfirmáció átalakítására való törekvés egyik indoka az, hogy méltatlan, ha a hitvallás, az ígéret hamis, mert az azt vállaló nem áll szavai mögött. Ennek az érvnek a jogosságát, helyességét nem vonjuk kétségbe. De megjegyezzük, hogy az emberi kijelentések, fogadalmak, sőt hitvallás – éppen az ember természete miatt – soha nem lesz tökéletes, mindig homályos, esendő marad. Az ismeretünk mindig

töredékes marad, a hitünk útján is folyamatosan haladunk. A konfirmáció annak egy pillanatában zajlik. Nem egy hitút végén állnak a konfirmandusok, elérve a tökéletességet, hanem egy katechizációs folyamat végén (s remélhetőleg a kezdetén egy következőnek). A konfirmáció hitelességének „garanciája" nem a tökéletes hit. Nem minősíthetjük hazugnak azt, aki úton van, úton halad, s egy bizonyos szintre eljutott, még ha vélhetőleg egy elvárásrendszertől el is marad. Mondhatnánk, aki megvallja a hitét, s akin látjuk, akiben érezzük a hit meglétét, annak jóváhagyjuk a konfirmációját. Ám az emberi hitvallást sem misztifikálnunk, sem mércévé tennünk nem szabad, annál is inkább, mert annak hitelességét egyedül Isten ítélheti meg. Eszerint előfordulhat, hogy azt, aki bizonyságot tesz a konfirmációs istentiszteleten, megjelölve megtérésének pontos idejét, a megszentelődésének örömeiről számot ad, hívőnek tituláljuk, igaznak tartjuk a hitvallását, komolyan vesszük a fogadását, azt pedig, aki erre nem képes, „lesajnáljuk", akár képmutatónak tartjuk. A hitelesnek tartott hitvalló is eleshet, eltávolodhat a hitvallásától, meghazudtolhatja, megtagadhatja, ugyanakkor Isten azt is megajándékozhatja a hit bőséges áldásával, aki a konfirmációjakor még a lelki út kezdetén tart. Nem (csak) a kimondott, mutatott, látható, bizonyítható emberi teljesítményre nézünk, hanem Istenre, aki könyörül a gyülekezeten és szaporítja a népét, megtartja az egyházát és gyülekezeteit gyarló, törékeny hitű, hiányos ismeretű, de szeretett, megváltott, Lélek által vezetett egyháztagjai által is.

11. 1. Keresztelés a konfirmációs istentiszteleten

Egyre több olyan konfirmandussal találkozunk, aki nem részesült a gyermekkeresztségben, ezért a hitvallás- és fogadalomtételekor kerül sor erre. A felnőttkeresztség egyik része a hitvallás, amelyre nézve kiszolgáltatjuk a keresztséget. Mivel a konfirmáció egyik eleme is éppen a hitvallás, kézenfekvőnek tűnik, hogy a keresztséget ez után, vagyis a konfirmáció után, a kézrátétel előtt szolgáltassuk ki.[85] Több beidegződés, vélemény gátolja ezt a nézetünk szerint helyes gyakorlatot. Némelyek a keresztségben, mint az első (értsd: sorrendben is első) szentségben való részesedést a konfirmáció feltételének tekintik. Mások liturgiailag ezt úgy oldják meg, hogy a konfirmációs istentisztelet elején keresztelnek, szülők, keresztszülők jelenlétében, s a következő egységben a konfirmandusok mint megkereszteltek tesznek hitvallást és fogadalmat. Mivel ez az eset már felnőttkeresztségnek számít, a fent írt gyakorlatot javasoljuk.

85 Viszont megszívlelendő Hafenscher Károly figyelmeztetése, hogy a hitvallás ne szorítsa háttérbe az isteni kegyelmet. HAFENSCHER Károly. *Liturgika. A keresztyén istentisztelet protestáns megközelítésben, ökumenikus szellemben.* Budapest: Luther Kiadó, 2010, 458. o.

12. ADALÉKOK

12. 1. Otthoni bibliaolvasásra és kommentálásra adott néhány Ige

Hallottátok, hogy megmondatott a régieknek: Ne ölj! Mert aki öl, méltó arra, hogy ítélkezzenek felette. Én pedig azt mondom nektek, hogy aki haragszik atyjafiára, méltó arra, hogy ítélkezzenek felette, aki pedig azt mondja atyjafiának: Ostoba! - méltó a főtörvényszéki eljárásra; aki pedig azt mondja: Bolond! - méltó a gyehenna tüzére. Mt 5.21–22

… ne aggódjatok életetekért, hogy mit egyetek, és mit igyatok, se testetekért, hogy mivel ruházkodjatok. Nem több-e az élet a tápláléknál, és a test a ruházatnál? Nézzétek meg az égi madarakat: nem vetnek, nem is aratnak, csűrbe sem takarnak, és mennyei Atyátok eltartja őket. Nem vagytok-e ti sokkal értékesebbek náluk? Aggódásával pedig ki tudná közületek meghosszabbítani életét csak egy arasznyival is? Mit aggódtok a ruházatért is? Figyeljétek meg a mezei liliomokat, hogyan növekednek: nem fáradoznak, és nem fonnak, de mondom nektek, hogy Salamon teljes dicsőségében sem öltözködött úgy, mint ezek közül akár csak egy is. Ha pedig a mező füvét, amely ma van, és holnap a kemencébe vetik, így öltözteti az Isten, nem sokkal inkább titeket, kicsinyhitűek?” „Ne aggódjatok tehát, és ne mondjátok: Mit együnk? - vagy: Mit igyunk? - vagy: Mit öltsünk magunkra? Mindezt a pogányok kérdezgetik; a ti mennyei Atyátok pedig tudja, hogy szükségetek van minderre. De keressétek először az ő országát és igazságát, és ezek is mind ráadásul megadatnak nektek. Mt. 6,25–33

Vigyázzatok: a kegyességeteket ne az emberek előtt gyakoroljátok, hogy lássanak titeket, mert így nem kaptok jutalmat mennyei Atyátoktól. Amikor tehát adományt adsz, ne kürtöltess magad előtt, ahogyan a képmutatók teszik a zsinagógákban és az utcákon, hogy dicsérjék őket az emberek. Bizony, mondom néktek: megkapták jutalmukat. Te pedig amikor adományt adsz, ne tudja a bal kezed, mit tesz a jobb, hogy adakozásod titokban történjék; a te Atyád pedig, aki látja, ami titokban történik, megfizet neked. Mt. 6,1–4

Ne ítéljetek, hogy ne ítéltessetek! Mert amilyen ítélettel ítéltek, olyannal ítéltettek; és amilyen mértékkel mértek, nektek is olyannal mérnek. Miért nézed a szálkát atyádfia szemében, a magad szemében pedig miért nem veszed észre még a gerendát sem? Vagy hogyan mondhatod akkor atyádfiának: Hadd vegyem ki szemedből a szálkát! - mikor a magad szemében ott a gerenda. Képmutató, vedd ki előbb saját szemedből a gerendát, és akkor majd jól fogsz látni ahhoz, hogy kivehesd atyádfia szeméből a szálkát. Mt. 7,1–5

A Lélek gyümölcse pedig: szeretet, öröm, békesség, türelem, szívesség, jóság, hűség, szelídség, önmegtartóztatás. Gal. 5,22–23

...és bocsásd meg vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezöknek; Mt. 6, 12

Többet ér a kevés az igaznak, mint a gazdagság a sok bűnösnek. Jobb a kevés az Úr félelmével, mint a sok kincs, ha nyugtalanság jár vele. Jobb az igaz úton szerzett kevés,

mint a törvénytelenül szerzett nagy jövedelem. Zsolt. 37,16, Péld. 15,16, Péld. 16,8.

Nem mindenki, aki ezt mondja nekem: Uram, Uram! Megy be a mennyek országába, hanem az, aki cselekszi a mennyei Atyám akaratát. Lk. 7,21

Ti vagytok a világ világossága. Nem rejthető el a hegyen épült város. A lámpást sem azért gyújtják meg, hogy a véka alá, hanem hogy a lámpatartóra tegyék, és akkor világít mindenkinek a házban. Úgy ragyogjon a ti világosságotok az emberek előtt, hogy lássák jó cselekedeteiteket, és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat. Mt. 5,14–16

Néhány kommentár a konfirmandusok részéről az utolsó Igére:

- Az ember jónak lett teremtve, ezt a jóságot nem tudjuk elrejteni, nem kéne!

- Úgy kéne élnünk, hogy mások is lássák ezt és ők is kövessék a példát!

- Vállaljuk fel Istent!

- Isten nem csak „viccből" mond/mutat valamit, hanem, hogy tanítson bennünket... mindenkinek a saját feladatát kell tennie, a mi feladatunk az, hogy példát mutassunk az embereknek... legyetek példamutatók!

- A nagy hibákat nem lehet egykönnyen elrejteni.

- Arra teremtettünk, hogy Istent dicsőítsük. Ha pedig megértjük Isten igéjét, nem szabad szégyellni. Úgy cselekedjünk, ahogy azt az Úr kívánja.

- Ne zárkózzunk be magunkba, hanem legyünk nyitottak minden felé.

- Szerintem ez azt jelenti, hogy ha van valami jó tulajdonságunk, akkor azt ne féljünk megmutatni másoknak.

- Vagy a tanítványokra, vagy az Isten népére gondol ez az idézet, hogy Isten szeretetét eljuttassák minél több emberhez. Hirdessék Istent és Jézust.

- A hitet nem szabad és nem lehet elrejteni.

- Minden ember értékes, nem szabad mások árnyékába bújnunk.

Egy további házi feladat:

... Krisztus is szenvedett értetek... ő nem tett bűnt, álnokság sem hagyta el a száját, mikor gyalázták, nem viszonozta a gyalázást; amikor szenvedett, nem fenyegetőzött... Bűneinket maga vitte fel testében a fára... az ő sebei által gyógyultatok meg. 1Pt. 2,21–24 ... Isten abban mutatta meg rajtunk a szeretetét, hogy Krisztus már akkor meghalt értünk, amikor bűnösök voltunk. Róm. 5,8

Néhány konfirmandus-kommentár:

-A vers azt írja le, hogy Isten az ő fiát úgy áldozta fel értünk, hogy Jézus ártatlan volt.

-Én nem tudom elképzelni, hogy több millió emberért, köztük az ellenségeimért szenvedjek és feláldozzam magam vagy a fiam. Csak az Úr lehet ennyire kegyelmes és nemes.

-Sok ember szidta Krisztust, de ő nem tett ellene semmit. Bűneinket megbocsátotta a múltban és a jövőben. Az ö feláldozásával gyógyulunk meg .

- Isten elküldte egyszülött fiát, hogy megváltson minket és jó útra térítsen minket.

-Segített annak, akinek tudott. Voltak emberek, akik azt akarták, hogy uralkodjon királyként. Tudta, hogy mi lesz és nem félt. Elviselte bűneinket és megbocsátotta azokat.

12.2. Kézrátételt kísérő Igék válogatása

4Móz. 6.24 Áldjon meg téged az ÚR, és őrizzen meg téged! Ragyogtassa rád orcáját az ÚR, és könyörüljön rajtad! Fordítsa feléd orcáját az ÚR, és adjon neked békességet!

Zsolt. 1.1–2 Boldog ember az, aki nem jár a bűnösök tanácsa szerint, nem áll a vétkesek útjára, és nem ül a csúfolódók székére, hanem az ÚR törvényében gyönyörködik, és az ő törvényéről elmélkedik éjjel-nappal.

Zsolt. 5.12 Mind örülnek majd, akik hozzád menekülnek. Örökké ujjonganak, mert oltalmazod őket. Örvendeznek általad, akik szeretik nevedet.

Zsolt. 18.3 Az ÚR az én kőszálam, váram és megmentőm, Istenem, kősziklám, nála keresek oltalmat, pajzsom, hatalmas szabadítóm, fellegváram!

Zsolt. 25,4–6 Utaidat, URam, ismertesd meg velem, ösvényeidre taníts meg engem! Vezess hűségesen, és taníts

engem, mert te vagy szabadító Istenem, mindig benned reménykedem. Gondolj, URam, irgalmadra és kegyelmedre, melyek öröktől fogva vannak.

Zsolt. 25,12–14 Azt az embert, aki féli az URat, oktatja ő, hogy melyik utat válassza. Élete boldog marad, és utódai öröklik a földet. Közösségben van az ÚR az őt félőkkel, szövetségére tanítja őket.

Zsolt. 71,1–3 Hozzád menekülök, Uram, ne szégyenüljek meg soha! Ments meg, szabadíts meg irgalmasan! Fordítsd felém füledet, és segíts meg! Légy erős kősziklám, ahova mindig mehetek, melyet segítségemre rendeltél, mert te vagy az én sziklaváram.

Zsolt. 84,5–6 Boldogok, akik házadban laknak, szüntelenül dicsérhetnek téged! Boldog az az ember, akinek te vagy ereje, aki a te utaidra gondol.

Zsolt. 89,2–3 URam, kegyelmes tetteidről éneklek örökké, nemzedékről nemzedékre hirdetem hűségedet. Mert ezt mondom: Örökké tart kegyelmed, hűséged szilárd, akár az ég.

Zsolt. 91.1 Aki a Felséges rejtekében lakik, a Mindenható árnyékában pihen, az ezt mondhatja az ÚRnak: Oltalmam és váram, Istenem, akiben bízom!

Zsolt. 100,1–5 Ujjongjatok az ÚR előtt az egész földön! Szolgáljatok az ÚRnak örömmel, vigadozva járuljatok színe elé! Tudjátok meg, hogy az ÚR az Isten! Adjatok hálát neki, áldjátok nevét! Mert jó az ÚR, örökké tart szeretete, és hűsége nemzedékről nemzedékre.

Zsolt. 105,1,3,4 Adjatok hálát az ÚRnak, hívjátok segítségül nevét, hirdessétek tetteit a népek közt! Dicsőítsétek szent nevét, szívből örüljenek, akik keresik az URat! Folyamodjatok az ÚRhoz, az ő hatalmához, keressétek orcáját szüntelen!

Zsolt. 119.1–2 Boldogok, akiknek az útja tökéletes, akik az ÚR törvénye szerint élnek. Boldogok, akik megfogadják intelmeit, teljes szívvel keresik őt,

Zsolt. 145,1–5 Magasztallak téged, Istenem, királyom, áldom nevedet mindörökké. Nagy az ÚR, méltó, hogy dicsérjék, nagysága felfoghatatlan. Fenségeden, ragyogó dicsőségeden és csodálatos dolgaidon én is elmélkedem.

Ézs. 40,29–31 Erőt ad a megfáradtnak, és az erőtlent nagyon erőssé teszi. Elfáradnak és ellankadnak az ifjak, még a legkiválóbbak is megbotlanak. De akik az ÚRban bíznak, erejük megújul, szárnyra kelnek, mint a sasok, futnak, és nem lankadnak meg, járnak, és nem fáradnak el.

Ézs. 43.1–3 De most így szól az ÚR, a te teremtőd, Jákób, a te formálód, Izráel: Ne félj, mert megváltottalak, neveden szólítottalak, enyém vagy! Ha vízen kelsz át, én veled vagyok, és ha folyókon, azok nem sodornak el. Ha tűzben jársz, nem perzselődsz meg, a láng nem éget meg. Mert én, az ÚR, vagyok a te Istened, Izráel Szentje, a te szabadítód!

Ézs. 54,10 Mert a hegyek megszűnhetnek, és a halmok meginoghatnak, de hozzád való hűségem nem szűnik meg, és békességem szövetsége nem inog meg - mondja könyörülő URad.

Jer. 31.3 …örökkévaló szeretettel szerettelek téged, azért terjesztettem reád az én irgalmasságomat (RÚF: azért vontalak magamhoz hüségesen).

Jer. 32,40 Örök szövetséget kötök velük, nem fordulok el tőlük, mindig jót teszek velük, és olyanná teszem szívüket, hogy féljenek engem, és többé ne hagyjanak el.

Ez. 36,27 Az én lelkemet adom belétek, és gondoskodom róla, hogy rendelkezéseim szerint éljetek, törvényeimet betartsátok és teljesítsétek.

Mt. 5.16 Úgy ragyogjon a ti világosságotok az emberek előtt, hogy lássák jó cselekedeteiteket, és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat."

Mt. 6.20 Gyűjtsetek magatoknak kincseket a mennyben, ahol sem a moly, sem a rozsda nem emészti meg, és ahol a tolvajok sem ássák ki, és nem lopják el. Mert ahol a kincsed van, ott lesz a szíved is.

Mt. 7.13–14 Menjetek be a szoros kapun! Mert tágas az a kapu, és széles az az út, amely a kárhozatba visz, és sokan vannak, akik azon járnak. Mert szoros az a kapu, és keskeny az az út, amely az életre visz, és kevesen vannak, akik azt megtalálják.

Mt. 10.32 Aki tehát vallást tesz rólam az emberek előtt, arról majd én is vallást teszek mennyei Atyám előtt.

Mt. 22.37 Szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből. Szeresd felebarátodat, mint magadat.

Jn. 3.16 Mert úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.

1Jn. 4,9 Abban nyilvánul meg Isten hozzánk való szeretete, hogy egyszülött Fiát küldte el Isten a világba, hogy éljünk őáltala.

Jn. 10.28 Én örök életet adok nekik, és nem vesznek el soha, mert senki sem ragadhatja ki őket az én kezemből.

Jn. 12.26 Ha valaki nekem szolgál, engem kövessen; és ahol én vagyok, ott lesz az én szolgám is; és ha valaki nekem szolgál, azt megbecsüli az Atya.

Jn. 13.34 Új parancsolatot adok nektek, hogy szeressétek egymást: ahogyan én szerettelek titeket, ti is úgy szeressétek egymást!

Jn. 14.21 Aki befogadja parancsolataimat, és megtartja azokat, az szeret engem, aki pedig szeret engem, azt szeretni fogja az én Atyám; én is szeretni fogom őt, és kijelentem neki magamat."

Róm. 8.38–39 Mert meg vagyok győződve, hogy sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelmek, sem jelenvalók, sem eljövendők, sem hatalmak, sem magasság, sem mélység, sem semmiféle más teremtmény nem választhat el minket az Isten szeretetétől, amely megjelent Jézus Krisztusban, a mi Urunkban.

Róm. 10.9 Ha tehát száddal Úrnak vallod Jézust, és szíveddel hiszed, hogy Isten feltámasztotta őt a halálból, akkor üdvözülsz.

Róm. 12.1–2 …ne igazodjatok e világhoz, hanem változzatok meg értelmetek megújulásával, hogy megítélhessétek: mi az Isten akarata, mi az, ami jó, ami neki tetsző és tökéletes.

Ef. 3,16–17 Az Úr adja meg nektek dicsőségének gazdagsága szerint, hogy hatalmasan megerősödjék bennetek a belső ember az ő Lelke által; hogy a Krisztus lakjék szívetekben a hit által, a szeretetben meggyökerezve és megalapozva…

Ef. 4.23–24 Újuljatok meg lelketekben és elmétekben, öltsétek fel az új embert, aki Isten tetszése szerint valóságos igazságban és szentségben teremtetett.

Ef. 6.24 A kegyelem legyen mindazokkal, akik el nem múló szeretettel szeretik a mi Urunkat, Jézus Krisztust.

Fil. 4,6–7 Semmiért se aggódjatok, hanem imádságban és könyörgésben mindenkor hálaadással tárjátok fel kéréseiteket Isten előtt; és Isten békessége, mely minden értelmet meghalad, meg fogja őrizni szíveteket és gondolataitokat a Krisztus Jézusban.

1Thessz. 5,23–24 Maga pedig a békesség Istene szenteljen meg titeket teljesen, és őrizze meg a ti lelketeket, elméteket és testeteket teljes épségben, feddhetetlenül a mi Urunk Jézus Krisztus eljövetelére. Hű az, aki elhív erre titeket; és ő meg is cselekszi azt.

1Tim. 6.12 Harcold meg a hit nemes harcát, ragadd meg az örök életet, amelyre elhívattál, amelyről vallást tettél szép hitvallással sok tanú előtt.

Zsid. 10.22–23 Járuljunk azért oda igaz szívvel és teljes hittel, mint akiknek a szíve megtisztult a gonosz lelkiismerettől,a

testét pedig megmosták tiszta vízzel. A reménység hitvallásához szilárdan ragaszkodjunk; mert hű az, aki ígéretet tett.

1Pt. 1.3 Áldott a mi Urunk Jézus Krisztus Istene és Atyja, aki nagy irgalmából újjá szült minket Jézus Krisztusnak a halottak közül való feltámadása által élő reménységre,

1Pt. 1.5 Titeket pedig Isten hatalma őriz hit által az üdvösségre, amely készen van, hogy nyilvánvalóvá legyen az utolsó időben.

1Pt. 1.13 Ezért tehát elméteket felkészítve, legyetek józanok és teljes bizonyossággal reménykedjetek abban a kegyelemben, amelyet Jézus Krisztus megjelenésekor kaptok.

1Pt. 1.17–19 Ha pedig mint Atyátokat hívjátok őt segítségül, aki személyválogatás nélkül ítél meg mindenkit cselekedete szerint, félelemmel töltsétek el jövevénységetek idejét, tudván, hogy nem veszendő dolgokon, ezüstön vagy aranyon váltattatok meg atyáitoktól örökölt hiábavaló életmódotokból, hanem drága véren, a hibátlan és szeplőtelen Báránynak, Krisztusnak a vérén.

1Pt. 5,6–7 Alázzátok meg tehát magatokat Isten hatalmas keze alatt, hogy felmagasztaljon titeket annak idején. Minden gondotokat őreá vessétek, mert neki gondja van rátok.

1Pt. 5,10–11 A minden kegyelem Istene pedig, aki elhívott titeket Krisztusban az ő örök dicsőségére… maga fog titeket felkészíteni, megszilárdítani, megerősíteni és megalapozni. Övé a dicsőség és a hatalom örökkön-örökké.

Jel. 2.10 Légy hű mindhalálig, és neked adom az élet koronáját.

FELHASZNÁLT ÉS AJÁNLOTT IRODALOM

A genfi egyház kátéja. 1545. In: *Kálvin János kisebb művei.* Pápa: Magyar Református Egyház, 1912, 5–69.0.

A Heidelbergi Káté. In: *I. A Heidelbergi Káté, II. A Második Helvét Hitvallás.*A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház hitvallási iratai. Bratislava: A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház Zsinati Elnöksége, 1955.

A Katolikus Egyház Katekizmusának Kompendiuma. Budapest: Szent istván Társulat, 2006.

A Második Helvét Hitvallás. In: I. *A Heidelbergi Káté, II. A Második Helvét Hitvallás.* A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház hitvallási iratai. Bratislava: A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház Zsinati Elnöksége, 1955.

A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház 2/2011-es számú törvénye az egyes egyházi szertartások végzésének feltételeiről. http://www.reformata.sk/data/documents/2019/11/26/Torvenytar-2019-3.pdf

A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház Hatályos egyházi jogszabályok hivatalos gyüjteménye, A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház Alkotmánya, http://www.reformata.sk/data/documents/2019/11/26/Torvenytar-2019-3.pdf

ADAM, Gottfried, SCHWEITZER, Friedrich szerk. *Etikai nevelés az iskolában.* Budapest: Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kara, 2005.

Az egyházi törvénykönyv (Codex Iuris Canonici) Budapest: Szent István Társulat, 2001.

Ágenda. A magyar Református Egyház liturgiás könyve. RAVASZ László szerk. Budapest: Magyarországi Református Egyház, 1927.

BEINERT, Wolfgang szerk. *A katolikus dogmatika lexikona. (Lexikon der Katholischen Dogmatik).* Budapest: Vigilia Kiadó, 2004.

BODÓ Sára. Útkeresés konfirmációi gyakorlatunkban 1-12. In: Református Egyház. A Magyarországi Református Egyház Hivatalos Lapja, Budapest, XVI. évf. 2004, 1-9. sz.

BOROSS Géza: *Katechetika.* Budapest: Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Kara, 1998.

CSEPREGI Zoltán. A konfirmáció története. In: SZABÓ Lajos szerk. *Kezed rajtunk. Körültekintés a konfirmációval kapcsolatos elméleti és gyakorlati kérdések világában.* Budapest: Teológiai Irodalmi Egyesület, 2000, 42–45. o.

Dvakrát měř, jednou věř: průvodce světem víry pro náctileté. Metodická příručka k pracovním listům. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2012. https://katecheze.evangnet.cz/internetove-odkazy/konfirmace

Evangelický katechismus ´88. Praha: Kalich, 1989.

FAZAKAS Sándor. Kálvin szociáletikája. In: FAZAKAS Sándor szerk. *Kálvin időszerűsége.* Budapest: Kálvin Kiadó, 2009, 104–139. o.

FEKETE Károly: A konfirmáció gyakorlati teológiai aspektusai. In: Collegium Doctorum. A Magyarországi Református Egyház Doktorok Kollégiumának periodikája. IV. Évf. 1. szám. (2008), 138–147. o.

FILIPI, Pavel. *Křesťanstvo. Historie, statistika, charakteristika křesťanských církví.* Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1996.

FODORNÉ NAGY Sarolta. *A katechézis kommunikációs problémái.* Budapest: Kálvin Kiadó, 1996.

GÖRÖZDI Zsolt. *Protestáns egyházértelmezés a reformáció századában a jelentősebb egyházi rendtartásokban.* Budapest: L´Harmattan Kiadó, 2014.

GRETHLEIN, Christian. Konfirmation. In: *Religion in Geschichte und Gegenwart 4*. Tübingen: Mohr Siebeck, 2001, 1558–1561. o.

GRUBER, Jiří. *Otázky a odpovědi*: *evangelický katechismus pro mládež i dospělé, skupiny i jednotlivce.* Praha: Kalich, 2004.

HAFENSCHER Károly. *Liturgika. A keresztyén istentisztelet protestáns megközelítésben, ökumenikus szellemben.* Budapest: Luther Kiadó, 2010.

HVOŽĎARA, Miroslav. *Verím a sľubujem*. Liptovský Mikuláš: Tranoscius,1997.

Istentiszteleti rendtartás. A magyarországi Református Egyház számára. Budapest: Magyarországi Református Egyház Zsinati Irodájának Sajtóosztálya, 1985.

KARASSZON István. „Szaporodjatok és sokasodjatok“: Világméretű és helyi problémák a Biblia fényében. In: Confessio: A Magyarországi Református Egyház figyelője. Évf. 42. sz. 1. 6–12. o.

KARASSZON István. *Mi van az Ószövetségben?* : Bibliaismereti vezérfonal. 1. kiad. Komárno: Univerzita J. Selyeho, 2018, 143 o.

KOCSEV Miklós. A konfirmáció pasztorálpszichológiai megközelítése. In: Collegium Doctorum. A Magyarországi Református Egyház Doktorok Kollégiumának periodikája. IV. Évf. 1. szám. (2008), 157–161.o.

KOLB, Herbert szerk. *Stark machen. Konfirmation und Elternarbeit.* Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus, 2010.

KOVÁCS Ábrahám. A Debreceni Hitvallás (1875) mint a liberális teológia ´dogmatikájának´görbe tükre. In: *STUDIA. Debreceni Teológiai Tanulmányok.* Sz. 1 (2015), 43–49. o.

KOVÁCS Ábrahám. A Heidelbergi Káté útján vagy arról letérve?: Újorthodox és liberális református antropológiák a Biblia fényében. In: *Ösztönző lelkiség : Tanulmányok Bodó Sára 60. születésnapja alkalmából.* BARÁTH Béla Levente, FEKETE Károly, KIS Klára. Debrecen: Debreceni Református Hittudományi Egyetem, 2019, 213–221. o.

KOVÁCS Ábrahám. *Hitvédelem és egyháziasság: A debreceni új ortodoxia vitája a liberális teológiával.* Budapest: L´Harmattan, 2010.

KÓKAI NAGY Viktor. A hatalomról: Textus: Róma 13,1-7. In: Igazság és élet: folyóirat a lelkipásztori és nevelői munka számára. Évf. 10, sz. 4, 551–260. o.

KÓKAI NAGY Viktor. *Hegyi beszéd* : A hegyi beszéd értelmezése a nagyobb igazság tükrében. Budapest: L´Harmattan, 2007, 346 o.

LANDOVÁ, Tabita. *Liturgie Jednoty bratrské (1457-1620).* Pavel Mervart, 2014.

LÉVAI Attila. A Felvidéken használt református káték 1920-tól napjainkig. In: Református Szemle. 107. Évf. 2. sz. 2(2014), 147–158.o.

LÉVAI Attila. *Honi egyháztörténet 1520-1920.* Komárno: Univerzita J.Selyeho, 2015, 121 o.

LÉVAI Attila, MOLNÁR Béla. *Majdnem száz év - avagy a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház vázlatos története* . In: Az MTA Veszprémi Területi Bizottság Neveléstudományi Szakbizottsága konferenciakötete. 1. kiad. Veszprém : Neveléstudományi Szakbizottság, 2017, 157–162.o.

LÜBKING, Hans-Martin. *Kursbuch Konfirmation*, Ein Arbeitsbuch für Konfirmandinnen und Konfirmanden. Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus, 2014.

LÜBKING, Hans-Martin. *Kursbuch Konfirmation, Ein Anwendungsbuchrb für die Uunterschiedlichen Modelle in der Konfirmandenarbeit.* Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus, 2015.

LÜBKING, Hans-Martin. *Kursbuch Konfirmation, Ein Praxisbuch fürUnterrichtende in der Konfirmandenarbeit.* Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus, 2014.

MEYER-BLANCK, Michael, DIENST, Karl. Die Konfirmation. In: SCHMIDT-LAUBER, Hans-Christoph szerk. *Handbuch der Liturgik*, Göttingen: Vandenhoeck& Ruprecht 2003, 481–494. o.

MEYER-BLANCK, Michael, WEYEL, Birgit. *Studien-und Arbeitsbuch Praktische Theologie.* Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2008.

MIKLYA LUZSÁNYI Mónika, SZÉNÁSI Lilla. Kamaszokkal az iskolában és a gyülekezetben. In: SIBA Balázs, SZABÓNÉ LÁSZLÓ Lilla, PÁNGYÁNSZKY Ágnes szerk.: *Együtt a hit útján. Gyülekezetpedagógiai kézikönyv*. Budapest, Kálvin Kiadó, 2019, 245–287.o.

MOLNÁR Miklós. A konfirmáció célja és értelme. In: Bodó Sára, ifj. Fekete Károly szerk.: *Katechetikai és valláspedagógiai szöveggyüjtemény*. Debrecen: Debreceni Református Hittudományi Egyetem, 1998, 178–185.o.

MRÁZEK, Jiří. *Kázání na hoře.* Jihlava: Mlýn, 2017.

NAGY István. A konfirmáció gyakorlata egyházunk életében. In: Bodó Sára, ifj. Fekete Károly szerk.: *Katechetikai és valláspedagógiai szöveggyüjtemény*. Debrecen: Debreceni Református Hittudományi Egyetem, 1998, 186–199. o.

NÉMETH Dávid. A konfirmáció időpontjának fejlődés lélektani kérdései. In: Collegium Doctorum. A Magyarországi Református Egyház Doktorok Kollégiumának periodikája. IV. Évf. 1. szám. (2008), 148–157. o.

NÉMETH Dávid. *Vallásdidaktika. A hit- és erkölcstan tanítása az 5–12. osztályban.* Budapest: Károli Gáspár Református Egyetem, L´Harmattan Kiadó, 2017.

NIEMELÄ, Kati, HÁMORI Ádám, SIBA Balázs. Will the Church Keep Them as Members? The Influence of Confirmation Work ont he Commitment to Church Membership. In: SCHWEITZER, Friedrich, NIEMELÄ, Kati, SIMOJOKI, Henrik, SCHLAG, Thomas SZERK. *Youth, Religion and Confirmation Work in Europe: The Second Study.* Gütersloh: Gütersloher Verlaghaus, 2015, 82–92. o.

PÁNGYÁNSZKY Ágnes. A konfirmáció célja és gyakorlata. In: Lelkipásztor 2021: (7) (0133-2821): 96 8-9 pp 324–326. o.

PÁNGYÁNSZKY Ágnes: Kontextuális kérdésfelvetések a gyülekezetpedagógiában. In: Lelkipásztor. 2020. (0133-2821): 95 5, 172–175.o.

PÁNGYÁNSZKY Ágnes, HÁMORI Ádám, SIBA Balázs. A konfirmáció, ahogy a fiatalok látják. In: Lelkipásztor 2015:(7), 249–256. o.

PÓLYA Katalin. Hitvallás- a magasztalástól a szimbólumig. In: Studia Doctorum theologiae Protestantis: Jubileumi kötet a Heidelbergi Káté születésének 450. évfordulójára. Évf. 5. sz. 1 (2014), 101–108.o.

PÓLYA Katalin. Kiben hiszünk, avagy az Apostoli Hitvallás magyarázata. In: Teológiai Fórum: A Selye János Egyetem Református Teológiai Kara és a Calvin J. Teológiai Akadémia tudományos folyóirata, Évf. 16, sz. 2 (2020), 32–52. o.

Református énekeskönyv. Budapest: Kálvin Kiadó, 2021.

Református Keresztyén Kis Káté, összeállította: Varga Imre, Komárom: Szlovákiai Református Keresztyén Egyház, 2008.

SCHNEIDER, Theodor.*A dogmatika kézikönyve. Második kötet. (Handbuch der Dogmatik)* Budapest: Vigilia Kiadó, 2002.

SCHWEITZER, Friedrich. *Vallás és életút. Vallási fejlődés és kereszztyén nevelés gyermek- és ifjúkorban. (Lebensgeschichte und Religion. Religiöse Entwicklung und Erziehung im Kindes- und Jugendalter)* Budapest: Kálvin Kiadó, 1999.

SIBA Balázs, HÁMORI Ádám. Bevonódás vagy kikonfirmálás?: A konfirmációs munka mint az ifjúsági misszió eszköze – kutatások tükrében. In: Igazság és élet: folyóirat a lelkipásztori és nevelöi munka számára, 2015/I.: 138–147. o.

SIBA Balázs, SZABÓNÉ LÁSZLÓ Lilla, PÁNGYÁNSZKY Ágnes szerk.: *Együtt a hit útján. Gyülekezetpedagógiai kézikönyv*. Budapest, Kálvin Kiadó, 2019.

SOMOGYI Alfréd, LÉVAI Attila. *A Szlovákiai Református Keresztyén Egyház története 1918-1938*. Komárno: Univerzita J. Selyeho, 2015. CD-ROM.

SOMOGYI Alfréd. Egyháztagság és választójog. In: Theológiai Fórum. 1. Évf. 1, sz. 1 (2007), 41–61. o.

SZABÓ Lajos szerk.: *Kezed rajtunk. Körültekintés a konfirmációval kapcsolatos elméleti és gyakorlati kérdések világában*. Budapest: Teológiai Irodalmi Egyesület, 2000.

SZÉNÁSI Lilla. Kihívások és lehetőségek a Digitális generáció oktatásában. In: Teológiai Fórum: A Selye János Egyetem Református Teológiai Kara és a Calvin J. Teológiai Akadémia tudományos folyóirata., Évf. 9, sz. 1 (2015), 17–27. o.

SZÉNÁSI Lilla. "Mert kell egy hely, egy vonzás, melyhez tartozunk" a serdülők egyházi életbe való bevonásának lehetőségeiről. In: *A Selye János Egyetem 2018-as 10. Nemzetközi Tudományos Konferenciájának tanulmánykötete: Teológiai szekció : Sekcia teologických vied*. Komárno: Univerzita J. Selyeho, 2018. CD-ROM. 20–26.o.

SZÉNÁSI Lilla. Szempontok a Z generáció katechéziséhez. In: Magyar Református Nevelés: Református pedagógiai folyóirat, Sz. 4 (2017), 15-29. o.

SZÉNÁSI Sándor. *Megtaláltuk a Messiást!:* Református konfirmációi olvasókönyv. Budapest: Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya, 1992.

SZŰCS Ferenc. A konfirmáció teológiai alapjai. In: Collegium Doctorum. A Magyarországi Református Egyház Doktorok Kollégiumának periodikája. IV. Évf. 1. szám. (2008), 135–138. o.

Tanuló közösségben. A konfirmációi oktatás kézikönyve. Budapest: Luther Kiadó, 2008.

TWARDELLA, Günter: *És te miért neveztetel keresztyénnek?* Építőkövek a Heidelbergi Kátéhoz. Budapest: MRE Kálvin János Kiadója, 2001.

Kiadói jegyzet

A jelen tankönyv néhány részeredménye, egyes egységei megjelentek a következő kiadványokban:

GÖRÖZDI Zsolt. A konfirmációs felkészítés teológiai-katechetikai lépcsőfokai. In: *Amit szeretnénk, és ami lehetséges*. Komárom: Selye János Egyetem Református Teológiai Kara és a Calvin J. Teológiai Akadémia, 2011.

GÖRÖZDI Zsolt, A konfirmációs munka anyaga. In: Teológiai Fórum: A Selye János Egyetem Református Teológiai Kara és a Calvin J. Teológiai Akadémia tudományos folyóirata. Évf. 15, sz. 1/2021.

GÖRÖZDI Zsolt, A konfirmációs előkészítő tanmenete. In: *A Selye János Egyetem 2021-es Nemzetközi Tudományos Konferenciájának tanulmánykötete*. Komárno: Univerzita J. Selyeho, 2021.

Jegyzetek

Jegyzetek

Jegyzetek

Jegyzetek

Jegyzetek

Jegyzetek

Jegyzetek

Jegyzetek

Jegyzetek